

koska riitelevä porukka ei saa yleensä kovinkaan paljon aikaan yhtenäistä työnantajaliittoa vastaan.

Tämä asia pitäisi liittojen välillä sopia mahdollisimman nopeasti, että työkohteissa ei tarvitsisi työntekijöiden keskenään kiistellä, kuka osallistuu työnsesauksiin ja aiheettomat rikkurisyytökset jäisivät pois.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Ja seuraava puheenvuoron pitäjä Veikko Matilainen. Valmistautuu Kari Saikkonen Rakennusliitto.

Veikko Matilainen (Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.): Hyvät toverit! Kymmenen viimeksi kuluneen vuoden aikana tekninen kehitys on ollut valtavaa varsinkin prosessiteollisuudessa. Käytössä ovat tietokonepohjaiset muistiohjelmoitavat ohjausjärjestelmät. Niiden ja niihin liittyvien oheislaitteiden kunnossapitoja säätötehtävät ovat valtaosin jääneet työntekijätason tehtäväksi. Näitä töitä tekevät sähköalan työntekijät. Jatkuvaa koulutusta ja pitkälle menevää teknistä tietämystä vaativalla sähköalalla teollisuuden piirissä on syntynyt luonnollisesti ja myös oikeutetusti tarve saada taitoja vastaavaa palkkaa. Tälle kehitykselle asettaa jarrut nykyinen teollisuusliittoperiaate ja sen nimissä tapahtuva palkkaseuranta. Se ei salli jonkin ammattiryhmän nousevan palkkauksellisesti muita ylemmäksi. Tällainen tasapäinen palkkakehitys on saanut tukensa myös keskusjärjestömme taholta. Lisäksi vielä liittorajariitoja on työpaikkatasolla useasti. Painostusta teollisuusliittomuotoiseen järjestäytymiseen esiintyy. Näin ei voi jatkaa. Siitä on seurauksena tällaisten ammattiryhmien hakeutuminen esimerkiksi STTK:laisiin liittoihin, jolloin sen avainryhmävoima on pois SAK:laiselta työväenliikkeeltä. Tällainen siirtyminen on mahdollista, koska meillä Suomessa ei lainsäädäntö eivätkä muutkaan määräykset kiellä tällaista järjestäytymistä. On maita, joissa säännökset määräävät sen, kuka on toimihenkilöjä kuka työntekijä, esimerkiksi Tanska. Siellä ei ole myöskään tämän tapaisia liittorajaongelmia. Käytössä on ammattikuntamuotoinen järjestämisperiaate. Kehittyvät ammatit lisäävät entisestään paineita liittorajoihin. Jos SAK:ssa ei vastata hätähuutoon, meiltä menee voima ja uskottavuus, väkeä poistuu toimihenkilöjärjestöihin.

Linjaamme on muutettava vapaamielisempään suuntaan ja painostus lopetettava. Näin teollisuuden avainryhmät pysyvät tulevaisuudessakin SAK:laisessa liitossa. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Seuraava puheenvuoron käyttäjä Kari Saikkonen Rakennusliitto, ja valmistautuu Heikki Hyytiäinen VTY.

Kari Saikkonen (Rakennustyöläisten Liitto r.y.): Kari Saikkonen, Rakennusliitto. SAK periaateohjelmassaan ilmoitti erääksi keskeiseksi toiminta-alueekseen yhteiskunnallisen uudistamisen. Käytännössä tämä on merkinnyt toimintaorganisaation kehittämistä niin, että mahdollisuudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen olisivat olemassa organisaation kaikilla vaikuttamistasoilla. Mielestäni suoritettu ammatillisten paikallisjärjestöjen kautta kanavoitu yhteistyökokeilu kuluneella edustajakokouskaudella

osoittaa selvästi, että ammattiyhdistysliikkeellä on resursseja vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon, sen suunnitteluun ja toimeenpanoon myös sellaisella alueellisella tasolla, missä ammattiyhdistysliikkeellä ei aiemmin ole ollut nyt kokeilun alla olevaa järjestäytynyttä organisaatiota. Kymen läänin osalta voin vain todeta, että kokeilusta on ollut vain myönteisiä kokemuksia.

Kun työelämä ja koko yhteiskunta on parhaillaan suurten muutospaineiden alaisena, on tärkeää, että tämä edustajakokous päättää SAK:n lääninorganisaation vakinaistamisesta ja antaa edelleen SAK:n hallitukselle valtuudet kehittää tätä toimintaa sen mukaan kuin käytännön tarpeet sitä edellyttävät. Tässä kehitystyössä on luotava myös nykyistä paremmat osallistumismahdollisuudet alueellisessa toiminnassa mukana olevilla kenttäaktiiveille silloin, kun ammattiyhdistysliikkeellä on mahdollisuus valita edustajia erilaisiin valtionhallinnon ja muiden alueellisten organisaatioiden toimikuntiin ja työryhmiin.

Hyvät edustajatoverit! Haluan kiinnittää edustajien huomiota seikkaan, mikä minua hämmästytti: ainoastaan Liikelitto on tehnyt esityksen tälle edustajakokoukselle asiasta, mikä käsittelee paikallisjärjestöjä ja niiden olemusta. Liikeliton esityksessä mainitaan, että paikallisjärjestöt pyrkivät vaikuttamaan järjestön alueella muun muassa kunnalliseen päätöksentekoon. Paikallisjärjestöllä on toki paljon muitakin tehtäviä nykyistenkin sääntöjen mukaan ja jos tämä edustajakokous tekee päätöksen onnistuneen lääninorganisaatiokokeilun jälkeen lääninorganisaation vakiinnuttamisesta, myös paikallisjärjestöjen tehtävät lisääntyvät ja laajenevat entisestään. Annan kovasti arvoa sille, että Liikelitto on esityksessään huomioinut paikallisjärjestöt ja tuonut esille ne puutteet ja epäkohdat, jotka ovat estäneet tai jättäneet osan ammattiosastoja paikallisjärjestötoiminnan ulkopuolelle. Ne epäkohdat tulee tämän edustajakokouskauden aikana korjata.

Kuitenkin suuri tai suurempi ongelma on tällä hetkellä paikallisjärjestöjen talous. Paikallisjärjestötyötä, paikallisjärjestötoimintaa, sitä tarvitaan. Sitä jopa arvostetaan. Useimmilla paikkakunnilla paikallisjärjestön järjestämä koulutustoiminta on mittavaa ja ammattiosastojen jäsenet osallistuvat runsaslukuisesti erilaiseen koulutukseen. Mutta paikallisjärjestöt tarvitsevat myös toimintavaroja. Paikallisjärjestöihin kohdistuneet taloudelliset rasitteet ovat lisääntyneet, postitus, tiedottaminen, toimitilavuokrat yms. asiat luovat jatkuvasti paineita jäsenveron korottamiselle muusta varainhankinnasta huolimatta. Kuitenkin ammattiosastot ovat haluttomia jäsenveron korottamiseen.

Hyvät toverit! SAK:n järjestöpoliittisessa selonteossa, siis tässä asiakirjassa, mikä meillä täällä on käsittelyssä, on tärkeä esitys, joka toteutettuna merkitsee paikallisjärjestötoiminnan huomattavaa edistämistä ja poistaa syyskokousten ikuisen kiistakapulan, toisin sanoen jäsenverokorotusesityksen. Kun me nyt, hyvät edustajatoverit, olemme päättämässä tästä asiasta, niin ehdotan, että asiakirjaan sivulla 48 kohtaan "Ammatillisten paikallisjärjestöjen toimintaedellytyksiä" parannetaan siten, että tehdään seuraava täsmennys: "nyt alkavan edustajakokouksen aikana toteutetaan yhtenäisjäsenmaksu liittoperinnän kautta".

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos. Ja seuraavan puheenvuoron käyttäjä on Heikki Hyytiäinen VTY, ja valmistautuu Jorma Välimäki, Paperiliitto.

Heikki Hyytiäinen (Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit! SAK:ssa järjestöpoliittisessa selonteossa on aiheellisesti puututtu järjestön järjestöpoliittisiin haasteisiin. Haluaisin esittää kuitenkin muutamia näkökohtia, joihin tulisi kiinnittää erityisen suurta huomiota, kun määritellään kannanottoa järjestöpoliittiseen selontekoon.

Meneillään olevan kevään hyvin näkyvä järjestöpoliittinen opetus SAK:n jäsenkunnalle lienee ollut se, että SAK:n tulee pikaisesti määritellä suhteensa muihin palkansaajajärjestöihin sekä huomioida julkisella sektorilla ja yksityisillä palvelualoilla tapahtuva palvelujen kehittyminen ja työtehtävien voimakas muuttuminen. Tämä tulee aiheuttamaan tarvetta tarkastella järjestörajoja sekä niiden muutostarpeita. SAK:n tulee luoda edellytyksiä järjestäytymiselle olemassaoleviin palvelualojen liittoihin ja luoda edellytyksiä perustaa tarvittaessa uusia liittoja tai suurempia liittokokonaisuuksia.

Työtehtävien voimakas muuttuminen on myös nostanut esiin osa-aikatyön ja lyhyiden työsuhteiden aiheuttamat ongelmat järjestäytymiselle sekä edunvalvonnalle. SAK:n tulisi kiinnittää erityistä huomiota näiden palkansaajaryhmien ongelmiin, koska osa-aikatyö näyttää yleistyvän kaikilla aloilla, myöskin julkisella sektorilla.

Arvioitaessa myös SAK:n paikallisjärjestötyön järjestöpoliittista merkitystä tulee huomiota kiinnittää paikallisjärjestöjen aseman vahvistamiseen niin, että paikallisella ja alueellisella tasolla kyettäisiin vastaamaan työelämän ja yhteiskunnallisten muutosten aiheuttamiin haasteisiin. Parhaiten siihen päästäisiin sillä, että ammatillisten paikallisjärjestöjen toimintaedellytysten parantamiseksi selvitetään muun muassa sellaisten ammattiosastojen liittyminen paikallisjärjestöön, jossa ammattiosaston toiminta-alue ylittää useamman paikallisjärjestön rajat. Lisäksi olisi syytä kiinnittää huomiota mahdolliseen sääntömuutokseen, jolloin mahdollistettaisiin myös niin sanottu yhteisöjäsenyys, jolla tarkoitan esimerkiksi VTY:n jaostoja ja KTV:lläkin on yhteisjärjestöt olemassa. Tämän suuntaisella paikallisjärjestötoiminnan kehittämällä päästäisiin väljempään, mutta varmasti tehokkaampaan osallistumiseen paikallisjärjestötyössä. Myös työhuonekuntien mahdollinen jäsenyys paikallisjärjestöissä tulisi selvittää ennen kuin siirytään paikallisjärjestöjen jäsenmaksuissa mahdolliseen suoraan liittoperintään eli yhtenäisjäsenmaksuun.

VTY esittääkin, että ammatillisiin paikallisjärjestöihin järjestäytyminen yhteisjäsenyyden perusteella selvitetään SAK:n toimesta ja vasta sen jälkeen voidaan vakavasti ryhtyä keskustelemaan liittojen yhtenäisjäsenmaksuista, ja puhuja oli VTY:stä.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos. Seuraava puheenvuoron käyttäjä Jorma Välimäki Paperiliitosta ja valmistautuu Pertti Hyvärinen, Metalliliitto.

Jorma Välimäki (Paperiliitto r.y.): Jorma Välimäki, Paperiliitto. Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit! Kolme liittoa on esityksessään tälle kokoukselle kiinnittänyt huomiota niinkin vanhaan asiaan kuin teollisuusliittoperiaatteeseen. En malta olla ottamatta kantaa kyseiseen asiaan. Nimittäin kulunut edustajakokouskausi on mitä parhaiten esille tuonut sen tosiasian, että jo vuonna 1920 tehty päätös järjestäytyä teollisuusliittoperiaatteen mukaisesti, on ollut mitä suurimmassa määrin oikeaan osunut. Nyt muutaman vuoden aikana on selvästi ollut nähtävissä se tosiasia, että työnantaja on pyrkinyt voimakkaasti horjuttamaan ja hajottamaan tätä jaloa järjestäytymispensaatetta. Se varmasti olisi sille edullista, varsinkin nyt, kun työnantajapuoli on saanut niin sanotusti rivinsä kuntoon ja pyrkinessään kaikin keinoin romuttamaan sopimuksia ja saavutettuja etuisuuksia.

Hyvät toverit! Mielestäni jokaisen tulee olla ammatistaan edes hiukkasen ylpeä. Ymmärrän tiettyjen ryhmien ammattikuntahenkeä ja ammattiylpeyttä, mutta en voi hyväksyä sitä, että sen annetaan olla esteenä tosiasioiden tunnustamiselle jokapäiväisessä työelämässä, koska ammatillisen järjestäytymisen keskeinen lähtökohta on päästä vaikuttamaan omiin työ- ja palkkaehtoihin, kun taas teollisuusliittoperiaatteen mukainen alakohtainen työehtosopimus muodostaa sen keskeisen elementin, jonka ympärille koko edunvalvontatyö rakentuu sekä antaa parhaan mahdollisuuden hoitaa keskitetysti työsuhteturvaa, solidaarista palkkapolitiikkaa, työaikakysymyksiä ynnä muita, ynnä muita. Ulkopuolisen työvoiman käyttö, julkisen sektorin työpaikkojen yksityistyminen, leasing-sopimukset ja huoltosopimukset ovat myöskin kysymyksiä, joiden valvonta on huomattavasti helpommin järjestettävissä, kun ollaan alakohtaisesti eli teollisuusliittoperiaatteen mukaisesti järjestäytyneitä.

Hyvät toverit! Edellä lausutun perusteella esitänkin SAK:n kolmannentoista edustajakokouksen päätettäväksi seuraavaa, kuten Paperi- ja Puutyöväenliittokin, että teollisuusliittomuotoinen järjestäytyminen pitää saada täydellisesti toteutettua ja että SAK:n tulee mahdollisimman nopeasti selvittää, miten asia käytännössä voidaan järjestää sekä SAK:n tulee selvitykset tehtyään valvoa, että tarpeelliset toimenpiteet toteutuvat seuraavaan edustajakokoukseen mennessä. Toiseksi esitän, että SAK tutkii, onko teollisuusliittomuotoinen järjestäytyminen tai teollisuusliittoperiaate sanana oikea vai voisiko ruveta käyttämään jotain muuta sanaa, esimerkiksi sanaa "alakohtainen järjestäytyminen". Esitykseni annan kirjallisena puheenjohtajistolle. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Seuraava puheenvuoron käyttäjä on Pertti Hyvärinen, Metalliliitto, ja valmistautuu Sirpa Niemelä, Metalliliitto. Ja toivotaan kokousedustajien jaksavan seurata kokousta täällä salissa.

Pertti Hyvärinen (Metallityöväen Liitto r.y.): Pertti Hyvärinen, Metallityöväen Liitto. Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ammattiyhdistysliikkeen on entistä voimakkaammin panostettava nuorisotyöhön, erityisesti ammattikoululais- eli oppilasjäsen toiminnan kehittämiseen. Metallityöväen Liitossa on havaittu, että oppilasjäsen toiminnan avulla on saatu eri paikka-

kunnilla myönteisiä tuloksia ammattikoululaisten suhtautumisessa ammat-
tilyhdistysliikkeeseen.

Koska aikoinaan 1975 Metallityöväen Liitto teki esityksen oppilasjäse-
nyydestä SAK:n edustajakokoukselle, niin metalliliittolaisena katson vel-
vollisuudekseni esittää, että tämä edustajakokous keskustelisi SAK:laisen
oppilasjäsenliiton perustamisesta. Miksi tällaista esitän? Haluan lyhyesti
perustella näkemyksiäni.

Teknologian muuttaessa työelämää ja ammatillista koulutusta tulee yhä
enemmän sellaisia ammattikoululinjoja, joiden oppilaat eivät tiedä, mihin
ammattiliittoon heidän tulisi liittyä oppilasjäseneksi. Tämän seurauksena
saattaa olla, etteivät he liity ollenkaan oppilasjäseniksi tai että ammatiliitot
ryhtyvät kilpailemaan siitä, mihinkä heidän tulee liittyä. Toinen puoli tek-
nologian kehittämisessä on se, että nuoret tulevat entistä vanhempina työ-
elämään. Heidän kokemuksensa ammattilyhdistysliikkeestä ja työväenliik-
keestä pysyy heikkona paljon pitempään kuin aikaisemmin, ellei ammatti-
kouluaikana jo anneta heille liittymismahdollisuutta SAK:laiseen ay-per-
heeseen. Metallityöväen Liitto muutti sääntöjään vuonna 1979 liittoko-
kouksessaan, joka mahdollisti oppilasjäseneksi liittymisen.

Meillä on siis kokemuksia oppilasjäsenoiminnasta. Nämä kokemukset
ovat myönteisiä, vaikka oppilasjäsenoiminnan organisoimisessa esiintyy-
kin ongelmia. Nämä ongelmat liittyvät lähinnä yhteisen SAK:laisen toi-
minnan puuttumiseen, ammatillisten paikallisjärjestöjen oppilasjäsenoi-
minnan heikkouteen, liittojen työnjaon puuttumiseen ja keskitetyn materi-
aali- ja tiedotustoiminnan puuttumiseen. Lisäksi nuorten ammattikoulu-
laisten on vaikea osallistua kouluaikana ammattiosastojen toimintaan, kos-
ka he eivät tunne sitä.

Näiden syiden takia esitänkin, että ammattikoululaisille mahdollistetaan
oman oppilasjäsenliiton perustaminen, joka olisi samalla kiinteässä yhtey-
dessä SAK:laiseen ammattilyhdistysliikkeeseen. Kiinteä yhteys SAK:hon
voitaisiin säilyttää siten, että oppilasjäsenet olisivat esimerkiksi samanai-
kaisesti ammatiliiton ja oppilasjäsenliiton jäseniä ja että heidän toimi-
taansa tuettaisiin. Oppilasjäsenliiton kautta heille taattaisiin omaehtoinen
vaikuttamiskanava ammatilliseen koulutukseen ja opintososiaalisen ase-
mansa parantamiseen.

Esitän lisäksi, että SAK:n hallitus selvittäisi oppilasjäsenliiton perusta-
mismahdollisuudet vielä tämän vuoden aikana. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos. Seuraava puheenvuoron käyttäjä on
Sirpa Niemelä, Metalliliitto, valmistautuu Pentti Mäkelä, KTV.

Sirpa Niemelä (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät
toverit! Ensinnäkin haluan kiittää edellistä puheenvuoron pitäjää. Neljän-
nes SAK:ssa on nuoria, alle 30-vuotiaita. Mitä SAK on nuorelle työnteki-
jälle? SAK:n järjestötutkimuksen mukaan nuoret luottavat ay-liikkeeseen.
He kokevat liittoon liittymisen perustelluksi, mutta osallistuvat vanhempia
heikommin toimintaan. Nuorten osallistuminen on tosiaan vähäistä, ja sik-
si siihen tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Nuorista huomispäivän päättäjistä käydään kauppaa monessa suhteessa. Asenteita pyritään muokkaamaan joukkotiedotusvälineiden, mainonnan, tuontiviihteen, jopa koulutuksen kautta. Nuoret ehkä järjestäytyvät ammattiliittoihin, mutta useimmiten ns. osallistuminen jää siihen.

Työelämään tultuaan nuori työntekijä kipeimmin tarvitsisi tietoa ay-toiminnasta, omista vaikutusmahdollisuuksistaan ja toiminnasta osastonsa puitteissa. Ammattiosastot tuntuvat kaukaisilta, jopa luottamusmiehiä vierastetaan. Isoissa osastoissa saattaa toimia nuorisojaostoja. Jaostot eivät kuitenkaan tavoita kuin murto-osan nuorista jäsenistään, ja useimmiten jaostojen toiminta on vaikeata byrokratisoituneessa järjestöorganisaatiossa. Luottamusmiesten lisääntyneet työtehtävät, ajan puute, työpaikan olosuhteet vaikuttavat kontaktin ottoon työpaikoilla, joskus jopa väärät lähestymistavat. Tieto ei enää kulje työntekijältä toiselle samassa määrin kuin ennen. Suurin ongelma onkin oikean tiedon välittämisessä, ja tämä tulee vaikeutumaan entisestään työsuhteiden pirstoutumisen myötä.

Jotta tietoa voitaisiin jakaa entistä enemmän, entistä aikaisemmassa vaiheessa, kannatankin VTY:n tekemää esitystä ammattiyhdistystietouden sisällyttämisestä koulujen opetussuunnitelmiin entistä vahvemmin. Tällä hetkellä toimivien koulutiedottajien tuntimääriä olisi lisättävä sekä tiedottajien koulutusta laajennettava. Luottamusmieskoulutukseen tulisi sisällyttää erityinen osa juuri nuoria käsitteleviä asioita.

Lisäksi esitän erityisen nuorisoluottamusmiehen saamista nuorisovaltaisille työpaikoille sekä toiminta-ajan saamista mainittuun tehtävään. Henkilö olisi saanut tehtävään erikoistuneen koulutuksen, olisi nuorten itsensä valitsema. Tehtäviin kuuluisi lyhyesti: nuorille tiedottaminen, opastaminen nuorten toimintoihin ay-liikkeessä ja ennen kaikkea perehtyminen juuri nuorten ongelmiin henkilökohtaisen kanssakäymisen kautta ja edelleen niiden eteenpäinvieminen.

Kulttuuritoiminnan kehittämistä ei myöskään sovi unohtaa nimenomaan nuoren jäsenistön saavuttamiseksi. Nuorille olisi annettava myös vastuuta. Mikähän mahtaa olla esimerkiksi SAK:n hallituksen keski-ikä nykyään? No, järjestötutkimus kertoo siitäkin. Ay-liike on suurien muutosten edessä, mutta uskon, että SAK:sta tulee nuorillekin jäsenilleen entistä vahvempi turva ja yksittäisen työntekijän äänenkuulija. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Seuraava puheenvuoro Pentti Mäkelä ja valmistautuu Teijo Smäträsk.

Pentti Mäkelä (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! SAK:n 11. ja 12. edustajakokousten päätökset läänitasoisen yhteistyön kehittämisestä olivat oikeita päätöksiä. Kokeilun tulokset ovat olleet rohkaisevia ja jatkoon kannustavia. On hyvä, että tälle kokoukselle esitetään ohjeiston hyväksymistä SAK:n ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteistyöstä lääneissä.

Ehdotettu ohjeisto on hyväksyttävissä muilta osin, paitsi matkojen korvausohjetta tulisi tarkistaa myös oman auton käyttöoikeuden sallivaksi eräissä tapauksissa. Tästä on myös Vaasan läänin neuvottelukunta tehnyt

ehdotuksen ohjeistosta antamassaan lausunnossa. Neuvottelukunta on ehdottanut oman auton käytön korvattavaksi valtion käytännön mukaisesti. Perusteluja oman auton käytölle löytyy varsin monia aina ansionmenetys- ja tarkoituksenmukaisuusnäkökohdista alkaen.

Läänintasaisen tuloksellisen yhteistoiminnan taustalla on hyvin toimivat ammatilliset paikallisjärjestöt. Jotta ammatilliset paikallisjärjestöt voivat tehokkaasti toimia alueellaan ja säteillä myös läänintason yhteistoimintaan, tulee paikallisjärjestöille luoda toiminnalliset resurssit. Perustan toiminnallisuudelle luo jäsenistö, joka on paikallisjärjestön käytettävissä.

Toiminnallisuuteen vaikuttaa luonnollisesti myös paikallisjärjestön käytettävissä oleva raha. Varsin monelta paikallisjärjestöltä puuttuu toimihenkilöitä, joilla olisi riittävästi aikaa käytettävissä toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Yhtä usealta puuttuvat omat toimitilat ja toimintavälineistö. Selvää on myös se, että koskaan emme voi paikallisjärjestön toimintaa suunnitella ainoastaan SAK:n piiritoimistosta tulevan ohjauksen tuen varaan, vaan omatoimisuudessa on voimamme.

Paikallisjärjestöjen arvostusta on kyettävä nostamaan. Tämä edellyttää mm. tiedotustoiminnan tehostamista. Me emme ole hyödyntäneet kaikkia käytettävissä olevia tiedotustoiminnan kanavia, kuten esimerkiksi alueradiota ja aluelehtiä. Unohtaa ei sovi myöskään omaa julkaisutoimintaa.

Ay-koulutustoimintaa tulee tehostaa riittävässä laajuudessa. Emme toimi koulutiedottajina, emmekä kouluta riittävästi järjestöillemme toimihenkilöitä, ja yleensä jaa tietoa ammattiyhdistystiedon perusteista. Tässä ovat ay-koulut toimineet menestyksellisesti varsin usealla paikkakunnalla.

Jäsenistön osallistuvuuden lisäämiseksi tulee toimintamuotojamme kehittää ja monipuolistaa. Toiminnan ei tarvitse kaavoittua vain viralliseen kokoustoimintaan, vaan meidän tulee myös tukea yhteenkuuluvuutta, toverihenkeä lisäävää kulttuuri-, matkailu- ja liikuntaharrastustoimintaa.

Järjestön toiminnan painoarvoa tarkastellaan useinkin sen kattavuuden kannalta, vaikka se ei olekaan kuin osa totuutta. Meidän on pyrittävä paikkakunnittain siihen, että kaikki SAK:laiset ammattiosastot ovat alueellaan toimivan paikallisjärjestön jäseninä. Vasta tämä toteuttaa tavoitteemme, että kaikki alueen SAK:laiset ammattiosastot toimivat yhdessä vaikuttaen työläisten edun valvontaan.

Toverit kokousedustajat! Näen oikeana ehdotuksen, että kaikki ammattiosastot tulevat paikallisjärjestön jäsenyyteen. Samoin pidän oikeana ehdotusta paikallisjärjestön jäsenmaksun perinnästä liittoperinnän kautta. Tämä antaa pohjaa toiminnan suunnittelulle ja ajoitukselle. Ehkä käyttökelpoisin jäsenmaksun suuruuden määrittämiseksi olisi prosentuaalinen jäsenmaksu. Se olisi oikeudenmukaisempi pienille ammattiosastoille. Vaihtoehto voisi olla samansuuruinen jäsenmaksu, mutta porrastettu ammatillisten paikallisjärjestöjen toimintatuki. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos. Seuraava puheenvuoron käyttäjä Teijo Smäträsk Kemian Työntekijäin Liittoja valmistautuu Markku Lämsä, Liikelitto.

Teijo Smäträsk (Kemian Työntekijäin Liitto r.y.): Hyvät toverit, arvoisat puheenjohtajat! Minäkin haluaisin SAK:n järjestöpolitiikkaan nuorten puolelta tuoda näitä ajatuksiani varsinkin viime vuodesta, jolloin oli kansainvälinen nuoriso vuosi, jonka erilaisia tunnuksia olivat osallistuminen, kehitys ja rauha. SAKrlaisessa kentässä vedottiin nuorten osallistumiseen sekä vanhempien ihmisten huomioimiseen nuorten rinnalla. Tällä haluttiin herättää keskustelu ay-liikkeen tulevaisuudesta ja samalla haluttiin myös tehdä tunnetuksi SAK:laista nuorisotoimintaa, puuttua myös työssä käyvien ongelmiin.

Mitä toimenpiteitä saatiin aikaan? SAK:n hallitus otti hyväksymässään nuorisovuoden kannanotossa tavoitteeksi yhteiskuntatakuujärjestelmän, joka takaisi jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle koulutus-, harjoittelu- tai työpaikan. Niin ikään otettiin kantaa nuorten palkkaukseen, josta voidaan todeta nuorten palkkauksen olevan alimmalla tasolla SAKrlaisessa kentässä.

Mitä on nuoriso tänään? Vasta valmistuneessa nuorisotutkimuksessa, jonka SAK teetti, voidaan todeta, että 5 prosenttia kaikista alle 25-vuotiaista osallistuu SAK:laiseen luottamustoimintaan, joka tarkoittaa luottamusmiehiä, puheenjohtajia, sihteereitä. Haluaisin herättää samanlaista keskustelua, mitä nämä toverit ansiokkaasti esittivätkin, että jollei meillä vuonna 2000 enää ole tosiaan kuin 5 prosenttia näistä miljoonasta ihmisestä, niin huolta on kovastikin. Samaten kuin alle 25-vuotiaisiin yleensäkin tulisi kiinnittää enemmän huomiota.

Myös haluaisin sivuuttaa pakollisen kysymyksen nuoren duunarin passiivisuuden syistä ay-liikkeessä sekä politiikassa. Kiinnostavampaa on sen sijaan kuulla, miten nuorella duunarilla nykyään hurisee. Nykyinen aika vaikuttaa aika rajulla tavalla nuorten asemaan työelämässä. Kun nuorisotyöttömyys kasvoi ja nuorten kiinnostus poliittiseen toimintaan laski, alettiin nuoria myös rokottaa rajummin.

Useimmat työvoimakokeilut, toiset jopa ilman palkkaa, kertovat omaa karua kieltään. Siksi haluaisinkin esittää, että SAK esittäisi ammattiliitoilleen, että tällaisia erillisiä palkanalennussopimuksia ei enää tehtäisi ja nekin sopimukset, jotka on tehty, tultaisiin pikaisesti korjaamaan. Tämä olisikin ensimmäinen siirto kohti solidaarisempaa palkkapolitiikkaa, josta täällä tullaan varmasti puhumaan muissakin kohdissa. Tätä tukee sekin, että nuoret tarvitsevat rahaa eniten, koska perheen perustaminen, asunto- ja opintovelat ja niitten lyhennykset nielevät suurimman kimpaleen siitä käteen jäävästä osasta, joka jää työläisnuorelle.

Tietenkään nuorten palkkakapina ei tuota tulosta, jollei nuorten omaa aktiivisuutta ay-liikkeessä kasvateta. Ei ay-nuoriso ole mitään nynnä porukkaa. Esimerkiksi nuorisotutkimuksen mukaan työtaistelun käyttöä tuki suurin osa nuorista etujensa valvonnassa.

Lopuksi haluaisin tuoda myös julki sellaisen myönteisen näkemyksen SAKrlaisessa nuorisotoiminnassa, joka oli tämä nuorten unelmakiertue, joka tavoitti sellaisia, jotka todella ovat tulleet mukaan ay-toimintaan. Esimerkiksi viime viikon loppuna Kemian nuorisotapahtumassa oli tällaista myönteistä kehitystä tapahtunut.

Ehdotankin, että SAK jatkaa tämänmuotoista ulospäinsuuntautuvaa toimintaa vastakin nuorten keskuudessa. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Puhujille huomautetaan, jos puheenvuoronne sisältää ehdotuksen, se on jätettävä kirjallisena puheenjohtajistolle heti puheenvuoron päätyttyä.

Seuraavan puheenvuoron käyttää Markku Lämsä, Liiketyöntekijäin Liitto ja valmistautuu Kyösti Hiltunen, Metallityöväen Liitto.

Puheenjohtajaksi siirtyy Taimi Väliheikki ja sihteerinä jatkaa Aulikki Liukko.

Markku Lämsä (Liiketyöntekijäin Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kun Lapin edustajakokousedustajien tapaamisessa totesin, että SAK ja sen jäsenliittojen palvelut ovat Lapissa jääneet lapsipuolen asemaan Etelä-Suomeen verrattuna, pienestä jäsenmäärästä, mutta ennen muuta suurista etäisyyksistä johtuen, joita ei ole yritettykään ymmärtää ja korjata. Asiasta syntyi vilkas keskustelu. Keskustelussa tuli korostetusti esille se, ettei yksi toimitsija ehdi täysipainoisesti ja jäsenistön ongelmia kaikin osin edes tyydyttävästi hoitaa. Asian ydin on SAK:n ja liittojen ohjeissa, joissa toimitsijatarve mitoitetaan ainoastaan jäsenmäärän mukaan. Puhelinvas-
taaja eikä edes toimistotyöntekijä ole toimitsija.

Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Esitän, että SAK:n järjestöpolitiikka-asiakirjaan lukuun 8.2 loppuun tehdään seuraava lisäys: "Pohjois- ja Itä-Suomen palvelut tulee saattaa lähes samalle tasolle Etelä-Suomen kanssa määrittelemällä toimitsijatarve nykyisen jäsen/toimitsija lisäksi toimitsija/toimialue korkeintaan neliökilometri."

Toverit! Vastauksen tiedän jo etukäteen. Ratkaisu maksaa Toverit! Selitys ei kelpaa. Me lappilaiset jäsenet tarvitsemme toimitsijan palveluja tässä ja nyt niin kuin te eteläsuomalaisetkin.

Toverit! Muistakaa, että kun toimitsija lähtee Rovaniemeltä Utsjoelle, niin Etelä-Suomen toimitsija käy Pohjois-Suomen menomatkan aikana 2—3 kokousta. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitoksia puheenvuorosta! Seuraava puheenvuoro Kyösti Hiltunen, Metallityöväen Liitto. Valmistautuu Aino Pasanen, Puutyöväen Liitosta.

Kyösti Hiltunen (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kehitys kulkee yhteiskunnassa hyvin nopeassa tahdissa eteenpäin ja antaa uusia haasteita ay-liikkeelle ja ennen kaikkea keskusjärjestölle hoitaa myöskin koulutuskysymykset siten, että meillä edunvalvontatehtävissä on riittävästi koulutetut toverit hoitamassa erittäin vaativat tehtävät.

Työpaikoilla on vastaneuvottelijoina yleensä hyvin koulutetut, kokopäivätoimiset työnantajan edustajat. Meidän on tiedostettava se tosiasia, miksei esimerkiksi ns. kolmen kuukauden pitkälle kurssille ole suurempaa ruuhkaa syntynyt. Työnantaja maksaa ainoastaan kuukauden palkan tietyn edellytyksin kurssilaiselle ja myöskin samalta aikajaksolta ruokarahan, joka

tilitetään opistolle. Kahden kuukauden ajalta kurssilainen saa ainoastaan kurssipäivärahan, jolla ei perhettä ainakaan pystytäkään siviilissä pitämään taloudellisesti turvatussa asemassa.

Suuret ammattiosastot pystyvät tukemaan jäseniään ja antavat kurssilaisille stipendejään, jotta jäsenet pystyvät osallistumaan tähän ko. koulutukseen. Pienien ammattiosastojen taloudelliset resurssit ovat hyvin rajalliset. Ammattiosastojen toimikuntien jäsenten ja myöskin puheenjohtajien, taloudenhoitajien sekä sihteereitten koulutukseen tulisi panostaa keskusjärjestön ja myöskin liittojen, luomalla edellytykset osallistua entistä laajempien piirien tälle pitkälle kurssille. Meidän on hyvin nopeasti hoidettava kuntoon tämä taloudellinen kysymys, sillä edellytykset laadukkaaseen ja tuloksia tuottavaan edunvalvontaan toteutuvat ainoastaan koulutuksen kautta.

Esitänkin tälle SAK:n edustajakokoukselle vakavasti harkittavaksi mahdollisuutta perustaa rahasto, josta olisi mahdollisuus anoa taloudellista tukea niiden, jotka eivät saa ammattiosastoiltaan minkäänlaista ansionmenetykskorvausta.

Meidän on myöskin kehitettävä koulutusta ammattiosastotasolla ja liittojen on huolehdittava niiden osastojen koulutuksen suunnittelusta, joiden omat resurssit eivät riitä tai asia on jostain syystä jäänyt retuperälle. Myöskin työsuojeluasiamiehet ja valtuutetut ovat kohderyhmä, joiden koulutukseen tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota niin ammattiosasto-, liitto- kuin keskusjärjestötasollakin.

Uusi teknologia tuo yritystasolla uudentyyppisiä ongelmia eteen, joten tämän kohderyhmän koulutus tulee hoitaa entistä tehokkaammin, jotta heillä on valmiudet jo suunnitteluvaiheessa vaikuttaa teknisiin ratkaisuihin.

Ay-liikkeen tulee myöskin taata jatkuvuutensa ja sen on saatava toimintaan sekä koulutukseen mukaan entistä enemmän nuoria ihmisiä. Heidät tulee saada myös ymmärtämään se, että oikotietä ei ole työväestön elämälaadun kohentamiseen vaan se vaatii jatkuvasti määrätietoista ja tehokasta työskentelyä yhteisten asioiden hyväksi.

Jätän esitykseni rahaston perustamisesta kirjallisena puheenjohtajistolle valiokuntakäsittelyä varten. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitoksia puheenvuorosta! Seuraava puheenvuoro Aino Pasanen, Puutyöväen Liitto, valmistautuu Pertti Villa, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto.

Aino Pasanen (Puutyöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kun SAK:n edellisessä edustajakokouksessa valittiin peräti kaksi naista valtuuston puheenjohtajistoon, niin sitä pidettiin historiallisena tapahtumana. Jos oikein muistan, niin juuri tähän tapahtumaan viitaten Pekka Oiviokin totesi uuden ajan koittaneen SAK:laisessa ammattiyhdistysliikkeessä. Ehkä näin on, mutta juuri tuota pidemmälle ei menneiden viiden vuoden aikana ole päästy.

Tänä aikana on täytetty mm. sihteerin, järjestösihteerin, ja monia muita

tehtäviä aina piiritason toimitsijoihin saakka, mutta varmasti pätevistä ja laadukkaista naisehdokkaistakin huolimatta valinta on yleensä kohdistunut mieheen. On kyllin aihetta selontekoon perustuen tehdä johtopäätöksiä siitä miten ammattiyhdistysliikkeen omassa henkilöstöpolitiikassa toimitaan naisten osuuden lisäämiseksi.

Selonteossa otsikon kohdalla 9. loppukappaleessa todetaan, että ay-liikkeen sisäiseen demokratiaan kuuluu oikeus poliittiseen ryhmätoimintaan. Näin onkin ja ay-liikkeen oman järjestöaktiivisuuden kannalta se on tärkeätä samoin kuin myös koko yhteiskuntaa ajatellen. Sallimalla ja jopa innostamalla ay-toiminnassa mukana olevia mukaan selvin tunnuksin toimimaan poliittiseen ryhmätoimintaan, kasvatamme sitä kokonaisuutta, jonka työväenliikkeen toivoisin tässä maassa yhä laajenevasti muodostavan.

Tähän liittyen olen myös sitä mieltä, ettei esimerkiksi suurten ammattiosastojen tasolla riitä, että osastossa toimii tällainen ryhmätyö vain ns. virallisella pohjalla, jolloin voittopuolisesti miesvaltaiset ja usein varsin kirjavin perustein valitut poliittiset ryhmätoimikunnat käyvät omia ja keskinäisiä neuvotteluja asioista ja tuovat sitten valmiit päätösmallit hyväksyttäviksemme. Jos pidämme, kuten toivon ja uskon, erillistä naisten ja erillistä nuorten toimintaa tarpeellisenä aktivoidaksemme, innostaaksemme näitä jäsenryhmiä toimintaan, niin ryhmätoiminnalle myös näidenkin ns. pienten ryhmien keskuudessa olisi luotava riittävät edellytykset poliittisista näkökohdista lähtien. Tämä on mielestäni tärkeää siksi, että kentällä on ollut ja tulee olemaan varmasti myös tulevaisuudessa tilanteita, jolloin osastokokonaisuuden kannalta tärkeät asiat, päätökset ja tavoitteet on voitu saavuttaa ja saavutetaan paremmin kun näissä pienryhmissä on riittänyt ja riittää toimintaintoa. Tästä huolimatta suhtautuminen juuri naisten ja nuorten ryhmiin ei aina ole ollut pelkästään myönteistä, niitä on syystä tai toisesta katsottu karsaasti. Hyvästä toiminnasta annettavan kiitoksen asemasta on usein tullutkin moitteita. Tämä on tietysti vastoin kaikkia niitä hyviä päätöksiä, joita jo aikaisemminkin on tehty ja tehdään taas täälläkin.

Kannatan SAK:n hallituksen esityksen hyväksymistä kokonaisuudessaan toivoen, että myös esittämäni näkökannat tulevat huomioiduksi. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitos puheenvuorosta! Seuraava puheenvuoro Pertti Villa, Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y. ja valmistautuu Kalevi Urpelainen, SAK:n hallitus.

Pertti Villa (Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Asiani on tällä kertaa ammattiyhdistysliikkeen järjestö rakenne, johon seikkaan on myöskin puheenjohtaja Viinanen katsouksessaan kiinnittänyt huomiota. Tämän varmaan jokainen kokousedustaja muistaa.

Tämä asia löytyy järjestöpolitiikan selonteosta XIII edustajakokoukselle, sieltä sivu 29, ja sieltä lähemmin otsikko: "Teollisuusliittoperiaate ja liittorakenne".

Selonteossa otetaan kantaa asiaan vain pintapuolisesti. Olisi jo toivonut, että asiassa olisi konkreettisemmin päästy eteenpäin. Miksi tilanne sitten on näin? Teollisuusliittoperiaate on SAK:n eheytyksen ja sen ajan tuote 60-luvun lopusta, josta on jo aikaa kulunut paljon.

Ammattikuntainen järjestäminen on uudelleen nostamassa päätään ja siihen on varmasti olemassa edunvalvontaan liittyviä perusteita ja muitakin perusteita varmasti löytyy. Onko järjestö rakenne kypsä näiden järjestäytymismuotojen yhteistyöhön, tässä on se kysymys. Nämä eivät välttämättä ole ristiriidassa keskenään, ellei asiaa nimenomaan näin haluta nähdä niin kuin täällä useassa puheenvuorossa tuossa keskustelun alussa kävi ilmi.

Kuppikuntaisuus ja liittojen välinen kyräily eivät paranna edunvalvontaa. SAK:n liittojen kokoojana tulee pystyä näkemään liittokohtaisten etujen yli kokonaisuutun, jolla vain voidaan edunvalvontaa tehostaa.

Nykykäytännöstä kärsivät erityisesti kiinteäpalkka-alojen eri ammateissa olevat työntekijäryhmät. Kiinteäpalkka-alojen sisällä on myös vielä runsaasti ongelmia eikä syy ole aina SAK:n, vaan palvelualojen liittojen yhteistyö ontuu ja on paljolti koordinoimatonta. Tässä yhteydessä lienee syytä kysyä myöskin KTV:n roolia. Onko KTV teollisuusliitto vai onko se ehkä palvelualan liitto? Minun mielestäni KTV on palvelualan liitto.

Me autonkuljettajat eräänä esimerkkinä tahdomme järjestö rakennetta kehitettävän niin, että alan työntekijät kuuluvat samaan ammattiliittoon olipa työpaikka kuljetusliikkeessä, teollisuudessa tai kaupan alalla. Tämä voi vaikuttaa aika jyrkältä kannalta, sitä on syytä miettiä myös tältä pohjalta. Nykyinen järjestelmä esimerkin osalta aiheuttaa sen, että vain osa työntekijöistä voi vaikuttaa alan palkka- ja työehtojen kehittämiseen. Ne, jotka ovat teollisuuden piirissä, ne eivät osallistu siinä määrin kuin ehkä haluaisivat osallistua sopimustoimintansa ja työalojensa lainsäädännön kehittämiseen — autonkuljettajathan ovat aivan oman työaikamuotonsa piirissä. Täytyy muistaa, että ammattiliiton lyhytjänteinen jäsenmääräetu usein aiheuttaa vain liikennettä vahingoittavia liittorajariitoja, jotka puolestaan aiheuttavat vieraantumista ay-liikkeestä. Näitä meidän tulee välttää. Tällainen järjestelmä ei voi olla kenenkään edun mukainen. Edunvalvonta on pääasia ja tehokas edunvalvonta on vielä parempi asia. Toveri puheenjohtaja, kiitän puheenvuorosta.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitokset puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro Kalevi Urpelainen, SAK:n hallitus ja valmistautuu Raimo Rauhala Kirjaliitosta.

Kokousedustajille tässä välissä tiedotus.

Iltajuhlan pöytäjärjestelyistä jaetaan salissa paperi. Jos kokousta seurataan sieltä kahviosta, olisi hyvä että tultaisiin myöskin tänne salin puolelle.

Kalevi Urpelainen (SAK:n hallitus, Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! SAK:n järjestöpolitiikkaa koskevassa

selonteossa todetaan aivan oikein, että pääomien keskittyminen on lähtenyt 1980-luvun puolivälissä uudelleen käyntiin. Todetaan liikepankkien vallan kasvaminen ja mm. osa-aikatyön lisääntyminen. Sen vastapainoksi asetetaan vain toivomus, jonka mukaan ammattiyhdistysliikkeen tulee kyetä puolustamaan työpaikkoja yritysfuusioiden yhteydessä. Tämä on oikeasuuntainen, mutta liian vähäinen johtopäätös. Sen sijasta tulisi suunnata nyt olemassa olevat voimat pääomien keskittymistä vastaan pääoman vallan vähentämiseksi ja työväen vallan lisäämiseksi. Tällaiseen selonteko ei kuitenkaan suuntaudu. Se lähtee siitä, että muuttuvassa tilanteessa ja työnantajien kiristyvien otteiden vallitessa SAK pyrkii haalimaan jäseniä ns. uusista ammateista, mutta jättää nykyvoiman käytön ennalleen.

Arvioidessaan järjestäytymisperiaatteita selonteko tekee johtopäätöksiä, jotka voivat olla nykyisten keskusjärjestöjen toiminnan ja yhteistyön kannalta kyseenalaisia. Kun sivulla 19 todetaan syntyneen pohjaa "teollisuusliittoperiaatteen mukaiselle järjestäytymiselle" otetaan samalla se kanta, että tuotantolaitoksen kaikki työntekijät tulisi järjestää samaan ammattiliittoon. On kovin vähän uskottavaa, että tämän nielaisisivat kakistelematta TVK ja STTK.

Sama ongelma nousee vastaan myös silloin, kun työläisiä ryhdytään järjestämään ammattiyhdistysliikkeeseen sivun 43 mainitsemalla periaatteella. Täällähän todetaan uusia työntekijä- ja toimihenkilöryhmiä voitavan liittää SAK:hon ammatillisina kokonaisuuksina nykyisten liittojen kautta tai perustaen uusia liittokokonaisuuksia. Tämä kannanotto merkitsee edellämainitun keskusjärjestöajan yli tapahtuvan jäsenmetsästyksen lisäksi myös sitä, että SAK:n nykyiset liittokokonaisuudet asettuvat kovasti kyseenalaisiksi. En ole lainkaan varma siitä, edistääkö SAK:n ja liittojen edunvalvontakykyä, jos SAK:n järjestövaliokunnan alaisuuteen perustetaan liittoyhteistyötä ohjaamaan ja valvomaan suunnittelu- ja valmisteluelimiä. Tuskinpa liittojen edunvalvontakyky tällä paranee. Se mikä tehostuu, on johtajien valvonta ja mahdollisuus laittaa kuriin nyt tupoista irti vinkuroivat ammattiliitot.

Sivulla 54 ja 55 pitäisi asettaa tehtävät, joilla ammattiyhdistysliikkeen toimintakykyä ja iskuvoimaa parannetaan. Tällaisia on kuitenkin turha hakea. Eihän toimintakyky tai osallistuminen lisäännä vaalijärjestyksiä muuttamalla. Ei parane edunvalvonnan vaatima joukkovoima jos annetaan lausuntoja. Liikkeen sisäistä demokratiaa arvioidaan vain 8 rivillä. Arvio jää fraasien asteelle siksi, että mitään sellaista menettelyä, jolla tasapuolisuus turvataan valinnoissa, joissa jäsenelle annetaan vapaa mahdollisuus arvosteluunkin, ei esitetä. On luonnollista, että jäsenistöllä tulee olla oikeus ryhmätoimintaan, kuten mainitaan, mutta ryhmätoiminta ei saa olla niinkuin se nyt näyttää olevan, tukahduttamista ja sellainen väline, jolla päätöksentekoon oikeutetaan ainoastaan vain ne, joilla on notkeat niskat ja ryhmän johtajalle uskollinen mielipide. Demokratiaa ja aktiivisuutta ei lisää, vaan vähentää, jos sika syö työpaikkaedustajan eväät ensimmäisellä pysäkkivälillä. Liikkeemme arvovalta kasvaa ainoastaan sillä, että jokaisella on mahdollisuus toimia niitten työläisten kannan mukaisesti, joiden edustajana ihminen on liikkeelle lähtenyt. Tällaista suuntaa tarvitsisimme

toimintaamme. Sen sijaan me emme tarvitse järjestösotaa, johon saattaa johtaa suuntautuminen mm. toimihenkilöiden jäseneksi kalastelemiseen.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitos puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro Raimo Rauhala, Kirjaliitto ja valmistautuu Veli-Matti Karppinen, KTV.

Raimo Rauhala (Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! Täällä on jo hyvin monissa puheenvuoroissa korostettu paikallisjärjestötyön sekä lääninorganisaation merkitystä ja jo tähän mennessä saadut kokemukset osoittavat, että SAK:n lääninorganisaatiokokeilun aloittaminen oli oikeaan osunut toimenpide. Tämän ovat konkreettisella tavalla voineet todeta kaikki ne toverit, jotka ovat tähän toimintaan osallistuneet. Tällä toiminnalla on syvennetty ammattiyhdistysliikkeen toiminnassa mukana olevien näkemyksiä sekä luotu edellytyksiä vaikuttamiseen ja uudenaikaiseen edun valvontatyöhön. Kokeilu on myöskin osoittanut, että paluuta entisenlaiseen olotilaan, jossa läänintasoinen vaikuttaminen oli lähes nollan arvoista, ei ole. Päinvastoin, nyt saadut kokemukset ovat poistaneet ne puutteet, jotka alueellisen edunvalvontatyön osalla ovat olleet. Vaikka tämä toiminta on vasta aluillaan, niin siitä huolimatta tämän työn kautta on saatu erittäin rohkaisevia ja erittäin myönteisiä tuloksia. Jo se, että lääninneuvottelukunnan kautta mahdollistuu esitysten ja lausunnon antajan edellytykset alueviranomaisiin suuntautuen, monipuolistaa meidän käytettävissämme olevia toiminnallisia mahdollisuuksia.

Hyvät toverit! Tässä neuvottelukuntatyössä mukana olleena olen vakuutunut tämän työn merkityksestä. Tästä syystä haluankin kannattaa hallituksen esitystä ammatillisten paikallisjärjestöjen läänintasoisen yhteistyön vakinaistamisesta ja yhteistyöstä lääneissä.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitokset puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro olisi Aimo Sannikalla, sillä Veli-Matti Karppinen peruutti puheenvuoron. Oliko Aimo Sannikka paikalla? Valmistautuu Rolf Lund Suomen Elintarviketyöläisten liitosta.

Aimo Sannikka (Lasi- ja Posliinityöväen Liitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit! Koulutusta lisättävä, Lasi- ja Posliinityöväen Liiton esitys, nro 67. Poliittinen oikeisto yhdessä pääomapiirien tuella, lehdistöä ja julkisia tiedotusvälineitä hyväksi käyttäen pyrkii vaikuttamaan jäsenistöömme. Ay-liikkeen vastainen henki voimistuu. Tyytymättömyys ja välinpitämättömyys jäsenistöemme keskuudessa lisääntyy. Ihannoidaan amerikkalaista kulttuuria ja elämänmuotoa. Eletään haavemaailmassa. Ammattiyhdistysliikkeen ideologia, saavutukset sekä menneisyys on unohdettu. Työelämän parannuksia pidetään itsestään selvänä saavutuksena. Tällainen käsitys on muodostunut varsinkin nuorison keskuudessa.

Jäsenistön ay-poliittista koulutusta on huomattavasti tehostettava virheellisten ja haaveellisten harhakuvien poistamiseksi, todellisen tilanteen

tiedostamiseksi. Koulutussuunnitelmia laadittaessa on ensisijaisesti huomioitava kentän rivijäsenten kouluttaminen. Opintokerhotoiminta ei muodostunut tavoitteiden mukaiseksi. Tehostakaamme paikallisjärjestöjen kautta tapahtuvaa ruohonjuuritason kouluttamista. Ammattiosastotasolla tapahtuvaa koulutusta on kehitettävä. Ay-opistoissa perus-, jatko- sekä muiden kurssien yhteydessä tapahtuvaa ideologista koulutusta on lisättävä, sillä varsinkin ammattiosaston luottamustehtäviä hoitavien jäsenten kautta menevä tieto yhdessä edunvalvontatehtävien kanssa saavuttaisi kentällä toivottua tulosta. Ammattiyhdistysliikkeen on pyrittävä vaikuttamaan oppilaille perus- sekä ammatillisissa kouluissa annettavaan ay-tietouteen, sillä se on tiettävästi sängen vaatimatonta sekä opettajan harkinnan varaista. On käytettävä enenevässä määrin ay-tietoisuuden levittämiseen lehdistöä, mainontaa sekä julkisia tiedotusvälineitä, opetusohjelmia sekä radiossa että televisiossa. Pyrkikäämme kaikkiin käytettävissä olevin keinoin lisäämään tietoisuutta toiminnastamme sekä tavoitteistamme palkansaajien sekä koko yhteiskuntamme parhaaksi. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitos puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro Rolf Lund Elintarviketyöläisten Liitosta. Valmistautuu Seppo Koskinen, Rakennusliitto.

Rolf Lund (Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL r.y.) (Livsmedelsarbetarförbundet): Kamrat ordförande, bästa kongressdelegater! Jakobstadsnejdens FLO har behandlat förslaget tili en permanent länsdelegation inom FFC och önskar fåsta kongressens uppmärksamhet vid följande frågor: FFCs läns- och lokalorganisationer bör vidareutvecklas och deras ställning i organisationen befästas. Medlemsavgiften tili FLO borde betalas direkt av fackförbunden på basis av medlemsavdelningarnas medlemsantal. Den allmänna skolningen av medlemmarna, t.ex kurserna för ordförande, sekreterare och kassör, kunde i större utsträckning skötas av lokalorganisationerna, medan förtroendemannaskolningen är mer specialiserad och också i försättningen bor skötas av förbundens och FFCs institut. Med tanke på FFC-medlemmarna i norra delarna av landet borde verksamheten vid Pohjolan Opisto utvecklas, så att de inte behöver resa ner tili Kiljava varje gång de önskar delta i en kurs.

En fråga Jakobstadsnejdens FLO särskilt viii lasta kongressens uppmärksamhet vid är betjäningen av de ca 15 000 sveskspråkiga FFC-medlemmarna i Vasa län. För att medlemsservicen skall fungera tillfredsställande och i enlighet med de jämlikhetsprinciper, som på ett förtjänstfullt sätt slås fast i den organisationspolitiska redogörelsen, borde en tvåspråkig ombudsman anställas vid FFCs distriktsbyrå i Vasa. Denna ombudsman behövs för att hjälpa de många enspråkigt svenska medlemmarna i österbotten i deras dagliga slit med fackliga frågor. En tvåspråkig ombudsman behövs i Vasa också för att länsdelegationen skall fungera fullödigt med stöd av hela medlemskären i länet.

Jag föreslår att kongressen med hänsyn tili detta vid behandlingen av den organisationspolitiska redogörelsen uttalar sitt stöd för anställandet av en

tväspräkig ombudsman vid FFCs distriktsbyrå i Vasa.

Toveri puheenjohtaja! Arvoiset edustajat! Pietarsaaren Seudun Ammatillinen Paikallisjärjestö on käsitellyt läänien neuvottelukuntien vakinaistamishetimitä ja kiinnittää edustajakokouksen huomiota seuraaviin kysymyksiin:

SAK:n läänin- ja paikallisorganisaatioita on kehitettävä edelleen ja niiden asemaa järjestössä on lujitettava. APJ:n jäsenmaksu olisi maksettava suoraan liitosta jäsenosastojen jäsenlukujen perusteella. Jäsenten yleinen koulutus esimerkiksi puheenjohtaja-, sihteeri- ja rahastonhoitajakurssit voisivat entistä enemmän olla paikallisjärjestöjen asiana kun taas luottamusmieskoulutus jäisi erikoistuneempana vastedeskin liittojen ja SAK:n opistojen hoidettavaksi. Maan pohjoisosissa olevia SAK:laisia ajatellen Pohjolan Opiston toimintaa tulisi laajentaa, jotta heidän ei tarvitsisi matkustaa Kiljavalle, joka kerta kun he haluavat osallistua jollekin kurssille.

Kysymys, johon Pietarsaaren APJ haluaa erityisesti kiinnittää edustajakokouksen huomiota, on Vaasanläänin noin 15 000 ruotsinkielisen SAK:n jäsenen palvelu. Jotta jäsenhuolto toimisi tyydyttävästi ja niiden tasa-arvoperiaatteiden mukaisesti, jotka ansiokkaalla tavalla vahvistetaan järjestöpolitiittisessa selonteossa, SAK:n Vaasan piiritoimistoon olisi palkattava kaksikielinen toimitsija. Tätä toimitsijaa tarvitaan Pohjanmaan monien yksikielisten ruotsalaisjäsenten avuksi jokapäiväisessä aherruksessa ammatillisten kysymysten parissa. Kaksikielistä toimitsijaa tarvitaan Vaasassa myös, jotta lääninneuvottelukunta toimisi täyspainoisesti läänin koko jäsenistön tukemana.

Esitän, että edustajakokous käsitellessään järjestöpoliittista selontekoa ottaisi tämän huomioon ja lausuisi julki tukensa kaksikielisen toimitsijan palkkaamiselle SAK:n Vaasan piiritoimistoon.

Tack. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitos puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro Seppo Koskinen, Rakennusliitto. Valmistautuu Vilho Pulli, Paperiliitto.

Seppo Koskinen (Rakennustyöläisten Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Toveri puheenjohtaja, koska edustan myös Turunmaan ruotsinkielistä jäsenistöä, haluan tässä kannattaa edellistä puhujaa siinä, mitä tulee vaatimukseen kaksikielisen toimitsijan palkkaamisesta Vaasan SAK:n piiritoimistoon. Tänään Vaasanläänin ruotsinkielisille jäsenille asiat hoidetaan ruotsinkielisen sihteeristön puolesta Helsingistä. Maantieteellisestä sijainnista johtuen pohjanmaalaiset tuntevat olevansa melko kaukana pääkaupungista ja ymmärrän hyvin heidän vaatimuksia saada lähempää jäsenpalvelua ja yhteydenottomahdollisuuksia.

Hyvät toverit. Edustajakokoukselle on tehty aloitteita, joiden mukaan teollisuusliittoperiaatteen toteuttamista olisi kiirehdittävä. Tällaisen aloitteen on tehnyt myös Rakennustyöläisten Liitto. Pelkistetyksi kyseessä on liittojen välinen rajankäynti, jossa siirretään tiettyjä jäseniä liitosta toiseen. Kuten asioilla yleensä on tälläkin hyvät ja huonot puolensa. Hyviin kuuluu

se, että teollisuusliittoperiaatteen vallitessa pääsemme työpaikoilla järjestöllisesti yhtenäiseen toimintaan. Tätä tarvitaan nimenomaan konkreettisis-
sissa edunvalvontatilanteissa, kuten sopimuksettoman tilan aikana. Ei ole tervettä menoa, kun jopa muutaman kymmenen työntekijän työpaikoilla on kolmenkin eri liiton jäseniä, jotka kukin samanaikaisesti tavoittelevat oman liittonsa tahtiin, oman liittonsa menetelmillä, oman liittonsa sopimusta. Syntyy kyttäilyä, eriarvoisuutta ja kateutta. Tämä voitaisiin välttää.

Toisaalla vaanii turhautumisen ja rappeutumisen vaara. Miten siirrettävät ryhmät reagoivat, miten liittojen hallinto pystyy vastaamaan muutospaineisiin. Kun kyseessä voi olla pieni tai suurikin työnsä ja työolosuhteidensa suhteen liiton enemmistöä poikkeava ryhmä niin väitän että jäljet pelottavat. Myös työelämän rakennemuutokset ja oman näkökannan suppeus ovat suorastaan paikoin pudottamassa kelkasta vanhakantaisia perinteisiin ammattikäsitäyksiin ja ryhmiin tuijottavia liittoja. Teollisuusliittoperiaatetta läpikäydessä emme saa luoda ryhmiä, jotka tuntevat ettei heistä missään kukaan välitä. Kun nyt myös Rakennustyöläisten Liiton esityksestä lähdetään liittorajoja siirtämään, mahdollisesti, niin samalla on tarkasteltava tätä ongelmakenttää myös kokonaisuutena. Päämääränä on oltava ainoastaan ja vain jäsenistön etujen toteutuminen järkevissä ja luonnollisissa kokonaisuuksissa. Lisää itsensä kodittomaksi tuntevia ryhmiä ei ole varaa synnyttää, kun nykyisetkin odottavat mielekästä ratkaisua.

Toverit. Me tarvitsemme aktiivista liittojen ja keskusjärjestön tavoitteet omikseen tuntevaa jäsenistöä. Emme hiljalleen vieraantuvaa välinpitämättömyyttä maksajajoukkoa.

Toveri puheenjohtaja. Nämä olivat ne terveiset, jotka minua pyydettiin tälle kokoukselle esittämään. Kiitoksia huomiosta.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitos puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro on Vilho Pulli, Paperiliitto ja valmistautuu Sari Kylä-Liuhala, Teke-
ri.

Vilho Pulli (Paperiliitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Teollisuusliittomuotoinen järjestäytyminen on saanut paljon huomiota osakseen tässäkin kokouksessa. Siitä on keskusteltu varsin pitkään ja ehkä kaikkein painokkaimmin jo vuonna 1969 kun ammattiyhdistysliike eheytyi. Siitä lähtien tätä ollaan pikkuhiljaa pidetty vireillä. Se on mennyt hitaasti eteenpäin, sen pitäisi vauhtia kiihdyttää. Ne ongelmat mitkä eri työpaikoissa ovat, ovat suhteellisen vähäisiä, mutta mielestäni kiusallisia. Täällä metallin pojat alkupuheenvuoroissaan toivatkin esille niitä haittatekijöitä, mitä tuolla kentällä on. Ja varsinkin silloin, kun suoritamme edunvalvontaa työpaikoilla, niin on kiusallista ruveta kinastelemaan kuka jää töihin ja kuka ei. Tämä ongelma poistuisi teollisuusliittomuotoisella järjestäytymisellä. Palkkaedut ovat mielestäni huomattavasti yksinkertaisempia sitten hoitaa teollisuusliittomuotoisella järjestäytymisellä.

Asiakirjoissa on paljon varsin hyviä näkökantoja, joita SAK on laatinut, ja myös päätösesitys, jonka SAK:n hallitus on tehnyt, on suhteellisen hyvä,

mutta haluaisin kuitenkin painoittaa vähän tarkemmin sitä päätösesitystä ja näkisinkin, että koko päätösesitys kuuluisi näin: "Edustajakokous viittaa laadittuun SAK:n järjestöpolitiikan selontekoon, jossa esitetään menettelytavat sisäisten järjestörajakysymysten käsittelyksi sekä toimenpide-esitykset liittorakenne- ja järjestäytymisperiaatteiden toteuttamiseksi ottaen huomioon aloitteissa esiin nousevat seikat ja mainitut rakeenteellisesta muutoksesta aiheutuvat haasteet." Uutta on: "Edustajakokous kehottaa SAK:n hallitusta mahdollisimman pian selvittämään yksityiskohtaisesti eri liittojen ja sopimusalojen osalta vallitsevan järjestöllisen tilanteen sekä tehostamaan toimenpiteitään teollisuusliittomuotoisen järjestäytymisen edistämiseksi järjestökentällä."

Olisi toivottavaa tosiaan, että tässä asiassa mentäisiin eteenpäin kunnes on seuraava edustajakokous, niin silloin kokousedustajat voisivat todeta, että yksi asia on kuitenkin hoidettu päiväjärjestykseen. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitokset puheenvuoron käyttäjälle. Seuraava puheenvuoro Sari Kylä-Liuhala, Tekeri, valmistautuu Aino Manninen, Liikelitto.

Sari Kylä-Liuhala (Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Lähinnä kiinnittäisin huomiota erikoisesti kahteen asiaan.

Ensinnäkin ammatillinen paikallisjärjestö, joka on jo perinteinen osa SAK:ta, mutta huolimatta korkeasta iästään, sen toimialat ja tehtävät eivät ole jäsenyneet siten, että paikallisjärjestö olisi kaikkien osastojen mielestä tarpeellinen tai että nykyiseen järjestelmään olisi muutospaineita kaikkien liittojen osalta. Paikallisjärjestön päätehtävät ovat yleisesti hyväksyttäviä, koulutuksen, aluepolitiikan ja ympäristöasioiden hoitajana. Ammattiyhdistysliike perustuu kuitenkin vapaaehtoiseen jäsenyyteen. Nyt esitetystä muodossa pyritään pakottamaan osastoja vasten tahtoisesti liittymään paikallisjärjestöihin. Se ei ole viisasta. Osastoille tulee edelleenkin jättää mahdollisuus jäädä sivuun tästä organisaatiosta. Mainittakoon esimerkiksi koko valtakunnan kattavat ammattiosastot, joiden mahdollisessa jäsenyydessä on monia vielä ratkaisemattomia ongelmia. Organisatorisestihan liitot ovat SAK:n jäseniä, osastot liittojen jäseniä ja ammatilliset paikallisjärjestöt ovat osa SAK:n organisaatiota, siksi kannattaisi harkita vaihtoehtoa, joka jäsenmaksuliikenteen kannalta olisi tarkoituksenmukaisempaa. Jäsen maksaa osastolle, liitto SAK:lle ja SAK ylläpitää paikallisjärjestöjä. Rahoituksen kautta kontrolli kulkisi hierarkisesti järkevästi ja se joka rahoittaa, saisi oikeuden ja velvollisuuden toiminnan kontrolloimiseen.

Toinen asia, josta haluaisin puhua, on mahdolliset oppilasjäsenliitot. Järjestöpoliittisessa selonteossa on painotettu nuoria sellaisena ryhmänä, joka vaatii ammattiyhdistysliikkeeltä aikaisempaa enemmän huomiota. Siinä esitetään, että ammattiyhdistysliikkeen kouluihin suuntautuvaa toimintaa tulee lisätä ja oppilasjäsenyyttä tulee kehittää. Työelämään tullaan yhä vanhempana ja koulu antaa nykyisin ammattiyhdistysliikkeestä vielä hyvin puutteellisen kuvan. Lisäksi koulun opetuksessa esitellään ammattikoulu-

laisille tasaveroisena vaihtoehtoina niin työnantaja- kuin työntekijäjärjestöt. Ei ihme, että ay-liike tämän jälkeen mielletään kaukaiseksi. Järjestöpoliittisessa selonteossa todetaan, että vuonna 1983 SAK:n järjestämisalalle kouluttavissa eri keskiasteen oppilaitoksissa ja ammattikouluissa opiskelee yhteensä yli 110 000 nuorta. Mutta SAK:n oppilasjäsenyys on tavoittanut vain 10 000 ammattikoululaista. Jäsenkapasiteettia on siis runsaasti. Ja jotta SAK pärjäisi tulevaisuudessa, on meidän tavoitettava nuoret, jotka ovat koulunpenkillä. Siksi tarvitaan ammattiyhdistysliikkeen omaa toimintaa. Koululuennonhoitajat tulee saada vierailemaan jokaisella luokalla kertomassa, mitä luottamusmiehet käytännössä tekevät ja mihin ammattiyhdistysliikettä tarvitaan. Erityisesti tähän toimintaan olisi saatava nuoria ammattiyhdistysaktiiveja, sillä he saavat parhaiten kontaktin ammattikoululaisiin. Se ei kuitenkaan riitä, ja siksi on tärkeää, että voisimme mahdollistaa jokaiselle ammattikoululaiselle liittymisen ammattiliittoon oppilasjäseneksi ja järjestää myös oppilasjäsenille toimintaa.

Nykymuotoisessa koululuennoinnissa on kuitenkin ongelmana se, mikä liitto on se oikea. Esimerkiksi elektroniikan linjalla saattaa kolme kosijaa yhtä aikaa olla liikkeellä; taisteleva Tekeri, Metalli ja Sähkö. Kaikki kolme ovat yhtä lailla oikealla asialla, vaikka tilanne kieltämättä hämmentää kohteen eli oppilaan.

Toveri puheenjohtaja, esitän, että tulevalla edustajakokouskaudella panostetaan voimakkaasti SAK:ssa nuorisotoimintaan ja erityisesti ammattikoululais- eli oppilasjäsen toimintaan. Esitän, että edustajakokous päättää perustaa oman oppilasjäsenliiton, johon kaikki ammattikoululaiset voisivat liittyä ja joka toimisi kiinteässä yhteydessä vahvan SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen kanssa. Esitän myös, että SAK:n hallitus kiireellisesti selvittäisi oppilasjäsenliiton perustamismahdollisuudet mahdollisesti jo tämän vuoden aikana.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitokset puheenvuorosta. Seuraavan puheenvuoron käyttää Aino Manninen, Liikelitto ja valmistautuu Pentti Käyhkö, Kirjaliitto.

Aino Manninen (Liiketyöntekijäin Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! Kuten täällä keskustelussa ja edustajakokoukselle jätetyisissä asiakirjoissa käy selville, on työelämän muutosprosessi vauhdiltaan kiihtyvä ja koskettaa jokaista työpaikkaa maassamme. Samalla kun se muuttaa täällä esiintuotuja hyvin monia asioita ihmisten elämässä, vaikuttaa se myös ammattiyhdistystoiminnan järjestämisen mahdollisuuksiin yritysten tasolla. Työn muutokset ja ihmisen elämisen tapojen muutokset aiheuttavat entistä enemmän tilanteita, jolloin kokoontuminen ammattiyhdistystoiminnan piiriin kuuluvissa asioissa ei ole enää työpaikoilla mahdollista. Luottamusmiesten kokoontumisoikeuksien ja toimintamahdollisuuksien suhteen on tapahtunut etenemistä, vaikka puutteita tässäkin vielä on. Kehittääksemme ammattiyhdistystoimintaa entistä jäsenläheisemmäksi, edellyttää se mielestäni työpaikan kokoontumisoikeuksien laajentamista sopimusteitse. Jotta pystyisimme tarjoamaan jäsenistöllemme mahdolli-

suuden vaikuttaa itseään koskevissa asioissa, edellyttää se mielestäni jäsenten tasolle ulottuvan työpaikan kokoontumisoikeuden saamista. Näin uudistamalla toimintaamme olemme mielestäni saamassa myös nykyisin paljon puhuttua lähidemokratiaa yhteiskunnassamme. Työpaikalla toteutettuna se on ammattiyhdistysliikkeen luonnollinen ja työelämän tarpeen huomioon ottaen välttämätön tehtävämme.

Edellä sanottuun viitaten esitän, että edustajakokous päättäisi SAK:n tavoitteeksi kokoontumisoikeuksien pikaisen laajentamisen työelämässä siten, että luottamushenkilöiden ja jäsenistön kokoontuminen työpaikoilla lähiaikoina toteutuisi. Jätän esityksen puheenjohtajistolle.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitokset puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro Pentti Käyhkö, Kirjaliitto ja valmistautuu Kalevi Siukola, KTV.

Pentti Käyhkö (Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajatoverit! Järjestöpoliittisessa selonteossa ammatillisten paikallisjärjestöjen toimintaedellytyksiä esitetään parannettavaksi toteuttamalla yhtenäisjäsenmaksyjärjestely liittoperinnän avulla, jolloin samalla ammattiosastot tulisivat liitetyksi paikallisjärjestöjen jäsenyyteen. Liitot ja ammattiosastot velvoitettaisiin selonteon mukaan tekemään tätä koskevat päätökset. Kirjaliiton näkemyksen mukaan ammatillisten paikallisjärjestöjen toimintaedellytykset eivät parane järjestöllisin pakkohenkisin päätöksin, vaan ammattiosastojen itsenäisellä hakeutumisella keskinäiseen yhteistoimintaan. Esimerkkinä Kirjaliiton piiristä mainittakoon 9 500 jäsenen Helsingin Kirjatyöntekijäin Yhdistys, joka toimii usean kunnan alueella pääkaupunkiseudulla. Ammattiosasto tiedostaa paikallisjärjestötoiminnan merkityksen, mutta haluaa ratkaista useat asiaan liittyvät erityisongelmat omista lähtökohdistaan itsenäisesti, jotta mahdollinen toiminta paikallisella tasolla tuottaisi, kun aika on kypsä, hyvässä yhteishengessä rakentavia tuloksia. Esitän, että Kirjaliiton tälle edustajakokoukselle lähettämä kannanotto otetaan huomioon asiaa järjestövaliokunnassa käsiteltäessä. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitoksia Pentti Käyhkölle. Seuraava puheenvuoro Kalevi Siukola, KTV.

Kalevi Siukola (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit! Aion käsitellä tässä järjestöpolitiikkaan liittyviä kysymyksiä: koulutusta, eläikeikää ja ilmeisesti 18 pykälään kuuluvaa vakuutusvastaavien toimintaa.

Oikeistolainen kansainvälisten pääomien keskittyminen sekä reaganilainen sotakiihkoilu ovat pyrkimässä työväenliikkeen, ay-liikkeen asemien ja toimintamahdollisuuksien heikentämiseen maapallollamme. Jotta SAK omalta osaltaan olisi voimakkaammin vaikuttamassa rauhanomaiseen kehitykseen maailmassa esitän, että edustajakokous tekisi päätöksen kansainvälisen rauhankasvatuksen ja solidaarisuustyön lisäämiseksi sekä sen otta-

miseksi SAK:n yhden kuukauden, kolmen kuukauden ja pitkän kurssin opetusohjelmaan, jonka kautta luottamusmiesverkosto levittäisi rauhan-kasvatusta SAK:n kenttään.

Toinen asia, johon Kansan vakuutusvastaavana haluaisin kiinnittää huomiota. Sosiaalinen lainsäädäntö ja sen tuomat muutokset eivät vastaa todellisia tarpeita työpaikoilla tällä hetkellä. Miksi maanviljelijä voi sukupolvenvaihdon yhteydessä jäädä 55-vuotiaana eläkkeelle? Myös armeijan kantahenkilökunnan eläkeikä on hyvin alhainen, joka käyköön esimerkiksi.

Kiristynyt työvauhti, isännänvalta sekä monet esitykset työpaikoilta ovat kannustuksena SAKUe viikottaisen 35 tunnin työajalle sekä eläkeiän ajamiseksi pysyväiseksi kaikille 55 vuotta täyttävälle.

Esitän, että SAK:n kursseilla vakuutusvastaavista koulutettaisiin luottamusmiesten lisäksi sosiaalilainsäädännön asiantuntijoita sekä ajettaisiin työehtosopimusneuvotteluissa viikottainen vapaa-aika sosiaalisten kysymysten selvittämiseksi työpaikoilla. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitoksia puheenvuorosta. Totean, että edellinen puheenjohtaja pyysi kokousedustajia puheenvuoroissaan olemaan lyhyt- ja selväsanaisia. Tämä toive on toteutunut hyvin ja lähetekeskusteluun pyydetty puheenvuorot on nyt käytetty loppuun, joten keskustelu päättyy.

Järjestöpoliittinen selonteko merkitään tiedoksi ja muut käsitellyt asiat eli hallituksen esitys SAK:n lääninorganisaation perustamisesta sekä hallituksen lausunnot ja päätösesitykset liittojen esityksistä n:ot 64—71 sekä lähetekeskustelussa niihin tehdyt muutosesitykset lähetetään järjestövaliokunnan käsiteltäväksi.

Ennen kuin päätämme tämän työjärjestyksen kohdan kokouksella on mahdollisuus saada selvitys SAK:n järjestötutkimuksesta. Selvityksen antaa tutkimussihteeri Heikki Keihälinna, joka on toiminut järjestötutkimuksen tutkijaryhmän vetäjänä.

Ilmoitusasioita

Mutta kuitenkin ennen tätä selvityksen antamista muutama ilmoitusasia kerrottavaksi kokousedustajille: ensinnäkin iltajuhlasta: kuljetukset iltajuhlaan lähtevät Ramada Presidentti -hotellin edestä klo 18.30—18.45 välisenä aikana. Isännät ovat vieraita vastassa klo 18.50 alkaen. Juhla alkaa klo 19.30. Paluukuljetukset alkavat klo 22.00 ja päättyvät tilaisuuden loputtua. Illallisen ohjelma jaetaan Dipolissa pöydille. Salkut voi jättää yksi saliin, ovet lukitaan yöksi.

Ja sitten tiedotus: Satakunnan alueen kansandemokraattiset edustajat kutsutaan yhteiskuvaukseen tänään klo 17.00 pääsisäänkäynnin eteen.

Ja vielä yksi: SKDL:n ryhmäkokous kokoontuu keskiviikkona aamulla klo 8.00. Sosialidemokraattinen ryhmä klo 9.00. Järjestövaliokunta kokoontuu välittömästi. Nyt Heikki Keihälinna, ole hyvä!

Selvitys SAK:n järjestötutkimuksesta

Heikki Kehälinna (SAK:n toimisto): Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit! Viisi vuotta sitten pidetty SAK:n edellinen edustajakokous käsitteli laajan järjestöpoliittisen selonteon. Tuohon asiakirjaan, jossa hahmoteltiin ammattiyhdistysliikkeen tulevaa kehitystä ja siihen liittyviä haasteita, sisällytettiin myös ajatus järjestötoimintaa koskevan tutkimuksen tekemisestä edustajakokouskauden aikana. Tänä päivänä voimme mielihyvin todeta, että edellisen kokouksen asettama tavoite järjestötutkimuksen suorittamisesta on toteutunut. Tällä kokouksella on ollut käytettävissään laaja SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen tilaa kuvaava aineisto. Liittojen kanssa hyvässä yhteistyössä toteutettu järjestötutkimusprojekti on tuottanut täälläkin jaettujen raporttien lisäksi kaikkiaan 25 liittokohtaista selvitystä. Tuotetun aineiston laajuudesta saa käsityksen, kun laskemme yhteen raporttien painosmäärän, joka jo tällä hetkellä ylittää 50 000 kappaletta. Voidaan sanoa, että meillä on ollut varsin hyvät edellytykset muodostaa käsitys niistä kysymyksistä, jotka liittyvät ay-liikkeen järjestöllisiin haasteisiin ja jäsenten suhteeseen SAK:hon ja liittoihin.

Tarkasteltaessa nyt järjestötutkimuksen tulosten valossa edellisessä kokouksessa tehtyä arviota ammattiyhdistysliikkeen toimintaympäristön muutoksista voimme todeta, niinkuin täälläkin on useassa puheenvuorossa jo korostettu, tuon arvion olleen oikean suuntainen. Meillä on edessämme kasvavia haasteita ja uusia kysymyksiä. Sekä ay-liikkeen toimintaympäristö että jopa järjestötyön lähtökohdat ovat muuttuneet ja muuttumassa nopeammin kuin ehkä viisi vuotta sitten osattiin arvioida. Elinkeino- ja ammattirakenteissa tapahtuva muutos on vääjäämättömästi vaikuttamassa usean SAKrlaisen liiton kehitysmahdollisuuksiin. Tulevina vuosina olemme yhä selvemmin tilanteessa, jossa SAK:n sisällä on kehitysnäkymiltään hyvin erilaisia liittoja. On edelleen järjestöllisesti ja jäsenmäärältään kasvavia liittoja, mutta on myös liittoja, jotka joutuvat kohtaamaan kysymyksen jäsenmäärän laskemisesta. Tuosta kehityskuvasta kokoukselle tänään jaettu "Palkansaajajärjestöt 2000" -tarkastelu antaa täsmällisemmän kuvan. SAK:n näkökulmasta tarkasteltuna tällainen järjestöllisesti eriytyvä jäsenkehitys liittyneenä samalla olemassa olevaan korkeaan järjestäytymisasasteeseen, tulee merkitsemään jäsenkasvumahdollisuuksien supistumista. Voimme selvästi nähdä, että 1970-luvun kaltainen nopean järjestöllisen kasvun aika on ohitse.

Näiden tulosten valossa on tuskin väärin todeta, että tulevina vuosina tullaan SAK:laiselta ammattiyhdistysliikkeeltä vaatimaan ratkaisevasti uudenlaista järjestöpolitiikkaa. On toisaalta pystyttävä estämään palkansaajajärjestöjen välisen jäsenkilpailun kiristyminen ammattiyhdistysliikettä vahingoittavalle tasolle, mutta samalla on pystyttävä turvaamaan SAK:n järjestöllinen asema ja kehittymismahdollisuudet.

Järjestötutkimusprojektissa selvitystyö jakautui kahteen osaan. Edellä käsittelemäni järjestöllisiä kehitysaloja koskeneet johtopäätökset perustuvat ammattiyhdistysliikkeen järjestöorganisaatiota koskevaan selvitykseen.

Tutkimushankkeen toisen osan muodosti laaja kyselytutkimus, johon vastasi kaikkiaan yli 10 000 SAK:n liittojen jäsentä. Kyselytutkimus tuotti runsaasti tietoa jäsenen yleisestä suhtautumisesta ammattiyhdistysliikkeeseen, samoin kuin myös omaan liittoonsa. Vastaavalla tavoin kuin yleisestä järjestöllisestä kehityksestä, voidaan myös jäsenen suhteesta ay-liikkeeseen esittää joitakin yleisiä johtopäätöksiä.

Tutkimus osoitti ammattiyhdistysliikkeen ja jäsenten välisen suhteen perustan olevan kunnossa. Ammattiyhdistysliikkeen jäsenyyteen suhtaudutaan Suomessa myönteisesti ja ay-liikkeeseen luotetaan asioiden ajajana selvästi paremmin kuin muihin yhteiskunnallisiin instituutioihin tai liikkeisiin.

Toisaalta on myös todettava, että myönteinen asennoitumistapa pitää sisällään voimakkaita, ennen kaikkea edunvalvontaan kohdistuvia odotuksia. Ay-jäsenyyteen liittyvän myönteisen perusasenteen pohjalta voimme tehdä sellaisen johtopäätöksen, että Suomessa tuskin ainakaan lähitulevaisuudessa joudutaan tilanteeseen, jossa järjestäytymisen taso laskisi. Vaikka näin on, ei ole syytä tuudittautua siihen, että ammatillisen järjestäytymisen aste säilyisi automaattisesti korkeana.

Erityisesti tulee kiinnittää huomiota nuorten, naisten ja työmarkkinoilla kaikkein turvattomimmassa asemassa olevien järjestäytymiseen. Työmarkkinoiden kahtia jakautumisen vaara on sen ihmisille aiheuttamien ongelmien lisäksi myös uhkatekijä aktiiviselle järjestäytymiselle. On myös huomattava, että järjestäytymisen taustatekijöiden painottuminen välineellisiin syihin, kuten työttömyysturvan saamiseen ja edunvalvontaan, saattaa pitää sisällään viestin siitä, että järjestöuskollisuus on heikkenemässä. Joka tapauksessa se tulos, että jäsenten suhde ay-liikkeeseen on perustaltaan kunnossa, antaa hyvän lähtökohdan lähteä parantamaan ay-liikkeen sisällä niitä kohtia, jotka tutkimuksen tulosten valossa ovat järjestörakenteen heikoimpia lenkkejä.

Näyttää siltä, että tärkein järjestöllinen haaste organisaation kehittämässä on paikallisen tason työpaikkatoiminnan, ammattiosastotoiminnan ja ammatillisten paikallisjärjestöjen toiminnan kehittäminen, sekä aktiiviväen, järjestöaktiivien ja tavallisten jäsenten välissä havaitun toiminnallisen ja ehkä asenteellisenkin kuilun kiinni kurominen. Tavallisten jäsenten mahdollisuuksia vaikuttaa paikallisella tasolla on ay-liikkeessä ehdottomasti lisättävä. Samoin on paikallista ay-organisaatiota voimistettava ja sen vaikutusmahdollisuuksia suhteessa työnantajiin ja yksityisiin yrityksiin lisättävä.

Selvä tutkimustulos oli se, että SAK:laiset haluavat vaikuttaa omaan työhönsä selvästi enemmän kuin he nyt tällä hetkellä voivat. Järjestötutkimuksen tulokset viittasivat myös siihen suuntaan, että järjestöväessä on runsaasti sellaisia henkilöitä, joille ei ole osattu osoittaa heidän kiinnostuksensa mukaisia toimintamahdollisuuksia. Tämän edustajakokouskauden aikana tulisikin pystyä löytämään ratkaisu ristiriitaiselle tilanteelle. Toisaalta aktiiviväki on jatkuvasti tehtävien ylikuormittama ja toisaalta on jäseniä, jotka olisivat halukkaita toimimaan, mutta eivät ole löytäneet itselleen toimintapaikkaa järjestössä.

Samoin edustajakokouskauden aikana tulee pyrkiä löytämään ratkaisu naisten toimintamahdollisuuksien lisäämiseen. Tutkimus on osoittanut, että SAK:laiset naisjäsenet järjestäytyvät iältään selvästi vanhempina kuin miespuoliset toverinsa. Tämä johtuu sekä koulutuksen keston erilaisuudesta että perhetilanteesta. Näyttää siltä, että naisten vanhempana tapahtuva järjestäytyminen merkitsee ay-organisaatiossa etenemismahdollisuuksien vähentymistä.

Naiset joutuvat monessa liitossa jonottamaan järjestökoulutukseen pääsemistä ja vasta koulutus avaa todelliset mahdollisuudet luottamustehtäviin. Näyttää myös siltä, että myös näihin joudutaan jonottamaan. Niinpä on naisten kohdalla olemassa vaara, että ikää tulee tässä odotuksen myötä sillä lailla lisää, että aktiivisuus alkaa laskea.

Olemassa olevien käyttämättömien voimavarojen vapauttaminen vaatii siis toisaalta koulutustarjonnan lisäämistä ja toisaalta uusien toimintamahdollisuuksien osoittamista ennenkaikkea paikallisella tasolla.

Hyvät toverit! Järjestötutkimuksen tuloksista voisi käydä pitkästikin keskustelua, niinkuin toki on tapahtunutkin niissä lukuisissa paikallisissa ammattiosastojen ja ammatillisten paikallisjärjestöjen tilaisuuksissa, missä näitä tuloksia on arvioitu. Ja uskon, että myös tämän kokouksen tiimoilta, niinkuin jo nyt täälläkin on tapahtunut, keskustelua tullaan jatkamaan.

Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Haluan vielä tältä paikalta kiittää kaikkia SAK:n liittoja siitä uutterasta työstä, jota liitoissa on tehty järjestötutkimusprojektin toteuttamisessa. Ilman liittojen aktiivista panosta tutkimus ei olisi onnistunut. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitos Heikki Kehälinnalle hänen antamastaan selityksestä järjestötutkimuksen osalta.

Ilmoitusasia

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Ilmoitusasia: sääntövaliokunta kokoontuu välittömästi. Totean, että työjärjestyksen kohta 15 on tullut loppuun käsitellyksi. Todetaan.

14. §

Lähetekeskustelu ohjelmavaliokunnan käsittelyyn menevistä asioista (jatkuu)

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Palaamme työjärjestyksen kohtaan 14 ja jatkamme lähetekeskustelua ohjelmavaliokunnan käsittelyyn menevistä asioista. Otamme sieltä muutaman puheenvuoron. Ensimmäinen puheenvuoro: Antti Junttila, Metalliliitto. Valmistautuu Anja Oksa, Metalliliitto.

Antti Junttila (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! SAK:n tavoitteet ja toimintalinjat -kirjanen on erittäin laaja ja voisi sanoa kunnianhimoisenkin asiakirja, jonka toteuttamiseen seuraavalla edustajakokouskaudella aiotaan ryhtyä. Haluaisin kuitenkin ottaa esille muutamia asioita, joiden osalle toivoisin, että kiinnitettäisiin ehkä erityistä huomiota, mikäli kaikkia näitä hienoja asioita ei voida toteuttaa.

Ajateltaessa tulevia aikoja on muistettava, että meillä on tavoitteita, jotka kohdistuvat lähitulevaisuuteen, toiminnan selkärankana yhteiskunnallinen tavoite, riistosta vapaa yhteiskunta. Suunnittelussa joudutaan käyttämään lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin suunnittelujaksoja. Aina on pidettävä kuitenkin mielessä lopullinen päämäärä. Tavoitteen saavuttamisen edessä on runsaasti uhkia. Huomattava osa uhkatekijöistä tulee ay-liikkeen ulkopuolelta, mutta valitettavasti on todettava, ettei tavoite näytä olevan meille itsellekään kovin selkeä.

Joillekin ay-liikkeen jäsenille on SAK:n ja ammattiliittojen perustavoite täysin tuntematon. Järjestötutkimuksesta käy ilmi, että ay-liike etujärjestönä on vain muutamille liittoon kuulumisen peruste. Lienee syytä olettaa, että me järjestöaktiivit emme ole selvittäneet jäsenille SAK:n perustavoitteita. Tai sitten ikävämpi vaihtoehto: SAK:hon ei luoteta. Tai: palkansaajat eivät haluakaan riistosta vapaata yhteiskuntaa. Henkilökohtaisesti uskon, ettei palkansaajilla ole selkeää kuvaa siitä, millainen on riistosta vapaa yhteiskunta, eikä tietoa siitä, mitä he voisivat tehdä asian puolesta. Toisin mielelläni esille muutamia keskeisiä tunnusmerkkejä. Tiedonvälityksen oikeellisuus, yhteiskunnallisen päätöksenteon demokraattisuus, työntekijöiden oikeus päättää työn tuloksena syntyneen rikkauten käytöstä. Lähiajan tavoitteista merkittävimpanä pidän todellisen matalapalkkaratkaisun löytämistä.

Keskitetystä ratkaisusta huolimatta ei olla onnistuttu saamaan aikaiseksi matalapalkkaratkaisua, millä ongelma olisi poistunut. Matalapalkkaisuutta esiintyy ammattialoittain, mutta myös alueellisesti. Ammattiliitoilla ei ole moraalisesti oikeutta puuttua toisten palkankorotusvaatimuksiin, joten palkkahaitarin ainoaksi kaventamiskeinoksi jää huolehtia omista palkankorotuksistaan. Palkankorotukset muodostuvat yleiskorotuksista, ohjepalkkojen korotuksista sekä verotaulukoiden muutoksista. Keskitettyjen sopimusratkaisujen yhteydessä sovittuja sosiaalipaketteja ei tule lukea palkankorotuksiin, koska ne kohdentuvat muulla kuin työntekoon liittyvällä perusteella. Matalapalkkaratkaisun malliksi sopisi ehkä miettiä Virkamiesliiton testaamaa mallia siten, että ohjepalkkojen korotus tunkeutuu reilusti läpi alimpien ansioiden. Tällaiseen korotusratkaisuun liittyy tietysti riskejä ja eräs niistä on inflaatio. Ylisuuret palkankorotukset eivät missään tapauksessa tule olemaan pysyviä, mutta mikäli ne ovat ainoa keino palkkahaitarin kaventamiseen, on niitä vakavasti harkittava.

Edellä puhutun perusteella esitänkin, että SAK:n on kansantajuistettava ja julkistettava toimintansa tavoitteet ja tuleva edustajakokouskausi julistettava matalapalkkojen lopettamiskaudeksi. SAK:n tavoitteissa on maininta marginaaliverotuksen alentamisesta, vaikka tiedetään senkaltaisen verouudistuksen pienentävän todella suurituloisten verotusta ja johtavan

näin veroprogression loiventumiseen.

Esitän, että mainittu marginaaliveron alentaminen poistetaan tavoitteista ja "SAK:n tavoitteet ja toimintalinjat 1986-1991" sivun 51 kohta 2.2 poistetaan.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoro Anja Oksa, Metalliliitto, ole hyvä, ja tällä erää viimeiseen puheenvuoroon valmistautuu Kirsti Yrjälä, myöskin Metalliliitosta.

Anja Oksa (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Haluan puheenvuorossani käsitellä kuluttajapolitiikkaa ja samalla korostaa Metallin tekemää esitystä numero 49. Keskustelua kuluttajien oikeuksista, terveistä kulutustavoista, kotitalouksien rahankäytöstä, investoinneista ja kuluttajasuojasta on leimannut tietynlainen vähättely. Kun puheessa vilahdtaa Kuluttajaneuvontaliitto, saattavat jotkut miespuoliset tokaista: "Nais-ten vouhotusta!" Onkohan sittenkään? SAK:laisten osuus kansantalouden palkoista on TTT:n arvion mukaan noin 44 %, markkoina ehkä 60 miljardia, joka käytetään asumiseen, liikenteeseen, ravintoon, vaatetukseen, vapaa-aikaan ja yleensä kaikkeen elämiseen. SAK:laisten käyttämällä palkkasummalla on siis melkoinen kansantaloudellinen merkitys, jota ei useinkaan tule edes ajatelleeksi. Vaikka SAK:laisten osuus työllisestä työvoimasta on yli 40 %, työväen rahalaitosten osuus otto- ja antolainauksesta on kovin vaatimaton. Sama havainto on tehtävissä omista vakuutus- ja liikelaitoksisistamme.

Kuluttajapolitiittista näkemystä siis tarvittaisiin ja mieli vaikuttaa palkkasumman avulla. Muovirahan yleistymisen ja kohtalaisen helppo saatavuus on monen palkansaajan uhka, mikäli saajalla on taipumusta arvioida tulonsa vähän yläkanttiin tai luottaa satunnaiseen ylimääräiseen tulonlisään. Luonnollisesti ammattijärjestö ei voikaan ottaa vastuuta yksittäisen jäsenen käyttäytymisestä taloudessa, mutta järjestöille neuvoteltaviksi esitetyt palkankorotusvaatteet saattavat olla lähtöisin tulevaisuudessa muovirahayllätyksistä. Ellei jäsen saa tietoa terveistä mahdollisuuksista myös järjestön kautta, hän omaksuu ne mainoksista ja käyttäytyy pitkällä tähtäimellä omien etujensa vastaisesti.

On melkoista epärehellisyttä huolestua teknologian kehityksestä, energiariittävydestä, tuottamistavoista sekä ympäristöongelmista, ellei aio pysähtyä markkinoiden ja kuluttajan toimintatapaan sekä mainonnan aiheuttamiin vinoutumiin. Työväen osuustoimintaliikettä aikanaan siivitti ajatus tempautua irti yksityiskauppiaan talutuksesta. Päivittäiset ja muut hyödykkeet haluttiin saada ilman yksityisen pääoman keinottelua. Voita siinko tässä ajassa nähdä jotain samankaltaisuutta turhan kulutuksen hillinnässä ja järkevän tarpeen täytön hoitamisessa. Voisiko SAK:lainen palkansaajaliike toimia myös järkevänä kuluttajaliikkeenä, joka ei alistu kohteeksi vastuuttoman liikevoiton saalistajille. Vaikka meille onkin rakennettu kuluttajalainsäädäntöä ja tuoteturvallisuuslakia hartaasti, yksittäinen ihminen on silti melko avuton suurten mainoskampanjoiden keskellä, koska tavaroille

ei riitä enää käyttöarvo, nyt kaupitellaan näyttöarvoa ja mielikuvia tavara-onnesta.

Edustajakokoukselle tehdystä esityksestä 49 ilmenee kanta, jossa ammatilliset paikallisjärjestöt voisivat toimia kuluttajapoliittisina edunvalvojina. Kun liitot ja luottamusmiehet pyrkivät taistelemaan sopimuspennejä, ei liene samantekevää, miten ne palautetaan takaisin kiertoon. Vapaan markkinatalouden sanotaan sisältävän ripauksen myös valinnan vapautta. Miksi emme kuluttajina käyttäisi tätä hyödyksemme?

SAK:laisilla aloilla työskentelevän ei liene pakko tehdä hankintojaan liikkeestä tai toimittajalta, joka kohtelee henkilökuntaansa ala-arvoisesti ja rikkoo sopimuksia sekä työlakeja. Sitä vastoin me voimme kuluttajaliikkeenä suosia sellaisia työvoiman ostajia, jotka toimivat vastuullisesti suhteessa työntekijöihinsä ja ympäristöönsä. Tällaisella politiikalla saattaa olla vaikutusta myös neuvottelutilanteissa. Ammatillinen paikallisjärjestö on siinäkin koulutus- ja yhteistoimintaelin ilman työehtosopimukseen puuttuvaa otetta. Kuluttajan ja samalla jäsenen edut voisivat olla konkreettinen kohde edunvalvontamielessä. Eihän meidän tarvitse tehdä muuta kuin asettaa toiminta-alueen mallikelpoiset yrittäjät tukilistalle ja huolehtia siitä, että jäsenistömme käyttää näiden palveluja. Uudenlainen näkemys kulutukseen, sen seurauksiin erilaisilla vaihtoehdoilla vie aikaa ja kysyy viitseiäisyyttä. Vaikka valtakunnallisilla ohjelmilla, laeilla ja suosituksilla on merkityksensä, päätökset tekee kuitenkin yksilö sen mukaan, mihin on mahdollisuuksia.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Puheenvuoron käyttäjä, aika täyttyi!

Anja Oksa: Vajaan viiden miljoonan omat markkinat ovat herkkä alue, jolla voidaan liikkua tyhmästi kuin norsu porshinikaupassa tai viisaasti kuin kettu korpin juustoa halutessaan. Kuluttajapolitiikka on edunvalvontaa, siinä tarvitaan kaikkien SAK:laisten työtä. Kiitos.

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitos puheenvuorosta. Viimeinen puheenvuoro tällä kertaa Kirsti Yrjälä, Metalliliitto, ole hyvä.

Kirsti Yrjälä (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Vaikka 1976 SAK-STK koulutussopimuksen järjestökoulutusta koskevaan kohtaan ei saatukaan parannuksia, sovittiin neuvottelussa kuitenkin suosituksista ammatillisen koulutuksen edistämisestä yritystasolla. Mikäli suosituksen toimeenpanoa kyetään valvomaan ja vaatimaan työpaikoilla kuluvan kauden aikana rakentavassa hengessä, saattaa muukin osa kyseisestä sopimuksesta olla uudistettavissa. Vastarinta on luonnollisen kovaa järjestökoulutuksen laajentamisessa uusiin kohderyhmiin. Sen perusteet ovat ymmärrettäviä, mutteivät hyväksyttäviä. Ammatiliittojen pääasiassa organisoima järjestökoulutus rinnastetaan työväenliikkeen ideologiseksi valmennukseksi. Ajatus on ilmaistu joskus suoraan työnantajan suunnalta siten, etteivät yritykset ole velvollisia maksamaan kaadereitten koulutuksesta ammattiliitoille. Palkallisen tai työajan käyttöä yleensä järjestökoulu-

tukseen ei pidetä välttämättömänä työntekijöille, koska sillä ei nähdä välitömiä kannattavuushyötyjä yritykselle.

Koulutus sopimuksen tarkoittamaa järjestöjen antamaa koulutusta voidaan tarkastella toisestakin näkökulmasta. Nykyään suuret ammattiosastot hoitavat monia sellaisia asioita, jotka aikaisemmin järjestettiin yritysten henkilöstöpalveluina. Esimerkkinä voi mainita teatterimatkat, urheilutaapahtumat, yleishyödylliseksi katsottavan opintoneuvonnan sekä monet työpaikan järjestelyihin kuuluvat asiat, joiden käsittely sujuu luontevasti työntekijöiden omilla järjestelyillä. Aktiivisesti toimiva ja roolistaan tietoinen ammattiosasto tai työhuonekunta voi olla yrityksen ylpeys eikä häpeä, jos niin halutaan. Suomalaisessa yritysilmastossa tällaiseen ajatteluun ja asennoitumiseen näyttää kuluvan vielä aikaa. Ajoittain näytetään jopa taannuttavan ja otettavan kielteistä oppia taantumuksellisimmista teollisuusmaista, joissa on asetettu tavoitteeksi heikentää ay-liikkeen yhteiskunnallista merkitystä.

Koulutuspolitiikasta ja työntekijän oikeuksista uusille tiedonaloille käydään vuosikymmenen loppuun mennessä yhä tuimempaa kamppailua. Kysymys ei aina ole tietojen määrästä, vaan laadusta ja ajasta, jolla tietoja hankitaan ja sovelletaan. Ammattijärjestöt saattavat joutua yhä ahtaammalle, nimenomaan teollisuudessa, jossa epävarmuus koetaan herkimmin. Järjestöihin kohdistuvat odotukset lisääntyvät ja järjestökoulutukseen käytettävät jäsenmaksutulot eivät ehkä kasva samassa suhteessa.

Nykyistä koulutus sopimusta ja sen ammatillista sekä järjestöjen tarjoamaa koulutusta tulisi tarkastella huolella sekä valita selkeät keskittämiskohteet uudistuksille.

Tärkeysjärjestys kannattaisi harkita esimerkiksi seuraavasti: Ammatillinen jatko-, täydennys- ja uudelleen koulutus on keskeinen kohde koulutus sopimuksen uudistushankkeena. Yrityskohtaisiin projekteihin ja YT-neuvotteluihin osallistuville työntekijöiden edustajille järjestettävä koulutus rinnastetaan ammatilliseen koulutukseen sillä korjauksella, että myös asianomaisissa tehtävissä toimivan henkilön oma aloite riittää koulutukseen osoittamisen perusteeksi. Koulutustilaisuuteen lähettäminen ei näin ollen olisi yksin työnantajan päätettävissä. Neuvotteluesityksessä vältetään ammattijärjestön sisäisiin tehtäviin osoittavien nimikkeiden käyttöä, koska muutosvastarinta ay-koulutuksen laajentamiseksi on niin mahtava. Perustelu koulutus sopimuksen toisen pykälän painottamiselle on se, että ammatillisesti pätevä henkilö on usein eduistaan huolehtiva ja toimii niiden puolesta, jos järjestötoiminta on muuten jäntevasti organisoitua. Tekniikan jatkuva uudistaminen on toinen perustelu. Kumpi on tärkeämpää, mahdollisimman korkea työllisyys ja ammatillinen pätevyys vai mallikelpoisesti toimimaan tarkoitettu ammattiosasto, jonka jäsenistä suurin osa on työttömänä. Ay-koulutus, työsuhteen jatkuvuus ja pääsyedellytykset on toistaiseksi keskeinen kohta, jota uudistetaan lainsäädännön kautta opintovapaalakia ja aikuisten opintotukea muuttamalla. Järjestökoulutuksen kustannuksissa ja niiden osoittamisessa yrityksen maksettaviksi piilee vaara. Sopimuksen purkamisella voidaan uhata samoin kuin jäsenmaksujen perinnän lakkauttamisella. Maksaja voi vaatia osallistumisoikeutta koulutuksen sisällön

määrittelyyn. Niin houkuttelevaa kuin kurssinimikkeiden ja kohderyhmien laajentaminen järjestötehtävien suuntaan olisikin, sopimuksen muuttaminen tähän suuntaan vaikuttaa vielä kohtuuttoman vaikealta sen hyötyyn ja riskeihin nähden.

Koulutus sopimuksen kehittämistä on tarkasteltava ensiksikin työllisyyden ja toiseksi järjestöpolitiikan kannalta. Kun molempia tuskin saavutetaan samaan aikaan, on valittava työllisyys. Kiitos.

Kokouksen keskeytys

Puheenjohtaja Taimi Väliheikki: Kiitoksia puheenvuorosta. Työjärjestyksen kohta 14 keskeytetään tähän, samoin keskeytetään SAK:n kolmastoista edustajakokous. Haluan kiittää niitä kokousedustajia, jotka ovat jaksaneet kuunnella keskustelua loppuun asti. Jatkamme kokousta huomenna kello 10.00. Toinen kokouspäivä keskeytettiin 3.6.1986 klo 16.56.

Kolmas kokouspäivä

Keskiviikkona kesäkuun 4. päivänä 1986 klo 10.14.

Puheenjohtajana Raimo Suominen

Sihteerinä Maria-Leena Jylhä

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Hyvää huomenta, hyvät toverit! SAK:n XIII edustajakokous jatkuu. Toivon, että teillä on miellyttävät muistot eilisestä illasta niin henkisesti kuin kehollisestikin.

Ilmoitusasioita

Valiokuntien kokousaikatauluja: Selontekovaliokunta 4.6. huone 23, siis tänään iltapäivällä. Tämän Selontekovaliokunnan asiat -kohdan lähetekeskustelun jälkeen. Kansainvälinen valiokunta huone 30 kello 12.00, ohjelmavalioikunta huone H 135 4.6. kello 10.00, eli välittömästi. Järjestövaliokunta sali B, kun Lääninorganisaatio on käsitelty. Päätösvaliokunta H 109 kello 12.00 tänään 4.6. Ensimmäiseksi annan puheenvuoron työväenliikkeen liikelaitosten edustajalle, pääjohtaja Eero Rantalalle. Eero Rantala, ole hyvä!

Työväen liikelaitosten tervehdys

Pääjohtaja Eero Rantala (Eka-yhtymä): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Haluan ensinnä kiittää tilaisuudesta saada esittää työväen liikelaitosten tervehdys tälle SAK:n XIII edustajakokoukselle, jonka merkityksestä koko maassa voidaan olla yksimielisiä.

SAK:n edustajakokouskausihan on viisi vuotta. Nykymaailmassa se on varsin pitkä ajanjakso — niin pitkä, että muutokset näkyvät ja perspektiivejä voidaan tämän pohjalta pitkälle tulevaisuuteen suunnata.

Muutokset ja muutoksen suunta koskettavat meitä sekä yhteiskunnallisina ilmiöinä että konkreettisesti itse kutakin mm. työelämässä tapahtuvina muutoksina.

Työväenliikkeen liikelaitosten suuret muutokset ovat osa tuotanto- ja palvelurakenteen varsin merkittävää muutosta maassamme. Rakennemuutokset edellyttävät yleensä kaikkien asioiden uudelleen arvioimista. Vanhasta toimintatavasta joudutaan paljolti luopumaan ja rakentamaan uutta.

Tällaisesta rakenteellisesta murroksesta syntyi myös Eka-yhtymä Suomen kolmanneksi suurimmaksi yritysryhmittymäksi. Yhtymän osakonsernit, E-osuuskunta Eka, Kansa-konserni ja Haka-konserni, ovat kukin omalla toimialallaan merkittäviä yrityksiä. Samaan aikaan kun E-osuuskunta Ekaa on tervehdytetty, ovat Haka ja Kansa merkittävästi laajentaneet toimintaansa sekä kotimaassa että ulkomailla.

Eka-yhtymän synty mahdollisti myös yhtymän omistuspohjan laajentamisen entistä perustellummasti ammattiyhdistysliikkeen suuntaan. SAK:lainen ammattiyhdistysliike omistaa nyt 25 % Kantava Osakeyhtiös-

tä, joka puolestaan on Kansan ja Hakan pääomistaja. Ammattiyhdistysliike on siis Eka-yhtymän merkittävä omistaja. Samalla ammattiyhdistysliikkeen mukanaolo vahvistaa Eka-yhtymää profiililtaan omaleimaisena yrityskokonaisuutena. Kaiken kaikkiaan mainitut taustaryhmät huomioon ottaen on meillä aihetta Eka-yhtymässä aikaisempaa selvemmin määritellä profiilimme nimenomaan palkansaajakuluttajien palveluyrityksenä, joka tähtää juuri näiden ryhmien elämänlaadun ja taloudellisen aseman parantamiseen.

Kuluvana vuonna Eka-yhtymän toiminnan arvioidaan kehittyvän myönteisesti sekä liikevaihdon että kannattavuuden osalta. Yhtymän tuloksen arvioidaan muodostuvan viimevuotista selvästi paremmaksi.

Työväen rahalaitosryhmittymä on niin ikään jatkuvassa muutoksessa. Tämän SAK:n XIII edustajakokouksen kannanotot rahalaitosryhmittymän kehityssuuntaa määritettäessä tulevat olemaan kauaskantoisia ja merkittäviä. Onkin toivottavaa ja sitä on suorastaan edellytettävä, että toimenpiteet käytännössä voidaan lainsäädännön niin salliessa toteuttaa mahdollisimman nopeasti rahalaitosryhmittymän yhteistyön kehittämisen suuntaan.

Todetessamme ympärillämme Suomen yritysraakenteen jatkuvan muutoksen voimme myös nähdä sen, että työväen yritykset eivät ole tässä kehityksessä irrallinen saareke. Tästä syystä — vaikka muutoksia onkin paljon tapahtunut — meidän on aihetta olla valmiit edelleen suuriin muutoksiin myös omien yritystemme osalta.

Tätä taustaa vasten näen erityisen tärkeänä, että tulevina vuosina teemme johdonmukaisesti työtä työväen pankkiryhmittymän kokoamiseksi toisaalta ja toisaalta pankkiryhmittymän ja Eka-yhtymän entistä laajemman yhteistyön kehittämiseksi. Tällaisella asennoitumisella syntyy myös luonnollista tietä meille mahdollisuus työväenliikkeen intresseistä lähtien tarkastella työväen yritystoimintaa suhteessa ympäröivään todellisuuteen. Meidän tarkastelutapamme kun on perinteisesti ollut työväen yritys suhteessa toiseen työväen yritykseen. Olemme kovin helposti halunneet piirtää hiekkalaatikkoamme oman reviirimme milloin minkäkinlaisen sisäsyntyisen tarkastelun perusteella. Ja kuitenkin meidän kokonaisuutemme tärkeimmät haasteet ovat meidän ulkopuolellamme.

Tosiasiakin kuitenkin on, että Suomen yritysraakenteessa työväen yritystoiminnan kokonaisuus edustaa sittenkin markkinaosuuksia, joiden suuruus ei sinällään ole kovin merkittävä. Pankkitoiminnassa noin 5 %, rakentamisessa noin 10 %, vakuutustoiminnassa noin 8 %, vähittäiskaupassa noin 13 %, hotelli- ja ravintolatoiminnassa 10—19 %, huoltamotoiminnassa 13 %. Kuitenkin toimimalla aktiivisti yritysryhmittymän yhteisten intressien suuntaan voimme luoda kokonaisuudelle suhteellisestikin merkittävän osan suhteessa ympäristöön.

On ollut merkittävää havaita, että viimeisten vuosien ajattelutapa työväenliikkeen piirissä on yhä enemmän kehittynyt työväen yritysten yhteisten etujen ymmärtämisen suuntaan. Kehitys on nyt myönteinen taloudellisessa mielessä eri yritysryhmissämme, näin ollen myös yhteistyön edellytysten rakentaminen on perustellumpaa ja omaa huomattavia perspektiivejä.

Vuorovaikutussuhde ja yhteistyö taloudellisen toiminnan alueella ammattiyhdistysliikkeen kanssa perustuu ajatukseen siitä, että osuuskuntien jäsenistö, säästäjät ja ammattiyhdistysliikkeen jäsenet voivat yhteistoimin parantaa taloudellista asemaansa, ylläpitää työllisyyttä ja vaikuttaa yleisesti ottaen talouselämän kansanvaltaistamiseen. Meillä kaikilla on nyt siis myönteinen, mutta vaativa haaste jälleen kerran edessämme. Ottakaamme se vastaan valmiina työskentelemään palkansaajakuluttajien sekä säästäjien yhteisten etujen varmistamiseksi myös pitkällä tähtäyksellä. Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Haluan toivottaa työväen liikelaitosten puolesta SAK:n XIII edustajakokoukselle kaikkea menestystä.

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Kiitoksia, toveri Eero Rantala. Me, SAK:n edustajakokouksena toivotamme myös menestystä työväen liikelaitoksille.

Kokousedustajien toteaminen

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Todetaan pöytäkirjaan kokousedustajat. Tiedot on annettu kello 9.55. Kokousedustajia on läsnä 426, poissa 14, hallituksen jäseniä läsnä 21, poissa neljä, tilintarkastajia läsnä kaksi, poissa yksi.

19. §

Käsitellään järjestövaliokunnan esitys SAK:n lääninorganisaation perustamisesta

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Esitän, että jatkamme kokoustyöskentelyä työjärjestyksen kohdasta 19 ja palaamme myöhemmin käsittelemättä oleviin kohtiin.

Hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Siirrytään käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 19. Käsitellään järjestövaliokunnan esitys SAK:n lääninorganisaation perustamisesta, jonka esittelee järjestövaliokunnan puheenjohtaja Per-Erik Lundh. Ole hyvä!

Järjestövaliokunnan muutosesitykset hallituksen esitykseen

Per-Erik Lundh (Järjestövaliokunnan puheenjohtaja): Hyvät edustajakokouksen osanottajat! Järjestövaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä "Ohjeet SAK:n ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteistyöstä lääneissä" ja ehdottaa, että esitystä muutettaisiin sen alusta lukien neljännen kappaleen,

jonka otsikkona on "Jäsenet ja hallinto", viimeisen lauseen kohdalta kuulumaan seuraavasti: "Hallintona on kerran vuodessa kokoontuva edustajisto ja toimeenpanevana elimenä neuvottelukunta. Hallitokelinten toimikausi on kaksi vuotta."

Järjestövaliokunta esittää yksimielisesti, että edustajakokous päättää ammatillisten paikallisjärjestöjen läänintason yhteistyön vakinaistamisesta ja hyväksyy hallituksen esityksen "Ohjeet ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteistyöstä lääneissä" muutettuna edellä esitetyllä tavalla.

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Kiitos esittelystä. Kokousedustajille on jaettu tämä järjestövaliokunnan ehdottama muutos hallituksen esityksen neljännen kappaleen viimeiseen lauseeseen. Käsittelyn pohjana on siis järjestövaliokunnan esitys asiasta.

Päätös

Keskustelua. Keskustelu päättynyt. Hyväksytään.

Järjestövaliokunnan esitys on hyväksytty. Työjärjestyksen kohta 19 on loppuun käsitelty.

Hallituksen esitys

"Ohjeet SAK:n ammatillisten paikallisjärjestöjen yhteistyöstä lääneissä"

Yhteistyön tarkoitus

SAK pyrkii toiminnallaan jatkuvasti parantamaan jäsenistönsä sosiaalisia ja aineellisia etuja sekä lisäämään jäsenistön vaikutusmahdollisuuksia, työelämässä ja yhteiskunnan päätöksenteossa.

Ihmisten toimeentuloon, elinympäristöön ja palveluihin vaikuttavat aloitteet ja ratkaisut saavat alkunsa asuinalueilta. Ammattiyhdistysliike tukee toimintaa, jossa ihmiset voivat alueellisesti vaikuttaa ja osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon. Ammatilliset paikallisjärjestöt ja lääninneuvottelukunnat ovat SAK:n organisaatioita, jotka tarjoavat palkansaajille väylän osallistua ja vaikuttaa tähän toimintaan.

Ammatillinen paikallisjärjestö ja lääninneuvottelukunta edustavat SAK:ta alueellisissa edunvalvonta- ja kehityskysymyksissä. Lääninneuvottelukunta toimii SAK:n edustajana alueviranomaisiin nähden, tekee tarvittavat esitykset ja antaa lausunnot. Se edistää toiminnallaan yleistä järjestäytymistä SAK:hon ja ammattiosastojen liittymistä paikallisjärjestöihin ja vastaa yhteistoiminnasta ammattiliittojen alue- ja piirijärjestöjen kanssa. Lääninneuvottelukunta huolehtii yhteydenpidosta työväenliikkeen järjestöihin ja sidosryhmiin ja muihin neuvottelukunnan kannalta tärkeisiin järjestöihin.

Jäsenet ja hallinto

Lääniorganisaatio muodostuu kunkin läänin alueella toimivista SAK:n ammatillisista paikallisjärjestöistä. Hallintona on kerran vuodessa kokoontuva edustajisto ja toimeenpanevana elimenä neuvottelukunta, jonka toimikausi on kaksi vuotta. Edustajiston ja neuvottelukunnan jäseniä valittaessa on otettava huomioon eri ammattialojen, läänin eri alueiden ja ruot-sinkielisten edustus. Valinnoissa tulee noudattaa suhteellisuusperiaatetta ja ottaa huomioon naisten ja nuorten edustus.

Päätöksenteko

Edustajiston ja neuvottelukunnan päätöksien tulee olla yksimielisiä ja sopusoinnussa SAK:n tavoitteiden ja päätösten kanssa.

Edustajiston valinta

Edustajiston kokoukseen valitsee kukin paikallisjärjestön hallitus edustajansa seuraavien perusteiden mukaisesti:

- jokainen läänin alueella toimiva ammatillinen paikallisjärjestö voi valita edustajiston kokoukseen vähintään kolme (3) edustajaa ja heille henkilökohtaiset varaedustajat
- jokaiselta seuraavat 5 000 jäsenen ylittävältä osalta, 60 000 jäseneseen saakka, voi paikallisjärjestö valita lisäksi yhden (1) edustajan ja hänelle henkilökohtaisen varaedustajan.

APJ:n jäsenmäärä	Paikkoja edustajistossa
kaikki alle 5 001	3 paikkaa
5 001-10 000	4 paikkaa
10 001-15 000	5 paikkaa
15 001-20 000	6 paikkaa
20 001-25 000	7 paikkaa
25 001-30 000	8 paikkaa
30 001-35 000	9 paikkaa
35 001-40 000	10 paikkaa
40 001-45 000	11 paikkaa
45 001-50 000	12 paikkaa
50 001-55 000	13 paikkaa
55 001 -	14 paikkaa

Edustajiston kokous

Edustajiston kokous pidetään touko — kesäkuussa. Kokouksesta on ilmoitettava ammatillisille paikallisjärjestöille 30 päivää ennen kokousta. Ylimääräinen edustajiston kokous voidaan pitää neuvottelukunnan esityksestä SAK:n järjestöosaston luvalla. Edustajiston kokoukset kutsuu koolle neuvottelukunta.

Edustajiston tehtävät

- valitsee neuvottelukunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä neuvottelukunnan jäsenet joka toinen vuosi ja tekee näistä esityksen

SAK:n hallituksen vahvistettavaksi

- käsittelee SAK:n jäsenistön kannalta laajakantoisia alueellisia asioita
- käsittelee neuvottelukunnan toimintakertomuksen ja -suunnitelman
- käsittelee muita neuvottelukunnan esittämiä asioita.

Neuvottelukunnan kokoonpano ja toimikausi

Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään viisitoista (15) ja enintään kaksikymmentäviisi (25) jäsentä. Neuvottelukunnan toimikausi on kaksi vuotta. Neuvottelukunnan sihteerinä toimii SAK:n piirisihteeri, joka vastaa kokouksien käytännön järjestelytehtävistä. Kokoukset kutsuu koolle puheenjohtaja ja sihteeri. Neuvottelukunnan kokouksista laaditaan pöytäkirja, joka toimitetaan paikallisjärjestöille, SAK:lle ja SAK:n jäsenliittojen alue- ja piirijärjestöille.

Neuvottelukunnan tehtävät

- käsittelee SAK:n jäsenen kannalta keskeisiä alueelliseen edunvalvontaan ja kehittämiseen liittyviä kysymyksiä, antaa lausuntoja sekä vastaa yhteyksistä piirihallintoviranomaisiin
- tekee esitykset jäsenistä läänitasoisiin yhteistoimintaelimiin ja muihin vastaaviin tehtäviin
- tukee ammatillisten paikallisjärjestöjen toimintaa ja edistää niiden yhteistyötä
- edistää ammatillista järjestäytymistä SAK:laiseen ammattiyhdistysliikkeeseen
- tekee SAK:lle toimialaansa liittyviä ehdotuksia SAK:n osastojen kautta ja pyytää näiltä tarpeellisia lausuntoja
- huolehtii yhteyksistä ruotsinkieliseen jäsenistöön
- toimii yhteistyössä SAK:n jäsenliittojen alue- ja piirijärjestöjen kanssa
- kehittää yhteistoimintaa keskeisten sidosryhmien kanssa
- hoitaa SAK:n hallituksen antamia tehtäviä
- tekee toimintaansa varten varatusta määrärahasta käyttösuunnitelman järjestövaliokunnalle lokakuun loppuun mennessä.

Neuvottelukunta voi valita työvaliokunnan valmistelemaan neuvottelukunnan kokouksia sekä tarvittaessa työryhmiä valmistelemaan jotain erityistä asiaa.

Neuvottelukunnan ohjeiston tarkistaminen

SAK:n hallituksella on oikeus tehdä ohjeistoon tarvittavia muutoksia.

Neuvottelukunnan talous

Neuvottelukunnan kustannuksista vastaa SAK, jonka talousarvioon varataan vuosittain määräraha neuvottelukunnan toimintaan. Määrärahankäytöstä tekee neuvottelukunta käyttösuunnitelman järjestövaliokunnalle lokakuun loppuun mennessä. Käyttösuunnitelman toteuttamisesta vastaa piirisihteeri.

Neuvottelukunnan kustannusten korvauksen yleiset periaatteet

- 1 Matkat
 - korvataan rautateiden I luokan tai linja-autolipun mukaan
- 2 Kokoustilat
 - maksetaan mahdolliset kohtuulliset tilavuokrat
- 3 Kokousmateriaali
 - maksetaan kohtuulliset materiaalikustannukset
- 4 Ruokailu
 - maksetaan ruokailukustannukset
- 5 Majoitus
 - kokoukset pyritään pitämään yksipäiväisinä, jolloin majoituskustannuksia ei tule
- 6 Kustannusten korvaus
 - kokouksista ei makseta kokouspalkkiota eikä päivärahaa.

Edustajiston kokouksen mallityöjärjestys

- 1 Kokouksen avaus
- 2 Todetaan päätösvaltaisuus ja läsnäolevat paikallisjärjestöjen edustajat
- 3 Asialista ja sen käsittelyjärjestyksestä päättäminen
- 4 Kokouksen järjestäytyminen
 - puheenjohtaja/t
 - sihteeri
 - pöytäkirjan tarkistajat
- 5 Käsitellään neuvottelukunnan kertomus kuluneelta toimintakaudelta
- 6 Tehdään esitys SAK:n hallitukselle neuvottelukunnan puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja muiksi jäseniksi (joka toinen vuosi)
- 7 Käsitellään neuvottelukunnan esitys seuraavan toimintakauden toimintasuunnitelmaksi
- 8 Käsitellään neuvottelukunnan valmistamia asioita
- 9 Käsitellään paikallisjärjestöjen edustajiston kokoukselle esittämät aloitteet
- 10 Muut esille tulevat asiat
- 11 Kokouksen päättäminen"

20. §

Käsitellään sääntövaliokunnan esitys SAK:n uusiksi säännöiksi

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Käsitellään sääntövaliokunnan esitys SAK:n uusiksi säännöiksi. Asian esittelee sääntövaliokunnan puheenjohtaja Aarno Aitamurto.

Aarno Aitamurto (sääntövaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Valiokunta esittää yksimielisesti, että edustajakokous hyväksyy SAK:n hallituksen esityksen sääntömuutoksiksi seuraavalla piennellä muutoksella:

14 §, 1 kappaleen 7. rivin alussa on sanan puolikas ja sen jälkeen lisätään sanat "alustava arvio siitä". Tämä muutos johtuu yhdistysrekisteritoimiston huomautuksesta, joka on tehty sääntöjen ennakkotarkastuksessa.

Lähetekeskustelussa Tuula Korvola-Enegren ja Veli-Matti Karppinen ovat tehneet esityksiä. Lähetekeskustelun perusteella valiokunta toteaa ensinnäkin, että SAK:n ammatillisten paikallisjärjestöjen mallisäännöt on hyväksytty vuonna 1981 SAK:n valtuustossa. Mallisääntöjen mukaan ammatillinen paikallisjärjestö itse päättää jäsenmaksun suuruudesta ja kantotavasta. Toisaalta ammatillisten paikallisjärjestöjen asema ja jäsenmaksu on pohdittavana myös järjestöpoliittisessa selonteossa. Koska esitetty sääntömuutos edellyttäisi perusteellista valmistelua valiokunta esittää, että sääntöjä ei tältä osin muuteta tässä edustajakokouksessa. Toiseksi edustajakokousedustajien vaalitapaa koskevan esityksen johdosta valiokunta toteaa, että SAK:n sääntöjen 14 § jättää edustajakokousedustajien valinnan kunkin jäsenliiton sisällä ratkaistavaksi. Eräillä liitoilla on myös omissa säännöissään määräyksiä SAK:n toimielimiin nimettävien edustajien valintatavasta. Toisaalta liittojen omissa säännöissä on suuntaus ollut suhteellinen vaalitapa, niin ikään tälle edustajakokoukselle esitetyssä SAK:n järjestöpolitiikkaa koskevassa selontekoluonnoksessa suositellaan suhteellisen vaalitavan käyttöönottoa liittojen vaalijärjestyksessä.

Edellä olevan johdosta valiokunta ei katso aiheelliseksi esitetyn ohjeen antamista.

Kolmanneksi valiokunta toteaa edustajakokousasiakirjojen valmistelun olevan pitkä ja monivaiheinen menettely, missä on kuultu liittojen näkemyksiä sekä SAK:n valiokuntatyöskentelyssä että liittolausuntokierroksella.

Valiokunta pitää perusteltuna, että keskeisten ja periaatteellisesti tärkeimpien asiakirjojen osalta jatkossa voitaisiin harkita myös muita käsittelymuotoja, kuten esimerkiksi ammatillisten paikallisjärjestöjen lausuntomenettelyä tai asiakirjojen julkaisemista. Valiokunta esittää jätettäväksi SAK:n hallituksen päätettäväksi mahdolliset uudet käsittelytavat.

Sääntömuutosten osalta valiokunta esittää lisäksi, että edustajakokous päättää antaa SAK:n hallitukselle valtuudet tehdä sääntöihin sellaisia muutoksia, joita sääntömuutosta rekisteröitäessä yhdistysrekisteritoimisto mahdollisesti edellyttää muutoksen johdosta tehtäväksi.

Edelleen ehdotan todettavaksi, että hallituksen jäsenten valinnat ovat ehdollisia niin kauan kunnes sääntömuutokset on rekisteröity. Tämä sen vuoksi, että uusissa säännöissä hallituksen jäsenten lukumäärä nousee. Valiokunta on kannanotoissaan yksimielinen.

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Kiitoksia esittelystä toveri Aitamurto. Keskustelu ehdotuksesta alkaa! On pyydetty puheenvuoro. Karppinen Veli-Matti, KTV, ole hyvä!

Veli-Matti Karppinen (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV r.y.): Huomasin vasta äsken tuossa, että sääntövaliokunnan päätösehdotuksessa viitataan järjestöpolitiikka-osaan, joka on vielä käsittelemättä ja kun SAK on 80 vuotta vanha järjestö kohta, toteaisin, että olisi jo aika saattaa tarkoituuspykälä käytäntöön siten, että kansanvaltaiset periaatteet myös tässä järjestössä tulevat huomioiduksi, enkä ole täysin tyytyväinen tuohon sääntövaliokunnan päätösesitykseen. Vuonna 1969 on jo tämänkaltaisista asioista määrättyssä paperissa sovittu miten suhteellinen vaalitapa tulisi ammattijärjestöissä ottaa käyttöön. Ei muuta.

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Keskustelu päättyy.

Päätös

Keskustelun aikana ei ole tehty kannatettuja muutosesityksiä eli säännöt hyväksytään yksimielisesti sääntövaliokunnan esittämässä muodossa, jolloin sääntöjen pykälät 2, 14, 16 ja 18 kuuluvat seuraavasti:

2.§

"Tarkoitus

Järjestön varsinaisena tarkoituksena on ammatillisten järjestöjen, joista näissä säännöissä käytetään nimitystä jäsenliitto, keskuselimenä kansanvaltaisten periaatteiden mukaisesti poliittisista puolueista ja ryhmittymistä riippumattomana:

- valvoa palkansaajien ammatillisia, taloudellisia ja yhteiskunnallisia etuja,
- edistää eri palkansaajaryhmien yhteenkuuluvaisuutta ja yhteistoimintaa,
- edustaa jäsenliittoja näitä yhteisesti koskevissa kysymyksissä; sekä
- toimia ammatillisten paikallisjärjestöjen ja läänitason yhteistoimintaelinten muodostamiseksi koko maahan sekä niiden toiminnan edistämiseksi järjestöjen ohjauksessa ja valvonnassa. Järjestö pyrkii myös edistämään taloudellisen kansanvallan toteuttamista ja tuotantojärjestelmän kehittämistä yhteiskunnan kokonaisuutena palvelemaan.

14. §

Edustajakokoukseen valitsee kukin jäsenliitto kutakin alkavaa 2 500 henkilöjäsentään kohti yhden edustajan ja riittävän määrän varaedustajia. Hallituksen on edustajakokousta koskevan ennakkoi ilmoituksen yhteydessä ilmoitettava edustajakokousta edeltäneen vuoden ensimmäisen vuosipuoliskon jäsenmäärän perusteella jäsenliitoille alustava arvio siitä, kuinka monta edustajaa kukin saa lähettää edustajakokoukseen. Kunkin jäsenliiton lopullinen edustajamäärä vahvistetaan edustajakokousta edeltäneen vuo-

den jälkimmäisen vuosipuoliskon jäsenmäärän perusteella ja ilmoitetaan jäsenliitoille varsinaisessa kokouskutsussa. Mikäli edustajain määrästä syntyy erimielisyyksiä ratkaisee riidan edustajakokous. Edustajain ja heidän varamiestensä valtakirjat antaa kunkin jäsenliiton hallitus, joka myös ilmoittaa järjestölle näiden nimet ja osoitteet sen määräämällä tavalla ja määräämänä aikana.

Järjestön puheenjohtajalla ja hallituksen muilla jäsenillä sekä toimihenkilöillä ja tilintarkastajilla on edustajakokouksessa läsnäolo- ja puheoikeus.

16. §

Varsinainen edustajakokous valitsee kunkin jäsenliiton piiristä valtuustoon yhden varsinaisen jäsenen ja hänelle kaksi henkilökohtaista varajäsentä kutakin alkavaa 6 000 henkilöjäsentä kohti. Edustajakokousta edeltäneen vuoden toisen vuosipuoliskon jäsenmäärän perusteella määrätään, kuinka monta jäsentä kunkin jäsenliiton piiristä valtuustoon valitaan.

Järjestön hallituksen jäsenet voidaan valita valtuuston jäseniksi.

Jos varsinainen jäsen on ilmoittanut estyneensä ottamasta osaa kokoukseen, kutsutaan hänen tilalleen ensimmäinen henkilökohtainen varajäsen ja hänenkin estyneenä ollessa toinen henkilökohtainen varajäsen.

Kullakin valtuuston jäsenellä on kokouksessa yksi ääni. Valtuusto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista ja vähintään puolet sen jäsenistä, järjestön hallituksen jäseniä lukuunottamatta, on kokouksessa saapuvilla.

Jos jäsenliitto liittyy järjestön jäseneksi edustajakokousten välisenä aikana, on se oikeutettu lähettämään valtuuston kokouksiin jäsenlukunsa edellyttämän määrän edustajia, joilla seuraavaan varsinaiseen edustajakokoukseen saakka on vain puheoikeus. Jos jäsenliitto eroaa tai erotetaan järjestön jäsenyydestä edustajakokousten välisenä aikana, päättyy sen piiristä valittujen valtuuston jäsenten toimikausi samanaikaisesti jäsenliiton eroamisen kanssa.

18. §

Hallitus ja toimihenkilöt

Järjestön hallitukseen kuuluu puheenjohtaja, toinen ja kolmas puheenjohtaja sekä enintään 24 varsinaista jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet sekä sama määrä yleisvarajäseniä. Hallituksen jäseniä tulee valita tasapuolisesti eri jäsenliittojen piiristä ja yksi heistä tulee valita ruotsinkielisten piiristä. Hallitus on päätösvaltainen kun joku puheenjohtajista ja vähintään puolet hallituksen koko jäsenluvusta on kokouksessa läsnä. Varsinaisen jäsenen ilmoitettua esteen kutsutaan hänen tilalleen henkilökohtainen

varajäsen ja hänenkin estyneenä ollessaan yleisvarajäsen.

Hallituksen toimikausi on varsinaisten edustajakokousten välinen aika."

Päätös

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Hyväksytään valiokunnan esitys valtuuksien antamisesta SAK:n hallitukselle tehdä sääntöihin sellaisia muutoksia, joita sääntömuutosta rekisteröitäessä yhdistysrekisteritoimisto mahdollisesti edellyttää muutoksen johdosta tehtäväksi. Hyväksyttiin.

Todetaan valiokunnan kannanotot kokouksessa tehtyihin esityksiin. Todettiin.

Pöytäkirjan tarkastaminen 20. §:n osalta

Tämän työjärjestyksen 20. §:n osalta pöytäkirja voitaneen todeta välittömästi tarkastetuksi. Todettaneen. Voitaneen näin menetellä. Todettiin.

Pöytäkirja tarkastettiin 20. §:n osalta heti. Todettiin ja merkittiin pöytäkirjaan.

Työjärjestyksen kohta 20 loppuun käsitelty.

Työjärjestyksen muutos

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Teen työjärjestyksen muutosesityksen siitä, että palaamme hetkiseksi kohtaan 14. Keskustelu kohdasta 14, ohjelma-valiokunnan käsittelyyn menevät asiat, jatkuu. Näin meneteltäneen. Menetellään.

Hyväksyttiin.

14. §

Lähetekeskustelu ohjelmavaliokunnan käsittelyyn menevistä asioista (jatkuu)

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Täällä on Erkki Kuusikko, Metallityövään Liitosta seuraava puheenvuoron käyttäjä. Valmistautuu Esa Lahtela, Puutyövään Liitto.

Erkki Kuusikko (Metallityövään Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, arvoisat sisaret ja veljet! Nyt on taas päästy itse asiaan eli käsittelemään näitä tärkeitä ohjelmallisia kysymyksiä.

Työntekijöiden ja ammattiyhdistysliikkeen valvonta- ja vaikutusmahdollisuuksien toteuttaminen on tullut yhä tärkeämmäksi asiaksi.

Teknologia ja työmenetelmät muuttavat jatkuvasti työympäristöä. Kehitys on tuonut työoloihin parannuksia, mutta monessa suhteessa on tapahtunut myös työolojen huonontumista. Jotta työssä ja työympäristössä tapahtuisi myönteistä kehitystä, tarvitaan työympäristölainsäädännön sitovien, työolosuhteita säätelevien normien ja työsuojelusopimuksen uudistamista.

Voimassa oleva keskusjärjestöjen välinen työsuojelusopimus, joka solmittiin vuonna 1976 ei vastaa tänä päivänä vaatimuksia eikä turvaa työntekijöille riittäviä valvonta-, päätös- ja vaikutusmahdollisuuksia. Lisäksi sopimus sisältää eräitä tulkinnanvaraisia kohtia.

Esimerkiksi työsuojelutoimikunta voi osallistua, käsitellä, tehdä esityksiä, selvittää ja seurata, mutta päätösvalta siltä puuttuu kokonaan. Sama heikkous koskee työsuojeluvaltuutetun ja vielä enemmän varavaltuutetun ja asiamiehen asemaa ja oikeuksia työpaikkatasolla. Varavaltuutetun ajankäyttö ja toimintaedellytykset ovat heikot ja työsuojeluasiamiehet ovat täysin lainsuojattomia. Heidäthän tuntee vain työsuojelusopimus, jonka noudattamatta jättäminen esimerkiksi asiamiehen ajankäyttöoikeuden ja irtisanomisen osalta ei aiheuta mitään seurauksia työnantajalle.

Yhteistoimintalaki ottaa huomioon vain työsuojeluvaltuutetun, silloin kun on kysymys työsuojeluasioista, mutta sivuuttaa työsuojelutoimikunnan ja asiamiehet täysin.

Miten näillä edellytyksillä neuvotellaan ja saadaan tuloksia voimme kysyä? Onko ihme, että monet työsuojeluluottamushenkilöt ovat turhautuneet, vetäytyneet syrjään ja jotkut jopa pakenevat työsuojeluvastuutaan, joka saattaisi vaarantaa heidän työsuhteensa.

Irtisanomiset ja lomautukset ovat tuoneet lisäpainetta työsuojelutoimintaan, kuten muihinkin luottamustehtäviin. Näin ainakin siellä, missä työtömyys on jatkuva uhka.

Suurissa ja hyvin menestyvissä yrityksissä jo sen yrityskuvaan kuuluu, että työsuojelutoimintakin on paremmalla tasolla.

Metallityöväen Liiton esitys numero 24 perää kannanottoa työsuojeluvaltuutettujen ja työsuojeluasiamiesten työpaikkaoikeuksiin. SAK:n hallitus toteaa lausunnossaan mm. seuraavaa: "Työntekijöiden ja heidän edustajiensa toimintaoikeuksien vähäisyys työsuojeluasioissa on jo pidemmän aikaa todettu yhdeksi keskeiseksi häirtatekijäksi työsuojeluasioiden paremmalle hoidolle. SAK on jo useaan kertaan kiinnittänyt asiaan vakavaa huomiota."

Näin lausuu SAK:n hallitus. Mielestäni ei huomio riitä. Tarvitaan toimintaa asioiden korjaamiseksi. TES-tavoitteissa tuleekin työsuojelusopimuksen uudistaminen pitää tasavertaisena asiana muiden tärkeiden asioiden rinnalla. Työsuojelusopimuksen parantaminen poikii työpaikalle elämän laatuksymyksiä.

Työsuojelun merkitystä SAK:n päättävien elimien tulee punnita juuri elämän laatuksymyksenä. Ennakoivalla työsuojelutyöllä, kun sen tekemiseen on oikeuksia ja valtuuksia, voidaan varmasti löytää työpaikkojen työntekijöille näitä laatuksymyksiä.

Näen, että SAK:n tavoitteet ja toimintalinja-asiakirjassa tulisi selkeäm-

min ottaa kantaa seuraaviin asioihin:

Ensinnäkin: Edustajakokous toteaa, että nykyinen työsuojelusopimus on uudistettava. Sopimuksella on taattava kunnolliset toimintaedellytykset työsuojeluorganisaatiolle ansionkehityksen, ajankäytön ja työsuhdeturvan osalta. Työsuojeluvaltuutetulle on saatava oikeus tarvittavien tietojen saamiseen, asiantuntijoitien käyttämiseen, vaarallisen työn keskeyttämiseen, asiamiesten koollekutsumiseen työaikana ja riittävä ajankäyttö tehtävien hoitamiseen.

Varatyösuojeluvaltuutetulle on saatava välitön oikeus tulla tilalle valtuutetun ollessa estynyt hoitamasta tehtävää ja sama ajankäyttö- ja irtisanomissuoja kuin valtuutetulla.

Työsuojeluasiamiehelle on taattava irtisanomissuoja, riittävä ajankäyttö ja tietojen saanti.

Työsuojelutoimikuntien asemaa on vahvistettava. On taattava vaikutusmahdollisuudet työpaikan suunnitelmiin, laite- ja konehankintoihin ym. ratkaisuihin. Toimikunnan tehtävissä tulee päättävävaltaa lisätä työterveyshuollon, kuntoutuksen ja työsuojelukoulutuksen kysymyksissä.

Ympäristökysymysten käsittely tulee saada työsuojelutoimikunnan uudeksi työmuodoksi, jossa käsitellään mm. jätehuoltokysymykset, ilman-suojelu jne. Ennen kaikkea se, että sopimuksella on parannettava työnteki-jöitten mahdollisuuksia vaikuttaa omaan työhönsä ja työympäristöön.

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Kiitos toveri Kuusikko! Seuraava pu-heenvuoronkäyttäjä Esa Lahtela, Puutyöväen Liitto, valmistautuu Erkki Partanen, Metallityöväen Liitto.

Esa Lahtela (Puutyöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät kansain-väliset vieraat, hyvät edustajatoverit! Vähitellen SAK:n tehtäväkenttä on laajentunut alunperin liikkeelle lähdetystä suorasta edunvalvonnasta yhä laajemmaksi sosiaaliseksi ja yhteiskunnalliseksi vastuunkantajaksi. Yhä enemmän kannetaan huolta ihmisestä koko hänen elämänkaarensa ajan — kehdestä hautaan — mikä onkin mielestäni oikein, sillä yhteiskunnassa hyvin monet asiat ovat nivoutuneet toisiinsa ja valtarakenteet monimut-kaistuneet, joten asioihin puuttuminen on muuttunut yhä vaikeammaksi.

Maailman pienentyessä SAK:n tehtäväkenttä on laajenemassa yhä enem-män kansainväliseen suuntaan vastuunkantajaksi kansainvälisen ay-liik-keen rinnalla, joten kansainvälistä yhteistyötä tulee entisestään laajentaa ja toimintamuotoja kehittää. Ongelmien ratkaisussa tarvitaan yhä laajempaa yhteistyötä omistussuhteiden kansainvälistyessä. Yhtenä kaikkia läntisiä teollisuusmaita vaivaavana ongelmana on jatkuva, paisuva työttömyys. Mm. työttömyyden voittamiseksi tarvitaan työn uudelleenjakoa ja se ei onnistu muuten kuin nykyistä enemmän työaikaa jakamalla, työaikaa lyhentämällä.

Nykyisenlaiset vähäiset työajan lyhentämiset eivät ole oleellisesti vaikut-taneet työllisyyteen. Työnantajat ovat tämän lyhennyksen lähes kokonaan onnistuneet kuromaan umpeen töiden uudelleenjärjestelyillä ja vauhdin kiristämällä. Nykyisten näköalojen mukaan teknologia näyttää kehittyvän

nopeammin kuin yhteiskunnat ennättävät tähän muutokseen sopeutua. Yhä enenevässä määrin kone ja automaatio tulee korvaamaan työntekijän monilla työpaikoilla.

SAK:n kanta tietysti tulee olla, että tämä vähenevä työ tulee jakaa yhteiskunnan jäsenten kesken, ettei lähdetä mihinkään kansalaispalkkajärjestelmiin, joissa joku etuoikeutettujen joukko tekee työn, elää vähän korkeampaa elintasoa, toiset saavat sosiaaliturvaa ja elävät sen varassa. Luonteeltaan työajan lyhentäminen on hyvin pitkälle kansainvälinen kysymys jos se toteutetaan ansiotasoa alentamatta, mikä mielestäni on ainoa oikea vaihtoehto. Näin ollen ei missään maassa ole voitu hyvin radikaaleihin työajan lyhentämisiin lähteä, koska se olisi vaikuttanut kansainväliseen kilpailukykyyn siinä maassa.

Esitänkin, että SAK kansainvälisiä yhteyksiä ja suhteita hyväksi käyttäen lähtee vaikuttamaan siten, että ay- ja poliittinen työväenliike lähtisi samanaikaisesti kaikissa läntisissä teollisuusmaissa vaatimaan ja ajamaan läpi työajan lyhentämistä yhtenä työllisyyden hoitokeinona, jopa lyhempään kuin 35-tuntiseen työviikkoon pyrkien. Esimerkiksi mahdollisesti vuorotyön osalta 6-tuntiseen työpäivään, jolloin työpaikkojen syntyminen olisi turvattu. Yhteisesti kilpailijamaissa näin työajan lyhentäminen toteutettuna ei heikentäisi minkään maan kilpailukykyä.

Aloitteessa n:ro 50 Puutyöväen Liitto esittää, että SAK entistä ponnekkaammin lähtisi ajamaan laki- tai sopimusteitse ylitöiden teettämisen enimmäisrajoja puoleen nykyisestä.

SAK:n hallituksen muotoilema päätösehdotus on turhan pyöreä. Todetaan ylitöistä, että niiden enimmäismäärää tulisi alentaa.

Esitän, että tämä edustajakokous asettaa selvän tavoitteen ylitöiden lakisääteisten enimmäismäärien vähentämiseksi puoleen nykyisestään.

Tavoiteohjelmassa on myös veropoliittisia tavoitteita.

Esitänkin ohjelmaan täydennystä, jossa todetaan tavoitteena olevan nykyisten verotuksessa olevien sairaskulujen ja korkovähennysten omavastuuosuuksien poistaminen. Kyseessä olevat vähennysten omavastuuosuudet ovat epäoikeudenmukaisia juuri tavallista ihmistä ajatellen. Parhaiten tämä korostuu juuri korkovähennysten osalta. Nykyinen käytäntö on suora tulonsiirto tavalliselta pieneltä ihmiseltä, palkansaajalta, jo ennestään hyvin toimeentulleille.

Hyvät toverit! Työtä työn saamiseksi kaikille on hellittämättä jatkettava. Rakennetaan tästä maasta ja koko maailmasta ay-liikkeen ja poliittisen työväenliikkeen voimin entistä oikeudenmukaisempi ja turvallisempi elää ja asua ja tietysti omasta järjestöstämme SAK:sta järjestö, johon voimme ylpeydellä kuulua.

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Kiitos toveri Lahtela. Seuraava puheenvuoro Erkki Partanen, valmistautuu Pauli Huttunen, Rakennusliitto.

Erkki Partanen (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Eri liittojen esityksissä on nostettu esille teollisuuden ammattiliittojen neuvottelutoiminnan kehittäminen. Metall-, Kemian- ja Lasi- ja Pos-

liinityövään Liiton esitykset ovat tähänneet teollisuusliittojen yhteistyön tiivistämiseen käytässä neuvotteluja keskitetyistä työehtosopimusratkaisuista. Ymmärrän hyvin, että julkisen alan ja palvelualojen piirissä halutaan omia erityiskysymyksiä selvittää sopimusneuvotteluissa itsenäisesti, mutta sitä en ymmärrä, etteikö teollisuuden piirissä voitaisi menetellä vastaavasti. SAK:n hallituksen esityksen perusteluissa kuvataan tämän hetken neuvottelutilanne ja menettelytavat. Päätösesitys on mielestäni hyvä, koska se lähtee siitä, että asia perusteellisesti selvitetään keskusjärjestön hallinnossa. Tulevaa selvitystyötä silmälläpitäen haluan korostaa sitä, että selvitystyö tulee tehdä perusteellisesti ja ottaa huomioon myös ne näkökohdat, joihin täällä edustajakokouksessa pääministeri Sorsa valtiovallan tervehdyksessä puuttui. Neuvottelumenettelyä selvitetessä SAK:n piirissä on otettava huomioon myös laajemmat näkökohdat tulopoliittista neuvottelumenetelmää kehitettäessä. Työnantajapuolen haaveet sopimustoiminnan hajauttamisesta pelkästään työpaikkatasolla tapahtuvaksi tulee estää. Jos tämä työnantajan toive toteutuu, saamme sanoa hyvästi niin sopimustoiminnan kehittämislle, kuin myös suurille sosiaalisille uudistuksille tässä maassa. Nämä vaarat on otettava huomioon omaa neuvottelumenettelyä kehitettäessä.

Kannatan Metalliliiton tekemää aloitetta tälle edustajakokoukselle tässä asiassa. Sen lisäksi toverit haluaisin puuttua erääseen asiaan.

Meillä niissä työyhteisöissä, jotka ovat tässä valtakunnassa keskisuuria tai suuria konserneja, on tapahtunut ja on parasta-aikaa tapahtumassa erilaisia fuusioita ja erilaisia järjestelyjä. Olettaisin, että myöskin edustajakokous tekee kannanoton ja määrittelyn siitä, millä tavalla suhtaudutaan esim. valtiojohtoisen teollisuuden yksityistämiseen taikka tällaiseen fuusiopolitiikkaan kuin nyt Valmentin ja Wärtsilän välillä on käymässä. Sen lisäksi tästä seuraten ja jo aikaisemminkin on ollut nähtävissä se, että demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen yrityksissä sisäisesti edellyttää toisenlaisia toimenpiteitä kuin meidän ohjelmakannanottomme ovat olleet.

Esittäisin, että SAK:ssa tulevalle toimintakaudella valmisteltaisiin menetelmätapehdotus ja alettaisiin seuraavien sopimuksien yhteydessä neuvotella siitä, että henkilöstöryhmien edustus tulisi myöskin yhtiön hallitukseen. Tämä on varsin radikaalia menettelyä monenkin mielestä ja uskon ja luulen, että erät toverit kokevat tällaisen tilanteen, jos tässä joskus historian saatossa ollaan, sellaiseksi menettelyksi, että tuntevat olevansa panttivankina siellä kapitalistien keskuudessa. Saksalainen tapa käsitellä tätä asiaa on jonkunlainen esimerkki, mutta on meillä olemassa monia muitakin tapoja ja rakennettakoon tähän oma suomalainen tapa. Tiedän sen, että sen yrityksen piirissä, jossa olen ollut vaikuttamassa erinäisiin ratkaisuihin, niin olen kokenut kuitenkin vaikutusmahdollisuudet huomattavasti paremmaksi silloin, kun pääsee niitten ovien sisälle, missä päätöksiä tehdään. Ei ole itsestään selvää, että kaikki joukkoliikkeet ja muut tempaukset vaikuttavat päätöksentekoon niin kauan kuin ollaan ovien ulkopuolella. Muistan tuolla Valmetin tornissa, kun oltiin Valmetin vaikeuksien keskellä korkeinta johtoa kämmmentämässä toisenlaiseen asentoon, niin tuntui hyvältä kun

alakerrassa oli kymmeniä linja-autoja ja paljon väkeä ja huuto kuului sisälle. Mutta se vaikutus sen jälkeen kun ikkunaremontti tehtiin, niin sitä ei ole enää. Tämä niinkuin vertauksena. Tämä on suhteessa tähän esitykseen.

Tämä tuo tietysti uudenaikaiset haasteet myöskin ay-koulutuksen tasolle. Koska ammattiyhdistysliikkeen on opastettava vaikuttamista taloudellisen ja teollisen tuotannon tavoitteisiin, tuotantomuotoihin, päätöksentekoon ja valtaan eli osallistumista asioitten käsittelyyn. Minä uskon, että myöskin SAK:ssa ja eri liittojen hallinnossa tähän asiaan joudutaan tulevaisuudessa palaamaan. Kiitoksia toverit!

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Kiitoksia toveri Partanen. Seuraava puheenvuoro Pauli Huttunen, Rakennustyöläisten Liitto.

Pauli Huttunen (Rakennustyöläisten Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit! Puheenvuoroni käsittelee työeläkelakien muuttamista, joka liittyy Rakennustyöläisten Liiton esitykseen n:ro 52. Ammattiyhdistysliike on ratkaisevalla tavalla vaikuttanut siihen, että olemme saaneet kehitettyä lähes kaikkia työsuhteita kattavan työeläkejärjestelmän. Järjestelmässä on kuitenkin oleellisia puutteita ja aukkoja eikä lopullinen työeläke muodostu jokaisen kohdalla oikeudenmukaisesti. Koska työ- ja kansaneläkejärjestelmien runko alkaa olla koossa, tulisi nyt kiinnittää huomiota puutteiden vinoutumisen korjaamiseen.

Työelämässä on tapahtunut ja tapahtuu edelleen rajua teknistä kehitystä. Nämä työelämän muutokset ovat synnyttäneet myös epäkohtia, jotka heijastuvat mm. yhä lisääntyvään työttömyyteen, osa-aikaisten työsuhteiden lisääntymiseen ja työsuhteet kestävät useimmiten vain alle kuukauden. Maassamme toimii suuri määrä ns. reppufirmoja, jotka suunnitelmallisesti pitävät työntekijöitään alle kuukauden työsuhteessa välttyäkseen mm. työeläketurvamaksuilta, kun on kyseessä TEL:n työsuhde. Tämä merkitsee samalla sitä, että vaikka työtulot olisivat huomattavatkin ei työeläketurva kartu. Lisäksi monilla työaloilla toimii kattava määrä erilaisia alirakitoitsijoita, joiden palveluksessa olevien kohdalla sosiaaliturvan tilanne on huolestuttava. Putki-, putkieristys- ja sähköalan työläiset ovat pääsääntöisesti työeläkelain, TEL:n alaisia, kun taas muut rakennusalan työläiset ovat LEL-vakuutettuja. Me putkiasennusalan työläiset teemme suurelta osin työmme suorituspaikalla, tarkoittaa, urakkatyötä. Kun ikää karttuu ja lähestytään eläkeikää, voidaan tilastoista todeta myös, että ansiokäyrä alenee jyrkästi. Meillä on tyypillistä, että on pitkäinkin työsuhteessa olevia, mutta paljon ns. heittomiehiä, joiden työsuhde on lyhyt. Kumpaisessakin tapauksessa TEL:n työeläkelaki kohtelee kaltoin verrattaessa tilannetta esimerkiksi LEL-vakuutettuihin työläisiin. Alle kuukauden työsuhteista ei työeläkettä kartu ja TEL:n eläkelaskentasäännösten mukaan ei pitkään saman työntäjän palveluksessa oleva ja ns. neljästä työsuhteen viimeisestä vuodesta kahden keskimmäisen ansiotasoltaan olevan vuoden palkka anna oikeudenmukaista lopputulosta eläketasoon. Toisin on sellaisten eläkeikää lähestyvien kohdalla, joiden eläkkeeseen oikeuttavat tulot kohoavat kaikenlaisten urakehitykseen liittyvien ikä- ja muiden lisien myötä. Meillä ei

sellaista ole. Rakennustyöläisten Liitto on useissa eri yhteyksissä puuttunut näiden epäkohtien korjaamiseen. Myös SAK:n tulisi kiireesti vaatia eläketurvan puutteiden vinoutumien korjaamista.

Esitänkin SAK:n edustajakokouksessa päätettäväksi, että putkieristysalojen työläiset siirrettäisiin LEL:n eläkejärjestelmän piiriin, jotta paraativuodet ovat laskennassa mukana. Työntekijän eläkelaista poistetaan edellytys yhden kuukauden työsuhteista. Eläkettä karttuisi ajalta, jolloin hän on estynyt tekemästä työtä itsestään riippumattomasta syystä sekä selvennettäisiin TEL:n ja LEL:n välistä rajaa niin, että LEL:n eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaksi työksi katsottaisiin kaikki se työ, jolle on ominaista lyhyet työsuhteet.

Hyvät toverit. Lopuksi esitän, että SAK hoitेलisi tämän asian meille myönteisellä tavalla.

Työjärjestyksen muutos

Puheenjohtaja Raimo Suominen: Kiitoksia toveri Huttunen. Esitän, että ennakkoaikataulun mukaisesti voitaneen työjärjestyksen kohta 14 keskeyttää ja siirtyä käsittelemään kokouksenvalintoja. Voitanee hyväksyä. Hyväksytään.

Puheenjohtajaksi siirtyy Tuulikki Määttänen.

Sihteeriksi siirtyy Jari-Pekka Jyrkänne.

21. §

SAK:n puheenjohtajien ja hallituksen varsinaisten ja varajäsenten vaali

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Siirrytään käsittelemään ennakkoaikataulun mukaisesti työjärjestyksen kohtaa 21, SAK:n puheenjohtajien ja hallituksen varsinaisten ja varajäsenten vaali.

Koska SAK:n säännöt on tässä edustajakokouksessa hallituksen jäsenmäärän osalta muutettu, eikä sääntömuutosta ole vielä merkitty yhdistysrekisteriin, ovat tehtävät valinnat hallituksen jäsenistä ehdollisia ja tulevat voimaan vasta, kun sääntömuutos on rekisteröity.

Todetaan tämä pöytäkirjaan.

Käsittelemme vaalin työjärjestyksen alakohtien mukaisessa järjestyksessä. Annan puheenvuoron vaalivaliokunnan puheenjohtajalle, Pekka Saloselle. Ole hyvä.

21.1 §

I Puheenjohtajan vaali

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja. Tässä työjärjestyksen kohdassa 21, sen alakohdassa 1, on kysymys SAK:n puheenjohtajan valinnasta. Vaalivaliokunta esittää yksimielisesti, että Pertti Viinanen valitaan SAK:n puheenjohtajaksi seuraavalle edustajakokouskaudelle.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: On kuultu vaalivaliokunnan ehdotus. Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Päätös

Edustajakokous on valinnut yksimielisesti SAK:n puheenjohtajaksi Pertti Viinasen.

21.2 §

II Puheenjohtajan vaali

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja. Vaalivaliokunta on myöskin yksimielisesti päättänyt esittää, että SAK:n II puheenjohtajaksi valitaan Olavi Hänninen.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: On kuultu vaalivaliokunnan ehdotus. Keskustelua.

Keskustelu päättynyt... Anteeksi, tänne on tullut puheenvuoropyyntö kohtaan 21, II puheenjohtajan vaalin kohdalla. Puheenvuoron on pyytänyt Lauri Mäkinen. Ole hyvä.

Lauri Mäkinen (Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.): Hyvät toverit! Olavi Hänninen on sopimaton kommunistien ja kansandemokraattien esittämänä SAK:n II puheenjohtajana, koska hän on johtanut SAK:n ryhmän linjaa oikealle ja ajanut sen tällä kierroksella hallituksen ja työnantajien tyrkyttämän tulopolitiikan ja konsensuksen politiikan linjoille vastoin jäsenkentän laajaa mielipidettä ja kommunistien ja kansandemokraattien periaatteita. Poliitiikan oikeistolaistamisen rinnalla Hännisen johdolla jäsenvaltaista ja taisteluhenkistä ay-politiikkaa kannattaviin kommunisteihin on kohdistettu ay-liikkeessä, mm. tässä kokouksessa, äärimmäisen kovaa syrjintää. Se vahingoittaa SAK:n johtoelinten edustavuutta ja loukkaa vakavasti jäsen-demokratiaa.

Esitän, että SAK:n II puheenjohtajaksi valitaan pääluottamusmies Pekka Aaltonen, joka on toiminut aktiivisesti mm. edellisen valtuuston jäsenenä. Näin turvataan jäsenkentän äänen kuuluminen SAK:n johdossa sekä raken-

tava yhteistyölinja kaikkien työväen mielipidesuuntien kesken. Esitystäni on kannattanut Esko Väisänen.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Ja myöskin tähän kohtaan on pyytänyt puheenvuoron Kalevi Aronen, ole hyvä.

Kalevi Aronen (SAK:n hallitus): Toveri puheenjohtaja, hyvät SAK:n edustajakokousedustajat! Käytän tämän puheenvuoron sen vuoksi, että edellisessä puheenvuorossa käytettiin väärää termiä. En moiti sitä, etteikö joku voi myöskin esittää vastaehdotuksen, mutta korostan, että SKDL:n ja SKP:n jäsenyyteen lukeutuvat kansandemokraatit niin kuin käytämme sanaa kd-ryhmä, on yksimielisesti asettanut Olavi Hännisen SAK:n II puheenjohtajaehdokkaaksi. Jos joku toinen ryhmä sitten esittää muita ehdokkaita, niin ei saa käyttää sitä nimeä, mitä äskeisessä puheenvuorossa käytettiin. Korjaan sitä äskeistä puheenvuoroa niin, että SKDL:n, SKP:n tässä kokouksessa olevat eri liittojen edustajat, jotka käytämme yhteisnimeä kansandemokraattinen ryhmä, meillä on täysin yksimielinen ehdokas ja sen vuoksi katson, että Olavi Hänninen nauttii nimenomaan juuri tämän kokouksen kd-ryhmän yksimielistä kannatusta. Ja esitän, että hänet valitaan.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Tässä vaiheessa pyytäisin ääntenlaskijat tänne eteen. Todetaan, että on tehty useampi henkilöehdotus, jolloin on suoritettava äänestys.

Vaali valiokunta on yksimielisesti esittänyt II puheenjohtajaksi Olavi Hännistä ja Lauri Mäkinen on esittänyt pääluottamusmies Pekka Aaltosta ja Mäkisen esitystä on kannattanut Esko Väisänen.

Kokouksen keskeytys

Täällä on tehty esitys, että kokous keskeytetään ja asiaa käsitellään ryhmissä.

Kokous keskeytetään.

Kokous keskeytyi klo 11.10.

Kokousta jatkettiin 4.6.1986 klo 11.43.

21.2 §

II puheenjohtajan vaali (jatkuu)

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Kokous jatkuu. Olemme esityslistan kohdassa 21.2. Todetaan, että on tehty useampi henkilöehdotus ja vaalivaliokunta on ehdottanut toiseksi puheenjohtajaksi Olavi Hännistä ja Lauri Mäkinen on ehdottanut pääluottamusmies Pekka Aaltosta, jota on kannattanut Esko Väisänen, joten meidän on suoritettava vaalit. Aloitetaan vaalit ja pyydän ääntenlaskijat tänne kokoussalin eteen. Ja tässä vaiheessa pyydän

muuta kuin kokousedustajia salin takaosaan. Tämä ei koske kansainvälisiä vieraita.

Tehdään esitys vaalijärjestyksestä.

Jari-Pekka Jyrkänne (sihteeri): Esitetään sellaista vaalitapaa, että vaali toimitetaan suljettuna lippuäänestyksenä. Äänestäjä kirjoittaa vaalilippuun sen ehdokkaan sukunimen, jota kannattaa, siis valiokunnan ehdotusta kannattava kirjoittaa Hänninen ja Mäkisen ehdotusta kannattava kirjoittaa Aaltonen. Nimen tultua kirjoitetuksi kokousedustajat kutsutaan nimellä liittoittain kokoussalin eteen, jossa he näyttävät edustajakorttinsa ja äänestys merkitään tapahtuneeksi ja he pudottavat äänetyslipun vaaliurnaun.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Vaalijärjestys hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Todetaan pöytäkirjaan äänioikeutetut. Kokousedustajia on läsnä 439, poissa 1.

Tämä todetaan.

Julistetaan vaalitoimitus alkaneeksi. Pyydän edustajia kirjoittamaan vaalilippuun ehdokkaan nimen ja tässä vaiheessa pyydän myöskin välttämään salissa tarpeetonta liikkumista ja hälyä.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Ovatko kaikki kirjoittaneet nimet? Äänestys alkaa. Jyrkänne lukee edustajien nimet.

Jari-Pekka Jyrkänne (sihteeri): Minä luen täältä edustajan nimen ja ääntenlaskijoiden puheenjohtaja merkitsee edustajan äänestyksen tapahtuneeksi. Ensimmäisenä pyydän ääntenlaskijoita varmistamaan, että urna on tyhjä. Ensimmäisenä äänestää: Ossi Porkka, Pekka Lindeman, Reijo Johansson, Esa Pitkälä, Leo Ilahti, Lauri Komulainen, Paavo Piispanen, Pertti Villa, Kalevi Markkinen, Olavi Aapajärvi, Pekka Vuorinen, Kauko Lehikoinen, Kalevi Westman, Seppo Antikainen, Veijo Suomela, Leo Roppola, Reijo Parjanen, Urpo Ihalainen, Jorma Kallio, Anneli Salonen, Elli Aatela, Sulevi Heinonen, Riitta Kantola, Sinikka Koro, Irja Vainonen, Riitta Henttonen, Rauno Airas, Risto Puhakka, Eira Setälä, Kirsti Ylä-Peräinen, Aino Mikola, Erja Reinikainen, Helinä Korkea-aho, Veikko Byysing, Lilja Laukkanen, Eila Kettunen, Elsa Hyryyläinen, Rainer Hakala, Muisto Tarvainen, Maija Rissanen, Erkki Pekola, Niilo Sihvonon, Kari Koistinen, Helge Paa-so, Taisto Hakala, Teijo Smätrask, Seija Haasiosalo, Sisko Leppäkangas, Olavi Valtola, Eeva-Kaisa Jämsen, Jyrki Koikkalainen, Taina Kuusinen, Marja-Terttu Vahtolammi, Hilikka Häkkilä, Paula Leino, Raimo Jääskö, Lauri Mäkinen, Anneli Fogde, Margit Suominen, Aarre Saukkonen, Aulis Laakso, Asko Lampsijärvi, Seija Riihimäki, Heikki Tuominen, Kerttu Santala, Urpo Maisila, Sirkka Vuorinen, Taina Kallio, Matti Lindström, Arja Eder, Sampo Papunen, Pekka Hoivala, Olavi Hynynen, Anja Kontio, Tauno Riepulä, Kyösti Vuortola, Pirkko Leskinen, Veli Tikkanen, Elsa Hiltunen, Eila Björkbacka, Aulo Aalto, Tuula Tölli, Erkki Tonkka, Martti Kantojärvi, Kalevi Keskinen, Risto Pulkkinen, Mauri Harjula, Pekka Lyijynen,

Marjatta Oulujärvi, Eeva Hänninen, Niilo Kuusela, Marjatta Lustig-Voutilainen, Ritva Martiskainen, Jorma Linna, Pekka Salonen, Jorma Nurminen, Reijo Lehtinen, Pekka Nikander, Annikki Pinkkilä, Heikki Koivusaari, Maire Luoto, Mirja Tuominen, Paavo Kohtala, Arvi Parviainen, Eila Moilanen, Rauha Airas, Tuulikki Määttänen, Sinikka Lehtelä, Teuvo Ronkainen, Kari Tenhunen, Seidi Borgelin, Paula Enholm, Tauno Huuskonen, Reijo Kaunola, Eeva Laakkonen, Veli-Matti Karppinen, Seija Penttinen, Riitta Heikkinen, Kalevi Siukola, Meni Utriainen, Aune Hietanen, Mikko Taskinen, Jaakko Väisänen, Esko Orajärvi, Anja Juntunen, Reijo Meskus, Pentti Mäkelä, Kaija Niiranen, Pentti Haimakainen, Osmo Pietarila, Leena Haanperä, Esko Laine, Aimo Sannikka, Marjatta Ahonen, Hannele Gröndahl, Seppo Muhonen, Tellervo Mäkinen, Heimo Partti, Emil Pesonen, Raila Eden, Leila Sumusalo, Seija Kinanen, Arto Kiljunen, Eila Pekkanen, Maire Laamanen, Raija Ristola, Tarja Hytönen, Jaakko Hämäläinen, Eino Kuokkanen, Aino Manninen, Pauli Martikainen, Uolevi Karhima, Kyllikki Muttilainen, Elsa Nikka, Tarja Visuri, Leila Rostedt, Anja Salminen, Esa Järvinen, Riitta Pikkumäki, Ritva Haapanen, Raija Jokela, Mauno Nylund, Irja Arponen, Mirja Hallenberg, Pirjo Hongisto, Tuula Korvola-Enegren, Viola Yli-Hallila, Sirkka Lindblad, Erkki Viita, Aira Nyssönen, Reijo Kärkkäinen, Markku Lämsä, Kaija Kuikka, Marja-Liisa Potinkara, Esko Leppänen, Reino Leppänen, Erkki Hast, Aune Hyppönen, Pentti Palokangas, Pekka Isokaantä, Viljo Heinikoski, Voitto Manninen, Rauno Jääskeläinen, Veijo Hyvärinen, Seppo Aaltonen, Martti Ainassaari, Tuula Aspegren, Kyösti Hiltunen, Pertti Hyvärinen, Niilo Ijäs, Antti Junttila, Jorma Kaakurivaara, Osmo Kahila, Auvo Kujala, Jorma Kumpulainen, Erkki Kuusikko, Ritva Liimakka, Aarni Mamia, Marja-Leena Moilanen, Tapio Moisio, Alpo Mäki, Mauri Nieminen, Oiva Nieminen, Harri Nurmi, Anja Oksa, Erkki J. Partanen, Veijo Peltonen, Pertti Pitko, Seija Pohja, Veijo Rantanen, Erkki Ruotsalainen, Kaj Rännäli, Raimo Suominen, Martti Tuhkanen, Uuno Ulkuniemi, Kari Vierikko, Seija Vähäkuopus, Kirsti Yrjälä, Eero Siniluoto, Reijo Aaltonen, Juhani Autio, Kauno Holpainen, Antero Kainulainen, Esko Kautonen, Raimo Korhonen, Heikki Mäkinen, Jouni Saari-maa, Pirkko Kalliosaari, Aila Mäkitalo, Oili Mörsky, Erkki Nevalainen, Sirpa Niemelä, Viljo Ripatti, Jarmo Rusi, Martti Saarela, Ossi Salo, Matti Seppälä, Olavi Stoor, Lasse Tuomala, Kurt Tuominen, Sulo Vienola, Jorma Viitanen, Reijo Virtanen, Tellervo Äman, Jorma Välimäki, Seppo Korkala, Erkki Kytömäki, Sirkka Lipsanen, Einar Tolonen, Hannu Peltonen, Vilho Pulli, Pentti Lundan, Paavo Kuusinen, Ritva Vahtokari, Heimo Peuranen, Hannu Vaara, Sirkka Sundström, Simo Lähteenmäki, Pirjo Petäjaniemi, Veijo Nissinen, Eero Filpus, Lahja Lehtonen, Juhani Kari, Tuomo Kujan-suu, Tauno Häkkinen, Harri Kivakka, Anna-Liisa Koski, Esa Lahtela, Harald Nordman, Pekka J Nurmi, Aino Pasanen, Pirkko Tuomi-Nikula, Tuula Virta, Veli-Pekka Virtanen, Heimo Rantapelkonen, Mirja Soila, Ilmari Anttila, Lauri Nyman, Pauli Suvanto, Seija Elo, Jarmo Mäkinen, Jukka Lähteenmäki, Osmo Haatainen, Jaakko Hauru, Reini Helassalo, Erkki Hirvasoja, Pauli Huttunen, Eira Hämäläinen, Pentti Kalliokoski, Erkki Kangasniemi, Valio Kannisto, Paavo Kapraali, Pertti Kinnunen,

Kauko Kuhmonen, Helge Kunnari, Pekka Kuosmanen, Taisto Lamminen, Eino Leppäkorpi, Ismo Ojala, Sakari Pellinen, Urho Peltonen, Sakari Räsänen, Esko Rönkkö, Reijo Saarinen, Lauri Salomaa, Seppo Skyttä, Jorma Suominen, Kaarlo Suominen, Oiva Suutari, Reino Tanhua, Kalevi Tuovinen, Meeri Itjunen, Keijo Kirjavainen, Seppo Koskinen, Pentti Otranen, Pentti Perkiömäki, Kari Saikkonen, Heikki Salmela, Toivo Santala, Mauno Saranpää, Matti Sihvola, Pete Tamminen, Tanja Pollari, Taimi Väliheikki, Päivi Kervinen, Irene Laukkanen, Alli Bro, Taimi Teräkselä, Arja Launamo, Jarmo Larpi, Ritva Jouhki, Jouko Ekman, Anneli Koponen, Matti Uski, Rolf Lund, Eero Hile, Aini Kolehmainen, Tero Nissinen, Pekka Lahminen, Heikki Helkavuori, Rainer Honkala, Pentti Käyhkö, Antero Metsänen, Raimo Rauhala, Irma Seppälä, Raili Suikkanen, Marja Yli-Eerola, Aulis Rautiainen, Kari Hemberg, Antero Kiuru, Sven-Erik Nylund, Harri Hiisivuori, Martti Komulainen, Pentti Mustapää, Pekka Teräväinen, Heikki Nerg, Matti Rasa, Tuomas Kinberg, Juha Söder, Jouko Erkkola, Risto Saari, Pertti Forsmann, Jouko Helander, Veikko Honkanen, Gunnar Yliharju, Urpo Karvinen, Veikko Matilainen, Pentti Tuisku, Jack Söderholm, Taisto Koskinen, Heikki Varjonen, Juhani Mattila, Reino Tolvanen, Sari Kylä-Liuhala, Tuula Mänttälä, Sirkku Ruokanen, Pentti Lappalainen, Anneli Lehto, Anna-Liisa Saari, Anni Koivisto, Reijo Nurmi, Eino Järvinen, Marja Oksanen, Heikki Collander, Talvikki Kilpeläinen, Aila Ernilä, Sirpa Erola, Marja Koskinen, Orvo Pantti, Seija Hanhela, Leena Vimpari, Eino Rostedt, Henni Stålhammar, Hilka Saari, Esko Väisänen, Seppo Siivonen, Eino Ihalainen, Pentti Virtanen, Matti Jokinen, Eila Rasimus, Keijo Kaleva, Mikko Hammaren, Eeva Lähtenmäki, Rauha Hakkarainen, Marjatta Ylönen, Tuovi Kiviniemi, Kalevi Koljonen, Mikko Vuorinen, Pentti Keseli, Heikki Hyytiäinen, Kalevi Rauta, Timo Laherto, Markku Immonen, Jorma Poikolainen, Taisto Kuisma, Eelis Kytömäki, Veikko Antosalo, Raimo Helkiö, Kari Tamminen, Matti Kuhlberg, Reijo Myllymaa, Voitto Korkeamäki, Maire Peltola, Tauno Taipalus, Simo Rekikoski, Seppo Kauppinen, Mauri Tuovinen, Kauko Saari, Heikki Nurmi, Valto Tuorila, Markku Kupiainen, Kurt Sundell, Eero Rahkonen, Pauli Kuru, Voitto Pahlman, Maire Wikholm, Esko Isokoski, Olavi Järvitalo, Juhani Anttila.

Sitten on äänestyksessä vielä edustaja numero 123, Jaakko Väisänen. Pyydetään tarkistamaan ääntenlaskijoilta numero 123 sivulla 6.

Onko kokoussalissa joitakin sellaisia edustajia, joiden nimeä ei nyt tässä ole mainittu siitä huolimatta, että heillä on edustajakortti? Ei ole.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Vaalitoimitus on päättynyt ja ääntenlasku voi alkaa.

Työjärjestyksen muutos

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Pyydän kokousedustajia saapumaan saliin. Kokous jatkuu edelleen. Käsittelimme äsken esityslistan kohtaa 21.2 toisen puheenjohtajan valintaa. Esitän, että tämä kohta keskeytetään ja jatketaan kohdasta 21.3 kolmannen puheenjohtajan vaali. Hyväksyttäneen. Hyväksytty.

Siirrymme työjärjestyksen kohtaan 21.3. Tämän kohdan esittelee vaalivaliokunnan puheenjohtaja Pekka Salonen, ole hyvä!

21.3 §

III puheenjohtajan vaali

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja. Vaalivaliokunta esittää yksimielisesti, että SAK:n kolmanneksi puheenjohtajaksi valitaan Raimo Kantola.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: On ehdotettu kolmanneksi puheenjohtajaksi Raimo Kantolaa. Keskustelua. Keskustelu päättynyt.

Päätös

Edustajakokous on valinnut yksimielisesti SAK:n kolmanneksi puheenjohtajaksi Raimo Kantolan.

Kohta 21.3 loppuunkäsitelty. Siirrytään kohtaan 21.4 "Muiden varsinaisten jäsenten vaali". Pekka Salonen, ole hyvä!

21.4 §

Hallituksen muiden varsinaisten jäsenten vaali

21.5 §

Henkilökohtaisten varajäsenten vaali

21.6 §

Yleisvarajäsenten vaali

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja. Teille on juuri jaossa tämä vaalivaliokunnan ehdotus SAK:n hallituksen muiden varsinaisten jäsenten ja henkilökohtaisten varajäsenten sekä yleisvarajäsenten osalta. Luettelen ensin varsinaiset jäsenet, sen jälkeen heidän henkilökohtaiset varajäsenensä ja sen jälkeen yleisvarajäsenet niin vaalivaliokunnan esityksen jako sinä aikana salissa voidaan suorittaa loppuun.

Vaalivaliokunnan esitys hallituksen muiksi varsinaisiksi jäseniksi, henkilökohtaisiksi varajäseniksi sekä yleisvarajäseniksi

Edellä mainittujen kolmen puheenjohtajan lisäksi SAK:n hallitukseen esitetään valittavaksi *varsinaisina jäseninä* ja samassa järjestyksessä heidän *henkilökohtaisina vara- ja yleisvarajäseninä*:

ä b w 'S 15 =1 '8 ä h & H H S gä ^ S 13 h 1 ä 3 3 ^ 3 2 h

ffiiiiiyyfiiiiiifta

Liitto	LPL	VTY	VTY	Metalli	KTV	Paperi	VTY	Liikelaitto	PTL	Teva	HRHL	AKT	SLPL	Sähkö	Kirja	Maaliitto	Kemia	KNL	IAU	Rakennus	Metalli	KTV	HRHL	Paperi	VTY	Liikelaitto	Kirja
HENKILÖKOHT. VARAJÄSENET	Risto Sairio	Kaarina Saikkonen	Pertti Ahonen	Osmo Isoviita	Eija Lehto-Kannisto	Artturi Pennanen	Pentti Kesseli	Mauno Hietikko	Onni Kuutsa	Tuulikki Kaunisto	Jorma Kallio	Kauko Lehtikoinen	Markus Sinisalo	Paavo Talala	Pekka Lahtinen	Raimo Lindlöf	Reijo Hyytiä	Viljo Ilkonen	Klaus Järvelä	Matti Ojala	Erik Lindfors	Martti Martula	Kyösti Sandelin	Simo Raivio	Jukka Nikander	Eeva Aalto	Raili Paajanen
Liitto	SAK	SAK	SAK	Metalli	KTV	Paperi	VTY	Liikelaitto	PTL	Teva	HRHL	AKT	SM-U	Sähkö	Kirja	Maaliitto	Kemia	KNL	Tekeri	Rakennus	Metalli	KTV	SEL	Paperi	PTL	Liikelaitto	Teva

d fffa agg ski
I i li!!!!ffil!!!!iiPp?ii*I«

Antti Kau Hei Sep Mat Ri Reij Sep Pent Esa Hei Hil Heir Aar Veik Pek Jar Kale Tim Jam Aur
(N) i f q i i l o t - - * o d c ^ o - - < N <

Kokoukseenkutsumisjärjestys

Tämän asiakohdan yhteydessä esitetään merkittäväksi edustajakokouksen pöytäkirjaan, että yleisvarajäsenistä 18 ensimmäistä on varsinaisten jäsenten ja heidän henkilökohtaisten varajäsentensä n:ro 1 ja 3—19 sijalla olevia varajäseniä ja 9 viimeistä numeroiden 2 ja 20—27 sijalla olevia yleisvarajäseniä.

Toveri puheenjohtaja, esitän asian päätettäväksi tämän vaalivaliokunnan yksimielisen esityksen pohjalta.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Keskustelua vaalivaliokunnan esityksistä. Keskustelu päättynyt.

Kohta 21.4 hyväksyttäneen vaalivaliokunnan ehdotus hallituksen varsinaiseksi jäseniksi.

Päätös

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Kohta 21.5 Valitaan hallituksen jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet. Hyväksyttäneen vaalivaliokunnan esitys.

Päätös

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Kohta 21.6 Valitaan hallituksen yleisvarajäsenet. Hyväksyttäneen vaalivaliokunnan esitys.

Päätös

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Kohdat 21.4; 21.5 ja 12.6 on loppuun käsitelty.

Keskeytetään kohdan 21 käsittelyä mennään kohtaan 22 SAK:n valtuuston puheenjohtajan, kahden varapuheenjohtajan sekä valtuuston jäsenten ja varajäsenten vaali. Tämän asian esittelee Riitta Partinen.

22. §

SAK:n valtuuston puheenjohtajan, kahden varapuheenjohtajan sekä muiden valtuuston varsinaisten jäsenten ja varajäsenten vaali

22.1 §

Valtuuston puheenjohtajan vaali

Riitta Partinen (vaalivaliokunnan sihteeri): Toveri puheenjohtaja! Vaalivaliokunta esittää, että SAK:n valtuuston puheenjohtajaksi valitaan Pekka Salonen. Esitys on yksimielinen.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Vaalivaliokunta on ehdottanut valtuuston puheenjohtajaksi Pekka Salosta. Keskustelua. Keskustelu päättynyt. Vaalivaliokunnan esitys hyväksyttäneen.

Päätös

Edustajakokous valitsi yksimielisesti SAK:n valtuuston puheenjohtajaksi Pekka Salosen.

22.2 §

Kahden valtuuston varapuheenjohtajan vaali

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Sitten kahden varapuheenjohtajan vaali. Vaalivaliokunta, Riitta Partinen!

Riitta Partinen (vaalivaliokunnan sihteeri): Toveri puheenjohtaja! Vaalivaliokunta esittää yksimielisesti, että valtuuston varapuheenjohtajiksi valitaan Eila Rimmi ja Marja-Liisa Riskilä.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Vaalivaliokunta on esittänyt, että varapuheenjohtajiksi valitaan Eila Rimmi ja Marja-Liisa Riskilä.

Keskustelua. Keskustelu päättynyt. Hyväksyttäneen vaalivaliokunnan esitys.

Päätös

Edustajakokous valitsi yksimielisesti SAK:n valtuuston varapuheenjohtajiksi Eila Rimmin ja Marja-Liisa Riskilän.

22.3 §

Muiden valtuuston varsinaisten jäsenten ja heidän kahden henkilökohtaisen varajäsenensä vaali

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Nyt siirrytään käsittelemään valtuuston jäseniä. Tämän esittelee vaalivaliokunnan puheenjohtaja Pekka Salonen. Ole hyvä!

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit! SAK:n sääntöjen mukaan SAK:n valtuusto rakentuu liittokiintiöittäin ja vaalivaliokunta esittää tässä teille kirjallisesti jaetussa — eikö se vielä olekaan jossa? — tulossa on... Asian esittely menee aika pitkäksi, jos minä ryhdyn tätä nimelistaa lukemaan. Mitä mieltä puheenjohtaja on, voitaisiinko ...

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Tämä nimelista on ollut molemmissa ryhmissä käsitellyssä, joten voitaneen katsoa, että tämä on kaikilla tiedossa, ja se voidaan käsitellä Pekka Salosen esityksen mukaisesti.

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Puheenjohtaja! Jos minä varmuuden vuoksi luen tämän nimelistan sukunimittäin läpi varsinaisten jäsenten osalta, ja sillä tavalla, kun asia on todella molemmissa ryhmissä käsitelty, voidaan kuitenkin varmistaa, että tämä lista on oikea. Olisiko tällainen menettelytapa sopiva?

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Sovitaan näin. Vahvistetaan.

Vaalivaliokunnan puheenjohtaja luki edustajien nimet liitoittain.

Toveri puheenjohtaja! Ja varajäseniksi esitetään valittavaksi kullekin kaksi henkilöä jaetun listan mukaan.

Vaalivaliokunnan esitys on yksimielinen.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Kiitoksia vaalivaliokunnan puheenjohtajalle esityksestä. Tämän pohjalta keskustelua. Tähän kohtaan on pyytännyt puheenvuoron Jorma Kallio, ole hyvä!

Jorma Kallio (Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto HRHL r.y.): Toverit, puheenjohtaja! Tässä luetussa listassa jäi HRHL:n kohdalta yksi edustaja lukematta, eli luettiin ainoastaan 7 nimeä. Siihen pitäisi kahdeksanneksi lisätä vielä Kettunen. Se on kokousedustajille jaetussa vaalivaliokunnan esittämässä nimilistassa, mutta todettakoon selvyden vuoksi.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Kiitoksia. Tällä lisäyksellä. Pekka Salonen tarkistaa.

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Pyydän anteeksi tuota pientä virhettä. Kettunen todella sisältyy vaalivaliokunnan esitykseen.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Eli HRHL:n kohdalle esitetään valittavaksi vielä varsinaiseksi jäseneksi Kettunen.

Tämän esityksen pohjalta keskustelua. Keskustelu päättynyt. Hyväksytäneen yksimielisesti vaalivaliokunnan esitys SAK:n valtuuston jäseniksi ja heidän henkilökohtaisiksi varajäsenikseen.

Päätös

Hyväksyttiin vaalivaliokunnan esitys yksimielisesti. Työjärjestyksen kohta 22.3 on loppuun käsitelty.

Valtuuston jäsenet ja heidän varajäsenensä ovat seuraavat:

Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT r.y. (8 edustajaa)

<i>Varsinaiset jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Lehikoinen Kauko	Antikainen Seppo
Johansson Reijo	Lahtinen Matti
Koro Urho	Mäkelä Taito
Villa Pertti	Stenstrand Raimo
Manninen Hugo	Koskela Tuomo
	Piispanen Paavo
	Tyrväinen Pentti
	Takkinen Venho
	Aapajärvi Olavi
	Jokikokko Esko

Sutela Veikko

Roppola Leo

Kivinen Reino

Tuominen Aimo

Taika Pekka

Valli Mikko

Rusanen Pekka

Kiemunki Matti

Grundström Olavi

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto HRHL r.y. (8 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Kallio Jorma

Kuusikumpu Airi

Airas Rauno

Venäläinen Maarit

Ylä-Peräinen Kirsti

Henttonen Riitta

Byysing Veikko

Kettunen Eila

Henkilökohtaiset varajäsenet

Korpela Kari

Koivumäki Mirja

Poikela Hilikka

Vainonen Irja

Miikkulainen Osmo

Lipsanen Tarj

Selviranta Raili

Helavirta Marja-Liisa

Koro Sinikka

Tapola Ritva

Perttula Anja

Tuominen Marja-Liisa

Kanerva Erkki

Simpanen Laura

Laukkanen Lilja

Ylikokkare Antero

Ilmailualan Unioni IAU r.y. (1 edustaja)

Varsinaiset jäsenet

Helminen Risto

Henkilökohtaiset varajäsenet

Kempas Kirsti

Rautava Tapani

Kemian Työntekijäin Liitto KTL r.y. (4 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Salminen Mauri

Hietanen Pauli

Toikkanen Esa

Haasiosalo Seija

Henkilökohtaiset varajäsenet

Mattila Markku

Väyrynen Riitta

Ahola Lea

Liukkonen Pentti

Valkonen Pentti

Hämäläinen Veikko

Hakanen Jukka

Venäläinen Juhani

Kiinteistötyöntekijäin Liitto r.y. (2 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Möller Hannu

Henkilökohtaiset varajäsenet

Majurinen Anne-Marja

Leppäkangas Sisko

Koikkalainen Jyrki

Tiitta Meeri
Kähärä Raimo

Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto KNL r.y. (3 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Ikonen Viljo

Kivioja Pentti

Fogde Anneli

Henkilökohtaiset varajäsenet

Malmisaari Risto

Siltanen Sinikka

Jääskö Rainio

Pyykkö Arvo

Hallamaa Timo

Suominen Margit

Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV r.y. (30 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Saukkonen Aarre

Leppälä Anna-Kaarina

Nuutinen Sinikka

Elmroos Juhani

Knuutila Terttu

Rusko Erkki

Halonen Anja

Oinas Liisa

Keskinen Kalevi

Hietala Risto

Koisi Mirja

Lehtinen Reijo

Pihlaja Seppo

Pulkkinen Helena

Homanen Anja

Grundström Matti

Henkilökohtaiset varajäsenet

Ropanen Raimo

Lampsijärvi Asko

Heinonen Pirkko

Riihimäki Seija

Santala Kerttu

Wiander Helena

Granö Erkki

Suomi Marketta

Helle Heimo

Vuorinen Sirkka

Eerikkälä Veikko

Reinikka Marjatta

Karjalainen Irma

Mällinen Juhani

Tölli Tuula

Lammi Jorma

Torikka Erkki

Rundgren Lasse

Flang Jorma

Hiltunen Paavo

Hietala Reijo

Ahlqvist Marja-Liisa

Koivusaari Heikki

Rantanen Arto

Nord Aarre

Lähteenmäki Heikki

Koskinen Väinö

Marttila Kalevi

Parkkinen Aimo

Boehm Seija

Pippuri Olavi

Suuronen Kari

Turpeinen Taisto
Bäcktröm Marianne
Järvinen Jouko
Linna Sisko
Väisälä Anna-Liisa
Murto Juho
Kanerva Outi
Asara Teija
Hepo-oja Sirkka
Hartikainen Riitta
Helien Pekka
Haimakainen Pentti
Laaksonen Kalevi
Heikkonen Onni

Kautonen Seija
Vesala Varpu
Partanen Ulla
Borgelin Seidi
Uhlgren Liisa
Niininen Markku
Karhunen Pekka
Voutila Rauha
Hakola Matti
Välimaa Taito
Sabel Roy
Vierikko Paavo
Rinkinen Antero
Kokljuskin Leonid
Laakkonen Eeva
Kauris Yrjö
Vartiainen Martti
Pajuniemi Paula
Hietanen Aune
Autio Jaakko
Laakso Jukka
Salmi Soili
Kapraali Kaarina
Apukka Hilikka
Kerman Juhani
Utriainen Meeri
Mäkelä Pentti
Penttilä Paula

Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y. (1 edustaja)

Varsinaiset jäsenet
Laine Esko

Henkilökohtaiset varajäsenet
Jokinen Greta
Hopia Markku

Liiketoimintakäijäin Liitto r.y. (17 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet
Mäkinen Tellervo

Ahonen Marjatta

Viita Erkki

Punnonen Eija

Hakkarainen Maria

Henkilökohtaiset varajäsenet
Sinisalo Riitta
Notko Riitta-Liisa
Kinanen Seija
Nurminen Anja
Ryhänen Kalle
Huhtala Tauno
Katainen Sirkka
Nuutinen Pauli
Nieminen Sirkka
Jussila Anja

Honkanen Toini

Hytönen Tarja

Karjalainen Ritva

Mähönen Aimo

Hirvonen Eila

Salokangas Vesa

Vähä Irja

Mäkinen Eija

Lassila Anneli

Rautajoki Seppo

Walma Pirkko

Korvola-Enegren Tuula

Lepistö Keijo

Lehtinen Eeva

Boholm Laila

Puustinen Maire

Korpela Pirkko

Lappalainen Seppo

Vartia Ritva

Järvinen Ruth

Mäkinen Sirkka

Turunen Sirkka

Kananen Eila

Niemi Aili

Hevosmaa Irja

Heikkinen Sirkka

Nieminen Silja

Ajomo Eeva

Palo Rauni

Näätasaari Salme

Seppälä Terttu

Laaksonen Sirpa

Aunela Hellevi

Leppänen Merja

Grönholm Britt-Marie

Saavalainen Ritva

Maaseututyöväen Liitto r.y. (5 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Turunen Urpo

Holm Eino

Tolonen Arja

Kerälä Seppo

Koski Paavo

Henkilökohtaiset varajäsenet

Miettinen Pekka

Mikkonen Pertti

Hedemäki Hannu

Viik Heimo

Virtanen Pirkko

Metso Terttu

Moilanen Toivo

Matilainen Pertti

Lindvall Matti

Jäntti Marjut

Metallityöväen Liitto r.y. (25 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Ahokas Tauno

Harju Juhani

Kaihlammo Kimmo

Henkilökohtaiset varajäsenet

Äijälä Erkki

Pulkkinen Erkki

Kuusijoki Kari

Oksa Anja

Lupala Sisko

Pohja Seija

Koponen Taisto
Kumpula Tiima
Majamäki Seppo
Nelimarkka Marja-Liisa
Niemelä Leo
Pohto Matti
Qvist Olavi
Ruotsalainen Erkki
Salo Eero
Toropainen Heikki
Veisiö Altti
Anttila Urpo
Hirvonen Reijo
Korhonen Pertti
Lehtonen Jorma
Manninen Seppo
Mattila Reijo
Meriläinen Leo
Mäkitalo Aila
Mörsky Oili
Tuominen Kurt
Virtanen Jorma

Parviainen Vesa
Räsänen Erkki
Parkkinen Pentti
Laukkanen Mika
Joensuu Helena
Virtanen Anneli
Haapamäki Eeva-Liisa
Nisula Esa
Peltola Seppo
Lehtinen Pekka
Karihtala Ossi
Ainassaari Martti
Lindblom Tore
Sundman Tage
Malm Anja
Huusman Pasi
Tolvanen Tuomo
Punkkinen Raimo
Nevalainen Ilpo
Valtanen Simo
Korkeakoski Lauri
Virta Hannu
Tuovila Hannu
Kylmäluoma Esko
Määttä Viljo
Tuhkanen Eero
Uotila Kari
Saarinen Erkki
Autio Juhani
Koivukangas Seppo
Laaksonen Eero
Marttinen Kalle
Mikkilä Erkki
Lappalainen Seppo S.
Vierimaa Kauko
Tuomala Lasse
Mäki Leila
Willman Sinikka
Äman Tellervo
Falin Marja-Liisa
Rusi Jarmo
Hakala Veikko
Salminen Hannu
Alafrantti Oiva

Paperiliitto r.y. (9 edustajaa)*Varsinaiset jäsenet*

Normala Taisto

Toivonen Oili

Saksi Kalevi

Kinnunen Reijo

Haaramäki Juhani

Suominen Seppo

Ahtola Pertti

Sormunen Pekka

Ukkonen Pekka

Henkilökohtaiset varajäsenet

Korkala Seppo

Kimmo Vesa

Välimäki Auli

Hatt Ritva

Vaara Hannu

Karppinen Juhani

Ojanen Sirkka

Antikainen Topi

Kuparinen Pekka

Välimäki Jorma

Pietikäinen Timo

Turunen Teuvo

Viitamaa Tapani

Saharinen Harri

Santaniemi Lauri

Somppi Alvar

Petäjäniemi Pirjo

Järvinen Tuomo

Puutyöväen Liitto r.y. (8 edustajaa)*Varsinaiset jäsenet*

Hakkarainen Veikko

Helvasto Anja

Kettunen Sinikka

Pakarinen Jorma

Väinölä Antero

Immonen Tyyne

Lehtonen Tauno

Jouppi Liisa

Henkilökohtaiset varajäsenet

Palokas Unto

Halmetoja Ilkka

Nieminen Hely

Maja Erkki

Ojala Eero

Silvennonen Ritva

Leppänen Kalevi

Wilenius Asko

Glumerus Hugo

Sandberg Mauri

Koivumäki Raimo

Järnfors Aino

Pekkanen Eero

Kallionpää Toini

Rajamäki Tapani

Vennonen Hannu

Rakennustyöläisten Liitto (17 edustajaa)*Varsinaiset jäsenet*

Hirvasoja Erkki

Jutila Lasse

Henkilökohtaiset varajäsenet

Koski Pertti

Virtanen Veli-Pekka

Santala Toivo

Saranpää Mauno

Koskinen Seppo
Kuosmanen Pekka
Lappalainen Walde
Pakarinen Toivo
Perkiönmäki Pentti
Riuttala Erkki
Saikkonen Kari
Sallinen Osmo
Salmela Heikki
Salonen Ernst
Toivanen Reino
Tuovinen Kalevi
Vestergård Bengt
Viljanen Rauno
Ylitalo Jouni

Olander Jukka
Blomberg Liisa
Lahti Kauko
Tiisanoja Olli
Liukkonen Risto
Ojala Kauko
Sirviö Eero
Autio Eeva
Rusanen Väinö
Korhonen Unto
Martikainen Reijo
Vähä-Herttua Keijo
Kemppi Teppo
Saukkonen Lauri
Mannonen Pekka
Vante Seppo
Kurki Rauno
Vallinen Jaakko
Riipi Marja
Sundell Risto-Pekka
Ollikainen Risto
Laukka Pekka
Peltonen Urho
Sassi Vesa
Latvala Markku
Norlund Josef
Väärälä Raija
Majaneva Paavo
Misikangas Risto
Virtanen Reijo

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL r.y. (7 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Mäkinen Rauno
Bro Alli
Uusitalo Aira
Granlund Jussi
Sutinen Arvi
Kurjenrauma Sinikka
Asp Kari

Henkilökohtaiset varajäsenet

Zitting Arvo
Kervinen Päivi
Laukkanen Irene
Korhonen Mauno
Vainio Lea
Jouhki Ritva
Väliheikki Taimi
Vuorinen Jari
Ekman Jouko
Rahikainen Leo
Alestalo Jukka
Mäntylä Hannu
Valtonen Alli
Räsänen Kaija

Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y. (5 edustajaa)

<i>Varsinaiset</i>	<i>jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Lahtinen Pekka		Rantanen Viljo
Käyhkö Pentti		Raitoharju Pertti
		Sarjanen Reino
Yli-Eerola Marja		Lahtinen Juhani
		Saaristo Kaija
Rauhala Raimo		Suikkanen Raili
		Väisänen Jaakko
Ikävalko Marja-Liisa		Hyvönen Markku
		Korhonen Lauri
		Paajanen Raili

Suomen Laivanpäälystöliitto r.y. (1 edustaja)

<i>Varsinaiset</i>	<i>jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Nylund Sven Erik		Sinisalo Markus
		Trast Veikko

Suomen Merimies-Unioni r.y. (2 edustajaa)

<i>Varsinaiset</i>	<i>jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Terväväinen Pekka		Nerg Heikki
		Liehu Helena
Lehto Paavo		Mustapää Pentti
		Rasa Matti

Suomen Muusikkojen Liitto r.y. (1 edustaja)

<i>Varsinaiset</i>	<i>jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Mononen Juha		Söder Juha
		Hurme Pertti

Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto SSSL r.y. (1 edustaja)

<i>Varsinaiset</i>	<i>jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Airas Juhani		Mattila Annakati
		Niemi Lasse

Suomen Sähköalantönteijäin Liitto r.y. (5 edustajaa)

<i>Varsinaiset</i>	<i>jäsenet</i>	<i>Henkilökohtaiset varajäsenet</i>
Backman Johan		Honkanen Veikko
		Urpunen Vesa
Yliharju Gunnar		Suovanen Jukka
		Saari Seppo
Helander Jouko		Nieminen Antti
		Karjalainen Väinö
Järvinen Matti		Räsänen Eero
		Söderholm Jack

Pykäläinen Pentti

Airaksinen Leo
Saharinen Esa

Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y. (2 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Aho Erkki

Suomi Maire

Henkilökohtaiset varajäsenet

Grönvall Ralf

Erkkola Jaakko

Lähteenmäki Sinikka

Mäittäälä Tuula

Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y. (1 edustaja)

Varsinaiset jäsenet

Mauri Teuvo

Henkilökohtaiset varajäsenet

Kurvinen Emil

Korpela Ahti

Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto TVL r.y. (7 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Helen Anneli

Järvinen Eino

Karttunen Hannu

Toivola Vuokko

Saari Marja-Leena

Pulkkinen Raimo

Turunen Pirkko

Henkilökohtaiset varajäsenet

Siivonen Raili

Lehto Anneli

Nurmi Reijo

Oksanen Marja

Kilpeläinen Talvikki

Ernilä Aila

Laakso Maritta

Erola Sirpa

Riitakorpi Erkki

Välimaa Sisko

Stälhammar Henni

Salonen Irja

Kautonen Mirja

Kokkonen Kaarina

Toimittajaliitto r.y. (1 edustaja)

Varsinaiset jäsenet

Hongisto Kari

Henkilökohtaiset varajäsenet

Oksanen Hannu

Uljas Risto

Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y. (18 edustajaa)

Varsinaiset jäsenet

Kiuru Tauno

Lepomäki Sinikka

Rönkkö Liisa

Ontronen Olavi

Henkilökohtaiset varajäsenet

Vuorinen Mikko

Jokinen Matti

Tapaninen Eeva

Mattsson Marjatta

Vaakanainen Elina

Tiuraniemi Helena

Korhonen Kirsti

Karhu Veijo

Orajärvi Yrjö

Hyytiäinen Heikki

Laherto Timo

Tuhkanen Tapio

Kumpumäki Tapio

Helkiö Raimo

Antosalo Veikko

Törmänen Pirkko

Nurmi Heikki

Kettunen Risto

Taipalus Tauno

Timonen Pekka

Penttinen Kari

Rahkonen Eero

Toivonen Pentti

Oksanen Ritva

Frilander Keijo

Päivärinta Matti

Maisonlahti Reino

Kytömäki Eesli

Höqvist Matti

Parkkinen Kalevi

Ohtonen Tauno

Hakala Aimo

Tamminen Kari

Kivelä Sakari

Peltola Maire

Kuosa Kari

Aho Erkki

Happonen Tauno

Tuorila Valto

Kinanen Urpo

Rekikoski Simo

Mettomäki Viljo

Järvenmäki Risto

Hänninen Martti

Kallioniemi Jorma

Rytkönen Risto

Piippo Raimo

Alatalo Mauri

Vingisaar Jaan

Honkanen Risto

Yleinen Lehtimiesliitto r.y. (1 edustaja)

Varsinaiset jäsenet

Hyttinen Juhani

Henkilökohtaiset varajäsenet

Puttonen Pekka

Aalto Airi

22.4 §

Päätetään hallituksen jäsenten kuulumisesta valtuustoon

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Siirrytään esityslistan kohtaan 22.4. Päätetään hallituksen jäsenten kuulumisesta valtuustoon. Vaalivaliokunnan puheenjohtaja Pekka Salonen, ole hyvä!

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustaverit! SAK:n sääntöjen 16 pykälän mukaan järjestön hallituksen jäsenet voidaan valita valtuuston jäseniksi. Vaalivaliokunta

esittää yksimielisesti, että hallituksen jäsenet kuuluvat SAK:n valtuustoon.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Asiasta keskustelua. Keskustelu päätynyt.

Hyväksyttäneen vaalivaliokunnan esitys.

Päätös

Esitys hyväksyttiin yksimielisesti. Kohta 22.4 on loppuun käsitelty. Vahvistettiin.

Näin on esityslistan kohta 22 kokonaisuudessaan loppuun käsitelty. Merkittiin.

Työjärjestyksen muutos

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Esitän, että nyt palataan esityslistan kohtaan 21.2 ja suoritetaan II puheenjohtajan vaali. Hyväksyttäneen. Hyväksytty.

21.2 §

II Puheenjohtajan vaali (jatkuu)

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Pyydän ääntenlaskijoitten puheenjohtajaa julistamaan vaalin tuloksen.

Ossi Porkka (ääntenlaskijoiden puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Asialistan kohdasta 21.2 on suoritettu äänestys ja ääntenlasku. Ääniä on annettu yhteensä 437. Äänet jakautuvat seuraavasti: Hänninen 427 ääntä, Aaltonen 6, tyhjiä 4.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: On kuultu ääntenlaskijoiden julistama vaalitulos. Vaalitulos vahvistetaan.

Päätös

Ääniä on annettu yhteensä 437. Hänninen 427, Aaltonen 6, tyhjiä 4, joten tuloksen perusteella SAK:n II puheenjohtajaksi on valittu Olavi Hänninen.

Pyydän vastavalittuja SAK:n puheenjohtajia, valtuuston puheenjohtajia ja myöskin varapuheenjohtajat tänne korokkeelle onniteltaviksi.

Puheenjohtajat kukitettiin.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Ilmeisesti vastavalittujen puheenjohtajien puolesta haluaa käyttää puheenvuoron Pertti Viinanen. Ole hyvä!

Puheenjohtaja Pertti Viinanen: Toveri puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat, hyvät toverit! Kiitän yhteisesti siitä luottamuksesta, jota valittuja SAK:n hallitusta, valtuustoa ja täällä olevia puheenjohtajia kohtaan olette omissa päätöksissänne halunneet osoittaa. Samalla kun puheenjohtajina otamme vastaan nämä haastavat ja vastuulliset tehtävät, olemme syvästi tietoisia siitä, ettemme ole asioita hoitamassa kolmistaan tai kuudestaan niin kuin meitä täällä on.

Vaikka me puheenjohtajina näymme ehkä enemmän julkisuudessa, silti me edustamme useimmiten SAK:n liittojen yhteistä tahtoa, harvemmin liiton toimistoa tai itseämme.

Puheenjohtajien työ on ennen muuta keskusjärjestölle ominaisen laajan ja monipuolisen yhteistyön hoitamista ja sen edelleen kehittämistä. Erinomaisen perustan tulevalle valtuusto-, hallitus- ja puheenjohtajien työellemme antaa kuluneen viisivuotiskauden kehitys. Nyt meillä on toimivia ja koulutettuja jäseniä työpaikoilla etuja valvomassa enemmän kuin koskaan ennen.

Liittojen keskinäinen yhteisymmärrys ja yhteistoiminta on kehittynyt viime aikoina hyvään suuntaan. Yhteistyö SAK:n sisällä on aivan uudella tasolla. Meillä on osaava ja työtä pelkäämätön henkilökunta. Meillä on entistä enemmän tietoa sekä omasta liikkeestämme että ympäröivästä yhteiskunnasta. Olemme myös aloittaneet uuden tekniikan soveltamisen niin arkityössä kuin myös oman henkilökuntammekin koulutuksessa.

Tällaisessa tilanteessa, jossa omat voimat ovat kehittyneitä ja kehittämis-haluksia, on turvallista myös jatkaa. Vaikka meillä nyt onkin entistä paremmat lähtökohdat tulevalle, niin tällaisia eväitä myös toki tarvitaan. Maailma ei suinkaan ole valmis, välillä tuntuu jopa siltä kuin olisi edetty ojasta allikkoon. Vaikka olemme kysyneet nostamaan elintasoa ja kehittämään muitakin elämän laatuun liittyviä asioita, eivät ihmisten ongelmat silti ole vähentyneet ehkä pikemmin jopa päinvastoin.

Nyt meidän on mm. ponnisteltava entistä enemmän rauhantyössä, ammattiyhdistysliikkeen kansainvälisessä yhteistoiminnassa, kehitysyhteistyössä ja erityisesti haluan korostaa solidaarisuustyössä sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Kokouksessamme päätökset SAK:n tavoitteista ovat etappeja sille pitkälle tielle, jonka periaateohjelmamme on viitoittanut. Oikeus työhön on edelleenkin se perusta, jolle rakentuvat sekä aineellinen että henkinen hyvinvointi. Palkansaajaperheiden oikeus kehittyvään toimeentuloon, oikeus lisääntyvään vaikuttamiseen niin työelämässä kuin laajemminkin ja muut oikeudet ovat sekä meidän puheenjohtajien että myös hallitustyön perustana.

Hyvät toverit! Ammattiyhdistysliikkeen voima riippuu yhteisymmärryksestä ja keskinäisestä solidaarisuudesta toiminnan kaikilla tasoilla, yhtä hyvin työpaikoilla, ammattiosastoissa, ammattiliitoissa, niin sisäisesti kuin vuorovaikutuksessa toisten alojen kanssa. Keskusjärjestön voima on ennen kaikkea liittojen yhteistyössä ja yhteisymmärryksessä sekä SAK:n hallinnossa että liittojen sisäisessä päätöksenteossa. Lähtökohdat seuraavalle kaudelle ovat hyvät. Ammattiyhdistysliikkeellä on nyt tahtoa ja kykyä ede-

tä sekä perinteisten että uusien asioiden edunvalvonnassa.

Me valittuina puheenjohtajina ja hallintoelinten edustajina teemme kaikkemme ollaksemme meille osoitetun luottamuksen arvoisia. Toivonkin kokouksemme tästä eteenpäin sujuvan rakentavasti, uutta luoden ja työellemme voimaa antaen. Vain arkirealismi mielessä pitäen voimme parhaiten yhteistä asiaamme edistää.

Näissä merkeissä hyvät toverit! Hyvin paljon kiitoksia kaikkien meidän puolesta tästä luottamuksesta, jonka olette osoittaneet.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Näin on saatu loppuun esityslista kohta 21. Esityslistan kohta 21 loppuun käsitelty.

23. §

Kolmen tilintarkastajan ja heidän henkilökohtaisten varamiestensä vaali

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Siirrytään esityslistan kohtaan 23. Kolmen tilintarkastajan ja heidän henkilökohtaisten varamiestensä vaali.

Tämän esittelee Pekka Salonen, ole hyvä!

Pekka Salonen (vaalivaliokunnan puheenjohtaja): Toveri puheenjohtaja! Vaalivaliokunta esittää, että SAK:n tilintarkastajiksi valittaisiin Tapio Luoma HTM, Sinikka Pohja ja Matti Niinimäki ja heidän henkilökohtaisiksi varamiehikseen Kauko Hotti HTM, Seppo Berg ja Matti Jähi.

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Vaalivaliokunta on esittänyt valittavaksi varsinaisiksi tilintarkastajiksi Tapio Luoman, Sinikka Pohjan ja Matti Niinimäen ja heidän henkilökohtaisiksi varajäsenikseen Kauko Hotti, Seppo Berg ja Matti Jähi.

Keskustelua asiasta!

Keskustelu päättynyt. Hyväksyttäneen valiokunnan esitys.

Päätös

Vaalivaliokunnan esitys tilintarkastajiksi ja heidän henkilökohtaisiksi varamiehikseen hyväksyttiin yksimielisesti.

Työjärjestyksen kohta 23 on loppuun käsitelty.

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja Tuulikki Määttänen: Muutama ilmoitusasia. Ennen ruokailua kokoontuu päätösvaliokunta huoneessa 109. Kansainvälinen valiokunta kokoontuu myös välittömästi. Järjestövaliokunnan jäseniä pyydetään noutamaan tavaransa toimistovaliokunnan kokoustilasta ennen kello 13.00. Järjestövaliokunta kokoontuu viereisessä kokoustilassa sali A kello 14.00.

Kokouksen keskeytys

Keskeytämme kokouksen ruokailun ajaksi. Kokousta jatketaan kello 14.00.

Kolmas kokouspäivä keskeytettiin ruokailun ajaksi kello 12.52.

Kokousta jatkettiin 4.6.1986 klo 14.00

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: SAK:n 13. edustajakokous jatkuu. Otetaan heti kulttuuria tuohon alkuun. Satamavalvoja Erkki Keinänen Kemistä tervehtii meitä nyt laululla. Hän kuuluu myös niihin, joita SAK:n kulttuurirahasto on palkinnut apurahalla. Erkki Keinästä säästää Reino Bäckström. Keinänen olepa hyvä!

Erkki Keinänen esiintyi.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Niin hyvät toverit, näin se yhteistoiminta pelaa. Keinänen Kemistä ja Bäckström Helsingistä, kiitokset kummallekin.

Kokousedustajien toteaminen

Jatketaan kokoustyöskentelyä. Puhetta johtaa Lauri Salomaa ja sihteerinä toimii Marja-Leena Jylhä. Kello 14.00 kokouskanslia tiedottaa, että kokousedustajia on läsnä 440, poissa ei yhtään, hallituksen jäseniä 25, eikä poissa yhtään, tilintarkastajia oli läsnä 2. Tämä merkitään pöytäkirjaan.

Jatketaan kokousta työjärjestyksen kohdasta 16. Lähetekeskustelu selon- tekovaliokunnan käsittelyyn menevistä asioista.

16. §

Lähetekeskustelu selon teko valio kunnan käsittelyyn menevistä asioista

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Käydään lähetekeskusteluun seuraavista asioista: selonteko "Talous- ja tulonjakekehitys edustajakokouskaudella 1981 —1986", jonka esittelee Turo Bergman; selonteko "Taloudellinen demokratia ja palkansaajarahastot", esittelee Antero Tuominen ja selonteko "Työ, teknologia ja tulevaisuus", esittelee Raimo Kantola.

Ensimmäisenä Turo Bergman esittelee selonteon "Talous- ja tulonjakekehitys edustajakokouskaudella 1981 — 1986", ole hyvä.

Turo Bergman (SAK:n toimisto): Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit! Talous-ja tulonjakekehitystä kuvaava selonteko ei pidä sisäl- lään varsinaisia suosituksia tai toimenpide-ehdotuksia. Näiltä osin ehdo- tukset on tehty tässä kokouksessa käsiteltävässä pääasiakirjassa SAK:n tavoitteet ja toimintalinjat 1986—1991. Talous-ja tulonjakoselonteko on

luonteeltaan pääasiakirjaa täydentävä ja siinä tehdyille ehdotuksille taustaa antava. Selonteko keskittyy viime vuosien taloudellisen kehityksen sekä tulonjaon kuvaukseen. Aihe on laaja kuten selonteon pituudesta voidaan havaita. Siltikään ei kaikkia tärkeitä kysymyksiä ole voitu tarkastella ainaakaan riittävästi. Talous- ja tulonjakoselontekoa kuitenkin täydentävät tärkeiltä osin muut selonteot, ennenmuuta taloudellista demokratiaa sekä teknologista kehitystä käsittelevät selonteot. Samoin itse pääasiakirjaa on monin paikoin syytä lukea rinnan talous- ja tulonjakoselonteon kanssa.

Tässä selonteossa tarkastellaan aluksi kansantaloutemme viime vuosien kehitystä sekä siihen vaikuttaneita tekijöitä. Tämän jälkeen on otettu erityistarkastelun kohteeksi tietyt SAK:n ja koko ammattiyhdistysliikkeen kannalta tärkeät kansantaloutemme sektorit. Näitä ovat työllisyys- ja työvoimapolitiikan kysymykset sekä julkisen sektorin toiminta. Selonteon 5:nnessä luvussa siirrytään käsittelemään tulonjakoon liittyviä kysymyksiä. Siinä tarkastellaan aluksi työ- ja pääomatulojen kehitystä sekä palkkapoliitiikan kehittymistä. Tämän jälkeen 6:nnessä luvussa tarkastellaan tulonjaon kehitystä lähinnä yksityisten henkilöiden tai kotitalouksien välisenä vertailuna. 6:nnessä luvussa suoritettu tarkastelu poikkeaa muista selonteista myös siinä suhteessa, että saatavilla olevasta tilastoaineistosta tai oikeammin tämän aineiston puutteista johtuen siinä on jouduttu keskittymään suurilta osin vuoteen 1981, jolta vuodelta ovat viimeisimmän kotitaloustiedustelumme saatavissa olevat tulokset.

Vaikka selonteko ei pidäkään sisällään suoranaisia toimenpide-ehdotuksia tai suosituksia, niin eräät viime vuosien talous- ja tulonjakokehityksen piirteet kuitenkin selvästi nousevat esille selonteossa. Kuvailen näitä esi-tyksiä aivan lyhyesti seuraavassa. Ensinnäkin selonteossa todetaan, että kansantaloutemme kehitys on viime vuosina ollut varsin suotuisaa. Varsinkin muihin kapitalistimaihin verrattuna talouden kasvu Suomessa on ollut nopeata. Kansantaloutemme rakenteessa on viime vuosina tapahtunut selviä muutoksia mikä heijastuu mm. investointiasteen alenemisena. Edellä mainittu on vähentänyt tuontipainetta ja yhdessä parantuneen kilpailukykymme kanssa olennaisella tavalla tasapainottunut maamme ulkomaista vaihtotasetta. Viime vuosien vakaan kehityksen yksi edellytys on ollut inflaatiovauhdin tuntuva hidastuminen, mikä on mahdollistanut sen, että myös palkkaratkaisut on toteutettu matalammilla nimelliskorotuksilla, reaaliansioiden kuitenkin vaarantumatta. Valitettavasti työttömyys ei kuitenkaan tästä suotuisasta talouskehityksestä huolimatta ole vähentynyt tarkasteluajanjaksona, vaan viime vuosien työttömyys on hitaasti lisääntynyt. Erityisesti on kasvanut pitkäaikaisten työttömien lukumäärä varsinkin vanhemmissa ikäluokissa, mikä on heijastunut myös työttömyyseläkeläisten määrän kasvuna. Samaan aikaan ovat myös entiset, aikaisemmilta vuosilta peräisin olevat työttömyysongelmat säilyneet ja monelta osin kärjistyneet, kuten mm. nuorisotyöttömyys, Itä- ja Pohjois-Suomen työttömyys sekä taantuvien teollisuuspaikkakuntien työttömyys.

Tulonjaosta selonteossa on todettavissa, että työ- ja pääomatulojen välillä kehitys on kuluvan vuosikymmenen alussa tapahtunut pääomatulojen eduksi. Tosin viime vuonna ja ilmeisesti myös tänä vuonna kehitys näyttää

olleen työtulojen eduksi. Kaikkien palkansaajien reaaliensiot ovat vuodesta 1978 lähtien vuosi vuodelta kasvaneet. Kehitys kuitenkin alakohtaisesti on melkoisesti vaihdellut. Eri toimialojen väliset ansiotasaoerot näyttävät tämän vuosikymmenen aikana pääpiirteissään säilyneen lähes ennallaan. Kuitenkin eräät pienemmät ryhmät ovat parantaneet suhteellisia asemiaan ja eräät ryhmät kuten esimerkiksi matalapalkka-alat ovat edelleen huonontaneet asemaansa.

Tulojen ja varallisuuden välisestä jaosta henkilöiden kesken saatavat tilastotiedot ovat Suomessa varsin puuttellisia, erityisesti näin on varallisuuden osalta. Käytettävissä olevien tietojen mukaan tulot ja varallisuus jakautuvat eri taloudellisosiaalisten ryhmien kesken tänä päivänä maassamme epätasaisesti. Julkinen valta voi kuitenkin veropolitiikallaan ja sosiaaliturvapolitiikallaan tulonsiirtoin tasoittaa näitä tuloeroja, lähinnä tulokehityksen osalta. Sen sijaan varallisuuden verotukseen liittyy useita ongelmia. Varallisuuksissa ja niiden tuotoissa on viime vuosina tapahtunut selvää kasvua. Eräs ilmentymä tästä on nk. harmaiden rahamarkkinoiden paiminen sekä rahamarkkinakeinottelun lisääntyminen. Julkisen vallan on näyttänyt olevan vaikeata saada tätä kehitystä hallintaan.

Hyvät toverit! Tässä oli eräitä keskeisiä piirteitä tai johtopäätöksiä tästä talous- ja tulonjakopoliittisesta selvityksestä. Kuten totesin, varsinaiset suositukset tai toimenpide-ehdotukset sisältyvät tässä kokouksessa käsiteltävään pääasiakirjaan. Tällä esittelyllä haluan saattaa talous- ja tulonjakopoliittisen selonteon SAK:n 13. edustajakokouksen käsiteltäväksi. Kiitos.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia Turo Bergman. Seuraavana selonteko "Taloudellinen demokratia ja palkansaajarahastot", Antero Tuominen ole hyvä.

Antero Tuominen (SAK:n toimisto): Toveri puheenjohtaja, arvoisat kokousedustajat! Käsiteltävänä oleva selonteko "Taloudellinen demokratia ja palkansaajarahastot" muodostuu kolmesta osasta. SAK:n edellinen edustajakokoushan totesi, että palkansaajarahastot ovat yksi keino lisätä työntekijöiden sananvaltaa yrityksen päätöksenteossa ja omien työolojensa ja turvallisuutensa kehittämässä. Lisäksi edustajakokous velvoitti SAK:n selvittämään erilaiset palkansaajarahastovaihtoehdot ja niiden vaikutukset.

Tämä selvitys valmistui keväällä 1985 eli vuosi sitten ja on siis varsinaisen palkansaajarahastoja koskeva selvitys. Tätä edustajakokousta varten on lisäksi laadittu selonteko, joka kertoo mitä raportin valmistumisen jälkeisenä vuoden ajanjaksona on tapahtunut. Lopuksi selontekoon liittyy SAK:n hallituksen esitys taloudellista demokratiaa ja palkansaajarahastoja koskevaksi kannanotoksi, johon edustajakokouksen siis pitäisi ottaa kantaa.

Olemme selvityksissämme pyrkineet lähestymään kysymystä palkansaajarahastoista ja taloudellisesta demokratiasta omista lähtökohdistamme käsin, emmekä esimerkiksi ulkomaisen asiaa koskevan keskustelun perusteella. Raportti sisältää kylläkin selvityksen mm. Ruotsissa, Tanskassa ja Länsi-Saksassa käydystä keskustelusta. Lähtökohtana on koko ajan ollut

taloudellisen demokratian laajentaminen ja siinä sopivien keinojen etsiminen, eikä suinkaan esimerkiksi palkansaajarahastojen perustaminen ja sopivien tehtävien etsiminen niille.

Raportissa on tarkasteltu laajasti erilaisia tapoja ja keinoja lisätä taloudellista demokratiaa. Tällaisina teoreettisesti ajateltavissa olevina keinoina on esitetty mm. kansallistaminen, yksityisen omistusoikeuden rajoittaminen, työläisitsehallinto, yhteistoimintamenetelmien kehittäminen ja yritysten omistuspohjan laajentaminen, joita kaikkia raportissa käsitellään.

Käytännössä voidaan erottaa kaksi päälinjaa; työn oikeuteen perustuva demokratian laajentaminen ja omistusoikeuteen perustuva demokratian laajentaminen. Työn oikeuteen, jos tällaista ilmaisu voi käyttää, perustuvat esimerkiksi yhteistoimintamenettelyn kehittäminen, erilaiset hallintoedustusjärjestelmät ja muut myötämääräämisjärjestelmät jne. Omistusoikeuteen taas perustuu esimerkiksi ruotsalainen palkansaajarahastojärjestelmä. Nämä kaksi päälinjaa eivät kuitenkaan ole toisensa poissulkevia.

Työn oikeuteen perustuvan taloudellisen demokratian laajentamista käsitellään myös muissa edustajakokouksen asiakirjoissa kuin nyt esiteltävässä ja tässä asiakirjassa taas keskitytään nimenomaan omistusoikeuteen perustuvan palkansaajarahastojärjestelmän tarpeellisuuteen tai tarpeettomuuteen.

Taloudellinen kasvu ja työllisyyden turvaaminen edellyttää tuotannollisia investointeja. Selvyyden vuoksi todettakoon, että myös palveluelinkeinojen investoinnit ovat tuotannollisia. Välttämättä kysymys ei siis ole yksinomaan tavaratuotannosta. Toisaalta eräs tämän kokouksen keskeisiä aihepiirejä on talouselämässä tapahtuva rakennemuutos ja siihen sopeutuminen. Rakennemuutoksen hallinta edellyttää nähdäkseni myös palkansaa-
jien yhteistä, kollektiiviseen omistukseen perustuvaa investointitoiminnan ohjaamista.

Yrityksessä tapahtuvalla pääomamuodostuksella on työllisyyden turvaamisessa keskeinen merkitys. Mikäli se samalla koituu palkansaa-
jien oman varallisuuden lisäyksenä, sillä voidaan varmistaa riittävä tuotannollisten investointien taso. Mikäli taas yrityksessä tapahtuva varallisuuden kasvu jää vain yrityksen vanhojen omistajien eduksi, palkansaa-
jien kiinnostus yritysvoittojen lisäämiseen on luonnollisestikin vähäinen ja yhteys voittojen investoinnin ja tulonjaon välillä ei tällöin ole mitenkään selvä. Tätä kysymystä on varsin laajasti pohdittu tuossa varsinaisessa raportissa.

Palkansaajarahastojen aikaansaaminen tuotannollisten investointien edistämiseksi saattaisi myös olla eräs vastaus viime aikoina kehittyneen, ns. kasinotalouden torjumiseksi. Kasinotaloudella tarkoitetaan pelikasino-
maista toimintaa puhtaalla finanssisijoituksella ja erilaisilla rahoitusvaa-
teilla mahdollisimman suuren voiton saamiseksi mahdollisimman lyhyt-
aikaisella rahasisijoituksella. Tuotannolliset investoinnit kuten tiedämme, taas ovat usein hyvinkin pitkävaikutteisia. Miten kykenemme jatkossa turvaamaan sen, että pitkävaikutteisia investointeja tapahtuu riittävästi? Bergman mainitsi, että investointiaste mm. viime vuosina on alentunut. Onko meillä varaa jättää tutkimatta myös palkansaajarahastojen tarjoama mahdollisuus?

Luonnollisesti on olemassa monia muitakin keinoja investointitoiminnan turvaamiseksi ja toisaalta palkansaajarahastoilla voi olla muitakin tehtäviä.

Niillä voidaan ainakin rajoitetussa määrin ajatella vaikutettavan tulonjakoon ja enemmän varallisuuden jakautumaan. Kun toisaalta tiedetään millaisia poliittisia mahdollisuuksia tämän päivän Suomessa esimerkiksi palkansaajarahastojen kaltaisen ajatuksen toteuttamiseen on, asiassa joudutaan etenemään suhteellisen hitaasti. Niinpä nyt käsiteltävänä olevat selonteot eivät sisälläkään mitään yksityiskohtaista tai konkreettista vaihtoehtoa siitä, miten palkansaajarahastoja pitäisi kehittää vaan SAK:n hallituksen esitys lähtee siitä, että asiaa on edelleen selvitettävä ja keskustelua asiasta on edelleen käytävä. Tällä kertaa tämän yleisselvityksen jälkeen tavoitteena on konkreettinen vaihtoehto.

Joka tapauksessa mielestäni on selvää, että työnoikeuteen perustuvan taloudellisen demokratian laajentamisen rinnalla on selvitettävä myös omistusoikeuteen perustuvat demokratian laajentamismahdollisuudet. Kysymys tässä yhteydessä on varmasti pitkistä prosessista, joten joudumme ilmeisesti palaamaan tähän asiaan vielä seuraavassakin edustajakokouksessa. Kiitos.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia Antero Tuominen ja seuraavaksi selonteko "Työ, teknologia ja tulevaisuus", Raimo Kantola ole hyvä.

Raimo Kantola (SAK:n toimisto): Hyvät järjestötoverit, esittelen "Työ, teknologia ja tulevaisuus" -selonteon, siis selonteon joka oikeastaan on tässä kokouksessa jo hyvin monessa puheenvuorossa tullut esille muodossa tahi toisessa.

SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen perusasenne tekniseen kehitykseen on kirjattu vuonna 1971 hyväksyttyyn periaateohjelmaan. Teknistä kehitystä pidetään siinä välttämättömänä elintason nousun ja sosiaalisen turvallisuuden lisääntymisen kannalta. Mutta ohjelmassa esitetään myös varauksia toteamalla että tuotannon tavoitteena tulee olla ihmisten tarpeiden tyydyttäminen eikä voiton tavoittelu.

Tekninen kehitys ja myös rationalisointi hyväksytään SAK:n periaateohjelmassa, mikäli se helpottaa työtä ja lisää tuotantoa. Sen sijaan työn vauhdin kiihdyttämistä periaateohjelmassa vastustetaan.

Kuluneiden 15 vuoden aikana on tapahtunut paljon. Tekniikan hyödyntämisen ohella on alettu puhua teknologiasta, jolla tarkoitetaan tuotannossa ja tuotekehittelyssä sekä tavaroiden ja palvelujen käyttämisessä tarvittavia tietoja, taitoja ja menetelmiä.

Teknologia on siten tekniikkaa paljon laajempi käsite. Teknologian keskeinen merkitys yhteiskuntakehityksen kannalta on johtanut myös valtiotavallan aktivoitumiseen asiassa. Toisin sanoen ei ole voitu eikä haluttu jättäytyä sen varaan, että teknologian käyttöönottoja soveltaminen tapahtuisi vain yritystalouden ehdoilla. Valtioneuvoston teknologiapoliittisessa periaatepäätöksessä vuodelta 1982 korostuukin jo laaja yhteiskuntapoliittisista tavoitteista lähtevä näkökulma. Sen mukaan tekniikkaa kehitettäessä ja

käyttöön otettaessa on arvioitava samanaikaisesti hyödyt ja haitat ja tehtävä päätökset hankkeiden kokonaisedullisuuden mukaan.

SAK:n edellisen, siis vuonna 1981 pidetyn edustajakokouksen hyväksymässä ohjelmassa "SAK:n tavoitteet 1980-luvulla", katsottiin, että Suomi ei voi eristäytyä maailmanlaajuisesta kehityksestä sekä vaadittiin teknologian hallittua käyttöönottoa sen haittavaikutukset minimoiden. Teknologian mahdollisuudet ja uhat on 80-luvun ammattiyhdistysliikkeessä tiedostettu, mutta perusteellisemmin asiaan on paneuduttu vasta viimeisten parin vuoden aikana.

SAK:n valtuusto käsitteli kesäkuussa vuosi sitten muistion, "Uusi tekniikka ja työelämä", antaen samalla asiaan liittyvän julkilausuman. Tämän sekä viime vuoden lokakuussa pidetyn seminaarin pohjalta SAK on pyrkinyt vaikuttamaan viimeaikaisiin teknologiapolitiikkaa koskeviin ratkaisuihin sekä erityisesti aktivoitunut ottamaan teknologian vaikutukset huomioon sopimuspolitiikassa.

Valtiovalta ja SAK ovat eri yhteyksissä korostaneet, että paras tulos uuden tekniikan hyödyntämisessä saavutetaan, kun tehdään se työnantajien ja työntekijäin yhteistyönä. Muita ammattijärjestöjä tämä linja näyttää arveluttavan ja työnantajia suorastaan kauhistuttavan. Onneksi käytännön elämässä yhteistyötä harjoitetaan enemmän kuin mihin sopimusten velvoitemääräykset sellaisenaan pakottavat. Viisaimmat yritysjohtajat näkevät miten henkilöstön luovan ajattelun mobilisointi myös yrityksen kannalta on edullisin vaihtoehto.

SAK:n kevään yhteislakon tuloksena sopimukseen tehtiin teknologiaan liittyviä muutoksia paljon enemmän kuin yleisesti tiedetään.

Yhteistoimintasopimukseen tulevat muutokset edellyttävät vastaisuudessa yrityksen tuotannon, työllisyyden, kannattavuuden ja kustannuskenteen kehitysnäkymien sekä henkilöstösuunnitelman perusteiden käsitteilyä yhteistoimintamenettelyssä. Tämä sopimus ei vielä siis ole astunut voimaan, eikä sitä ole vielä allekirjoitettukaan.

Tärkeä uudistus on myös se, että yrityksen vuosittainen koulutussuunnitelma käsitellään yhteistoimintamenettelyssä.

Teknologia on nyt käsitteenä liitetty rationalisointisopimukseen, joka puolestaan edellyttää koulutustarpeiden selvittämistä yhteistyössä silloin kun tekniikkaa uudistetaan.

Luottamusmiesten toimintaedellytyksiin sopimus tuo eräitä parannuksia ja heidän työstävapautustaan lisätään 15 prosentilla sen mukaan kuin liitokohtaisesti erikseen sovitaan.

Teknologiaan liittyvä SAK:n kehitys- ja koulutusrahastoesitys ei vielä toteutunut, mutta valtiovalta lupasi aloittaa aikuiskoulutukseen liittyvän opintotukikokeilun sekä selvittää erilaiset aikuiskoulutuksen rahoitusmuodot, joihin myös työelämän eri osapuolet osallistuvat. Selvitystyö ei vielä ole alkanut.

Kevään sopimukseen sisältyvällä henkilöstökoulutuksen vähimmäistasolla, siis kaksi päivää vuodessa, saattaa olla myös koulutusta ja tekniikan hyödyntämistä kehittävä vaikutus.

Niin hyvät toverit! Enemmän kuin vanhan kertaamiseen SAK tietenkin

haluaa osallistua tulevaisuuden muovaamiseen. Selonteko "Työ, teknologia ja tulevaisuus" on keino tarjota ammattiyhdistysliikkeelle keskustelupohjaa tulevaisuutemme kannalta keskeisen tärkeässä asiassa. Samalla se on keino ohjata SAK:n tulevaa toimintapolitiikkaa monilla järjestötyön lohkoilla, mutta erityisesti sopimuspolitiikassa.

Keskeisellä tavalla näkökulmaamme teknologiaan on määrittänyt sen merkitys kansantalouden kehitykselle ja työllisyydelle. Näin on varmaan-kin tulevaisuudessakin, mutta kenties me nyt teemme omat päätöksemme entistäkin varovaisemmin ja harkitummin kuin olemme takavuosina tehneet.

Teknologian ihannointiin sen itseisarvon vuoksi, ei meillä ole mitään syytä. Happosateet ja ydinvoimalariskit ovat karua todellisuutta, joka on päätöksiä tehtäessä vakavasti huomioitava. Suomen kansantalouden kehitys ei tulevinakaan vuosina voi perustua oman kulutuksemme jatkuvaan ja reippaaseen kasvuun. Maa tulee olemaan jatkossa kenties yhä riippuvaisempi ulkomaankaupasta, eivätkä raskaan pääoma- ja energiavaltaisen teollisuuden mahdollisuudet lisätä vientiään vaikuta kovin suurilta. Suomalaisen teollisuuden muutoskyky, erityisesti sen kyky löytää ja valmistaa ulkomaille kaupaksi käyviä tuotteita, joutuu kovalle koetukselle.

Työttömyyslukumme korkeana pitänyt työvoiman tarjonnan kasvu jatkuu vielä lähivuodet kääntyäkseen 90-luvun loppupuolella laskuun. Vuosituhannen vaihteeseen tultaessa työttömyysaste kuitenkin on todennäköisemmin 10 kuin 5 prosenttia ennustavat asiantuntijat. Sen vuoksi joudumme suorastaan vaatimaan tuotantotoiminnan kehittämistä.

Todellinen joustamisen tarve on havaittavissa yritysten omaan tai esimerkiksi liikepankkien päätösvaltaan kuuluvissa asioissa, ei suinkaan työajassa niinkuin työnantajat väittävät. Eräs arvovaltainen raportti, kansainvälinen raportti nimenomaan, vuodelta 1983 toteaa, että tietotekniikan kehittymisen pahin jarru ovat vanhoilliset johtajat, eivät suinkaan ammattiyhdistykset.

SAK:n selonteossa on kuvattu erityisesti teknologian mahdollisuuksia, uhkia ja vaikutusta kansantalouteen ja yritystoimintaan monipuolisesti, mutta sen vaikutukset lattiatasolla ammattirakenteeseen, työhön ja työorganisaatioon ovat myös hyvin tärkeitä tarkastelukulmia. Kukaan meistä ei omassa työssään ole sen vaikutuksen ulottumattomissa eikä työstään irtisanotulle työtoverille ole helppoa selittää miten välttämättömäksi hänen työpaikkansa lopettaminen oli kansantalouden kannalta käynyt.

Tässä selonteossa on annettu huomattavan suuri paino teknologian koulutukseen liittyvien vaikutusten tarkastelulle. Koulutus on avain paitsi paremmalle elämisen laadulle ylipäätänsä myös teknologian hallitulle soveltamiselle. Koulutus on keskeinen keino edistää tekniikkaa tai ainakin vähentää sen haittoja myös niiden esimerkkien valossa, joita on saatu sopimus pohjaisista teknologiaan liittyvistä järjestelyistä erityisesti graafisessa teollisuudessa ja paperiteollisuudessa.

Ammattiyhdistysliike suosii tutkimuspanoksen lisäämistä teknologiaan ja suorastaan vaatii työelämäänsä kokonaisuudessaan kohdistuvan tutkimuspanoksen lisäämistä.

Uusi teknologia tuo mukanaan myös uusia työturvallisuusongelmia, jotka vaativat uutta panostusta alan tutkimustyöhön.

SAK:n selonteossa "Työ, teknologia ja tulevaisuus" lähdetään siitä, että työelämää on voimakkaasti uudistettava. Lainsäädännössä se edellyttää muun ohella nykyisen yhteistoimintalain muuttamista kattavammaksi ja sopimusvelvoitteita sisältäväksi.

Selonteossa ei tavoitteeksi ehdoteta erillistä keskusjärjestösopimusta teknologiasta, vaikka jotkut kansainväliset esimerkit sitä voisivatkin puoltaa. Mutta sellainen keskusjärjestöjen puitesopimus, jossa määriteltäisiin pääperiaatteet yö-, virka- ja toimiehtosopimuksin toteutettaville teknologiajärjestelyille olisivat paikallaan. Olennaisen tärkeää olisi tällöin lähteä siitä, että työnantajalla ei olisi uuden tekniikan käyttöön ottamisen johdosta oikeutta irtisanoa tai lomauttaa työntekijöitä ylipäättänsä ja ollenkaan. Kouluttamisesta uusiin tehtäviin on tehtävä sääntö, eikä poikkeus.

Keskeinen edellytys SAK:n mahdollisuuksille kehittää teknologiaa ja torjua siitä johtuvat haitat on se, että jatketaan tulopoliittisten kokonaisratkaisujen solmimista. Niiden yhteydessä on mahdollisuus vaatia edistyskellisiä päätöksiä niin valtiovallalta kuin työnantajiltakin. Jättäytyminen liittokoh- taisten sopimusten varaan tai suostuminen työnantajien vaatimuksesta yri- tyskohtaisiin sopimuksiin veisi pohjan pois parhailtakin SAK:n edustaja- kokouksen linjavedoilta. Siksi ne on torjuttava ja lujalla kädellä.

Hyvät toverit! Seuraavien vuosien aikana yritystason teknologiapäätök- siin vaikuttaminen tehokkaasti on niin tärkeä asia, että liittokohtaisenkin sopimusmallin yhteydessä neuvotteluja on käytävä keskusjärjestön koordi- noimana siten, että työelämän uudistamistavoitetta ei myydä penneillä, eikä prosenteilla. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia Raimo Kantola. Tähän kohtaan 16 kuuluu myös liittojen esitykset numerot 72—84, joita ei erikseen esitellä. Näistä teille on aineisto eli "Liittojen esitykset ja hallituksen lausunnot ja päätösesitykset", niihin jo etukäteen lähetetty. Nyt menettelytapavaliokun- ta esittää, että nämä kohdat 16, 17 ja 18 käytäisiin läpi, että tässä saataisiin valiokuntien työskentely käyntiin. Voidaanko näin menetellä?

Menetellään.

Nyt lähetekeskustelu alkaa kohdasta 16.

Keskustelua.

Ensimmäisen puheenvuoron pitää Antti Junttila, Metalliliitto, valmis- tautuu Erkki Kuusikko, Metalliliitto. Junttila, ole hyvä.

Antti Junttila (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät tove- rit! Kuten tuossa kuulin taloudellinen demokratia on erittäin laaja ja monisäikeinen asia. Senpä vuoksi haluaisinkin tässä aluksi hiukan kiteyttää käsitystä taloudellisesta demokratiasta niin kuin minä olen sen henkilökoh- taisesti mieltänyt: pääomien osalta taloudellinen demokratia tarkoittaa, että pääomat on kansanvaltaisesti hallittuja. Ja näin ollen tähän tulee hyvin laaja käsitys siitä, kuinka tähän kansanvaltaiseen hallintaan päästään yksi- löjen sekä myöskin järjestöjen kautta.

Pyrittäessä saavuttamaan kansalaisia koskettavaa laajaa demokratiaa on syytä huomata, että demokraattisissa oikeuksissa on edetty vähän kerrassaan yhä lähemmäksi täydellistä demokratiaa. Oikeuksien saavuttamiselle on ollut kuvaavaa tietynlainen jaksottuminen, jona aikana paine demokraattisten oikeuksien saavuttamiseksi on kohonnut niin korkeaksi, että vastustajien rakentamat kynnykset on voitu ylittää. Tämän jälkeen varsin kuvaavaa on ollut se, että saavutettua tulosta on alettu nopeasti pitää itsestään selvyytenä ja ikään kuin itsestään tulleenä. Paineenmuodostajana ovat toimineet tiedotuskanavat, tietoisuuden kasvu ja samanaikaisesti saavutettu taitavuus koittaa hallita kyseistä oikeutta. Kuvattaessa täydellistä demokratiaa nousee mieleen yksilöllisiä oikeuksia ja joukkojen oikeuksia. Joukkojen oikeus menee yksilön oikeuden edelle ja voi joiltakin osilta vaatia yksilöltä sopeutumista, mutta se ei liene ongelma henkilöille, jotka ovat mieltäneet demokraattisen maailmankuvan. Kansakunta hallitsee yhteiskunnallisen päätöksenteon, eikä tiedotustoiminnalla johdeta harhaan kansalaisten ajatuksia. Ratkaisevaa asiassa on, että työläisillä on oikeus päättää työn tuottaman rikkauden käytöstä.

Tämä demokraattinen maailmankuva on pelkistetty, mutta pitää sisällään demokratian keskeiset arvot. Kuinka moni näistä arvoista meillä on tänä aikana? Meille palkansaajille maksetaan palkkaa ainoastaan sen verran, että sillä turvataan työssäkäynnin jatkuminen.

Meillä ei ole edellytyksiä pitää yllä yhtä voimakasta tiedonvälitysverkostoa kuin kapitalisteilla. Siitä on ollut seurauksena tiedottamisen vääristymä, joka on johtanut työntekijöiden luokkatietoisuuden vähenemiseen. Usein käy jopa niin, että ollaan kannattamassa asioita, jotka ovat itselle haitallisia tai tukevat ainoastaan pääomapiirien tai jonkun vähemmistöryhmän epädemokraattisia pyrkimyksiä.

Lisäksi tälle ajankuvalle on leimallista, että teollisuudesta yhteiskuntaan tuleva rahavirta on supistumassa. Suuria pääomia on siirretty kansainvälisille markkinoille. Suomen ulkopuolisilla finanssiryhmillä on pelottavan suuri valta Suomen talouselämässä. Valitettavasti eduskunta ei pysty toteuttamaan lainsäädäntöä, jolla ohjattaisiin teollisuuden sijoitustoimintaa. Nykyisen eduskunnan voimasuhteet eivät siis ole sellaiset, eikä vielä seuraavankaan eduskunnan.

Joistakin kirjoituksista on voinut päätellä, ettei ammattiyhdistysliikkeellä ole vielä valmiutta vastaanottaa taloudellista demokratiaa. Mene ja tiedä. Siitä huolimatta SAK:laisen ay-liikkeen on asetettava erääksi keskeisimmistä tavoitteista taloudellisen demokratian hankkiminen, joka tarkoittaa sitä, että työläisillä on oikeus päättää työn tuottaman rikkauden käytöstä. Työntekijöille on taattava oikeus osallistua yhtiön hallintokokouksiin. Tämän lisäksi ammattiosastojen tulee ohjata jäseniään kansanvaltaisesti hallittujen pankkien ja liikelaitosten hallintaan. Ay-liikkeellä on voimaa ja mahdollisuudet toteuttaa taloudellinen demokratia, mikäli sitä todella halutaan. Kyllä eduskunta sitten aikanaan laatii lait, joilla demokraattisen maailman viimeinen kynnykset vahvistetaan kansalaisten perusoikeudeksi.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia ja seuraavana Erkki Kuusikko, Metalliliitto ja valmistautuu Veijo Rantanen, Metalliliitto.

Erkki Kuusikko (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kuten puheenjohtaja Kantolan alustuksesta kävi ilmi, tutkimustoinnalla on keskeinen merkitys tulevaisuudessa niin ihmisen elin- kuin työolosuhteiden kehitykselle. Tiedon merkitys kasvaa koko ajan ja tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa uutta tietoa. Työsuojelututkimuksen tekee tarpeelliseksi muun tutkimuksen kapea-alaisuus. Työsuojelututkimuksen avulla voidaan selvittää työolojen vaikutukset ihmisiin, löytää työssä tai työolosuhteissa olevat vaarat sekä osoittaa keinot vaarojen poistamiseksi. Eli ne asiat, jotka muut tutkimukset jättävät selvittämättä. Maassamme työsuojelututkimuksella on tällä hetkellä varsin moninaiset organisaatiot. Tutkimuksia suorittavat mm. Suomen Akatemia, Työterveyslaitos, yliopistot sekä korkeakoulut ja myöskin yksityiset tutkijat. Ammattiyhdistysliikkeen kannalta työsuojelututkimuksessa on heikkouksia. Eri tahoilla tapahtuva tutkimustoiminta edellyttäisi kokonaisvaltaista työsuojelututkimusta ohjaavaa suunnittelua. Läheskään kaikki tutkimukset eivät suuntaudu työtekijöiden kannalta tärkeisiin kysymyksiin.

Metallityöväen Liitto esittää esityksessä numero 79 tälle edustajakokoukselle, että SAK:hon perustettaisiin työryhmä, joka kartoittaa työsuojelututkimuksen nykytilaa ja laatii ammattiyhdistysliikkeelle oman työsuojelututkimusohjelman.

SAK:n hallitus vastauksessaan esittää päätösehdotuksena, että me tässä kokouksessa yhtyisimme tähän aloitteeseen ja velvoittaisimme SAK:n työsuojeluvaliokunnan ja tutkimusvaliokunnan yhdessä laatimaan työsuojelututkimusohjelma.

Päätösesitys on mielestäni erittäin hyvä. Nyt pitää panna tämän kokouksen jälkeen toimeksi pikaisesti tässä päätöksessä. Sen takia, jottei tarvitsisi odottaa viisi tulevaa vuotta, jotta jotain sitten tapahtuisi, kun seuraava edustajakokous on. Mielestäni tämä toiminta pitää saada mahdollisimman pian käyntiin. Maan tutkimusresurssit eivät ole loputtomat, vaan sangen vaatimattomat. Tämän vuoksi tarvitaan ammattiyhdistysliikkeen taholta tätä omaa arviointia tutkimuksista, tutkimusosapuolista ja myöskin tutkimuksen rahoituksesta. Selvä tutkimuspoliittinen ohjelma auttaa kohdentamaan voimat oikein ja perustelemaan tavoitteet kunnolla. Se luo aivan varmasti keskusteluvarmuutta työpaikoilla. Kiitos.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia toveri Kuusikko. Seuraavan puheenvuoron käyttää Veijo Rantanen, Metalliliitto ja valmistautuu Kurt Tuominen, Metalliliitto. Rantanen ole hyvä! Oliko Rantanen paikalla? Ei ole paikalla. Seuraavana on Kurt Tuominen ja valmistautuu Osmo Pietarila, KTV.

Kurt Tuominen (Metallityöväen Liitto r.y.) (Metallarbetarförbundet): Kamrat ordförande, bästa kamrater! Värt problem i dag utgörs av företagsköp, fusioner och saneringar. De är frågor, som vi måste behandla, när vi talar

om ekonomisk demokrati och löntagarfonder. Andan i den ställningstagande som föreligger är riktig, men tills vidare uttillräcklig. Den demokratiska kontrollen av företagens beslutsfattande, berörande företagens utveckling, medläggelse och saneringar förutsätter såväl avtals som lagstiftningsåtgärder. Den lilla, nastan obefintliga diskussionen om löntagarfonder som vi har fört, har inte väckt någon större intresse på verkstadsgolvet. De är branchrationaliseringar som nu diskuteras. Företagens utköp av varandra nedläggelse och fusioner och branchrationaliseringen har nu en uttrolig fart. Det senast planerade mellan Wärtsilä och Valmet som förverkligad enligt ritningarna skulle eventuellt betyda att 4 000 förverksarbetare skulle bli arbetslösa. Vi inom stälindustrin har erfarenhet av sådana branchrationaliseringar. Den sker helt på företagens villkor, utan att alls beakta arbetarnas ställning. Det börjar ofta med en inhemsk fusion, men det stannar inte där, nej, företagen blir alltmer nordiska och tili och med multinationella. En sådan utveckling ser vi i Ovako, som nu går efter en branchrationalisering samman med SKF Sverige. Alit detta sker utan att samhället eller facket har medel eller kanaler, genom vilka vi skulle kunna påverka eller styra den skedda. Detta ser jag som den stora utmaningen för fackföreningsrörelsen. I det dokumentet om ekonomisk demokrati och löntagarfonder borde därför göras ett tillägg som utgår från att fackföreningsrörelsen skulle få veto-rätt, när det gäller branchrationalisering och fusioner, eller större utvecklingsprojekt. En sådan veto-rätt skulle tvinga företagen att ta hänsyn tili arbetarna vid fusioner, företagsköp och saneringar. Det skulle också innebära att fackets ansvar för utvecklandet av industrin avsevärt skulle öka. Det ansvaret måste vi ta för att få ett instrument med vilken vi kan påverka utvecklingen. Demokrati utan beslutsmöjligheter är ingen verklig demokrati. I detta läge kan vi få denna besluts- och bäverkningsmöjlighet genom en eventuell veto-rätt.

Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Saanko kääntää? Nykyään meillä ovat ongelmana yrityskaupat, fuusiot ja saneeraukset. Näitä kysymyksiä meidän tulee käsitellä, kun puhumme taloudellisesta demokratiasta ja palkansaajarahastoista. Nyt esillä oleva kannanotto on hengeltään oikea, mutta se on riittämätön. Yrityksissä tapahtuvan yritysten kehittämistä, lopettamista tai saneerausta koskevan päätöksenteon saattaminen demokraattiseen valvontaan edellyttää sekä sopimus- että lainsäädäntötoimia. Niukka, melkein olematon keskustelu, jota olemme käyneet palkansaajarahastoista, ei ole herättänyt suurempaakaan mielenkiintoa verstaan lattialla. Nyt keskustellaan toimialarationalisoinnista. Yritykset ostavat toisiaan ja niiden lopettamiset, fuusiot ja toimialarationalisointi etenevät uskomatonta vauhtia. Nykyinen Wärtsilän ja Valmetin suunnitelma, se viimeinen suunnitelma, merkitsee ehkä noin 4 000 telakkatyöläisen työpaikan menetystä ja siten työttömäksi joutumista. Meillä terästeollisuuden työntekijöillä on kokemusta tuollaisesta toimialarationalisoinnista. Se tapahtuu kokonaan yritysten ehdoilla ottamatta lainkaan työntekijöiden asemaa huomioon. Asia alkaa usein kotimaisella fuusiolla, mutta se ei näy pysähtyvän siihen, ei, yritykset muuttuvat yhä pohjoismaisemmiksi ja monikansallisemmiksi. Tällaista kehitystä näemme tapahtuvan Ovakossa, joka nyt, kun muutama

vuosi on kulunut toimialarationalisoinnista, yhdistyy SKF:n ruotsalaisyhtiön kanssa.

Kaikki tämä tapahtuu ilman, että yhteiskunnalla tai ay-liikkeellä olisi keinoja tai kanavia, joiden kautta voisimme vaikuttaa tapahtumiin tai ohjata niitä. Tämän näen suurena ay-liikkeen edessä olevana haasteena.

Taloudellista demokratiaa ja palkansaajarahastoja käsittelevään asiakirjaan olisi näin ollen saatava ehkä lisäys, joka lähtisi siitä, että ay-liikkeellä pitäisi olla veto-oikeus kun on kysymys toimialarationalisoinnista ja fuusioista tai suurista kehityshankkeista. Tällainen veto-oikeus pakottaisi yritykset ottamaan työntekijät huomioon fuusioissa, yrityskaupoissa ja saneerauksissa. Se merkitsisi myös sitä, että ay-liikkeen vastuu teollisuuden kehittämisestä lisääntyisi huomattavasti. Tämä vastuu meidän on otettava saadaksemme välineen, jolla voimme vaikuttaa kehitykseen. Demokratia ilman päätöksentekomahdollisuuksia ei ole todellista demokratiaa. Tätä nykyä voimme saada tämän päätöksenteko- ja vaikuttamismahdollisuuden ainoastaan ehkä veto-oikeuden kautta. Kiitoksia, toveri puheenjohtaja.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia, toveri Tuominen.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Huomauttaisin kokousedustajille, että mikäli ruotsinkielisillä on vaikeuksia tulkkauksessa, niin pitäisi ottaa sihteeristöön yhteys. Sääntöjen mukaan teille järjestetään tulkki. Tämä meni hienosti näin. Kiitoksia. Ja seuraava puheenvuoro Osmo Pietarila ja valmistautuu Pekka Lahtinen. Osmo Pietarila KTV, ole hyvä!

Osmo Pietarila (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. SAK:laisen väen palkkakehitys ei ole ollut viime vuosina kovinkaan kehuttava, mutta vielä heikompi kehitys on ollut työpaikkademokratian suhteen. Työnantajat ovat kiristäneet otettaan työpaikoilla, työläisten toimintaoikeudet ovat jopa kaventuneet. Kaikki tämä on tapahtunut, vaikka lakeja sinällään — jos jättää pois lakkosakkojen yhdeksänkertaistamisen — ei ole heikennetty. Tämä osoittaa, että työpaikkademokratia ja työläisten toimintaoikeudet ovat aivan samalla tavalla kuin ansiotason kehityskin riippuvainen suhdanteista. Joukkotyöttömyyttä työnantajat eivät ole käyttäneet hyväkseen yksin ansiokehityksen jarruttamiseen, vaan myös työläisten toimintaoikeuksien rajoittamiseen.

Yt-lailta odotettiin aikoinaan paljon, odotettiin turhaan, sillä tämä laki on osoittautunut käytännössä mitättömäksi uudistukseksi. Yt-lain suurin heikkous on siinä, että varsinainen päätösvalta kaikissa tärkeissä asioissa jäi työnantajille. Muut työläinsäädännön muutokset ovat koskeneet etupäässä irtisanomisaikoja ja irtisanomismenettelyä. Merkittävin muutos viime vuosilta on lakkosakkojen yhdeksänkertaistaminen. Työnantajat saivat toteutettua pitkään ja hartaasti ajamansa tavoitteen maan nykyisen hallituksen suosiollisella avustuksella. Lakkosakkojen korotuksen yhteyteen kytketty ns. työelämän pelisääntöjen uudistaminen kuivui kokoon. Tulokseksi oli vain pieni lisäys irtisanomisaikoihin.

Kaiken kaikkiaan on viime vuosina työelämää uudistettu pitkästi työn-

antajien ehdoilla. STK:ssa voidaan olla tyytyväisiä viime aikojen kehitykseen, mutta SAK:lla ei ole oikeutta tyytyväisyyteen. Aikoinaan jopa SAK:n vaatimuksena olleet työsuhteen jatkuvuusperiaate ja kollektiivisuoja on unohtettu. Näyttää jopa siltä, että SAK on tosiasiallisesti luopunut näistä tavoitteista.

Työläiset joutuvat elämään tänä aikana turvattomuuden ja jopa suoranaisen pelon ilmapiirissä. Syynä tähän tilanteeseen ovat joukkotyöttömyys ja työnantajien koventunut asenne työpaikoilla. SAK:n on vihdoinkin ryhdyttävä päättäväiseen toimintaan työläisten toimintaoikeuksien lisäämisen puolesta.

Yt-lakia on muutettava siten, että todellista päätösvaltaa siirretään työnantajilta henkilöstöryhmille. Työsuhteen jatkuvuusperiaate on kiireesti toteutettava. Työläisten kollektiivisuoja joukkomittaisia lomautuksia ja irtisanomisia vastaan on voimakkaasti lisättävä. On aika toteuttaa todellisia työläisten eduista lähteviä uudistuksia. Näennäisuudistuksilla pelaaminen saa jo riittää.

Eräs varsin keskeinen asia on luottamushenkilöiden aseman parantaminen. Varsinkin sivutoimisten pääluottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen asema on heikko. Tilanne on kehittynyt jopa sellaiseksi, että erällä työpaikoilla on vaikeaa saada ketään suostumaan luottamustehtäviin. Ammattiosastojen kokouksiin osallistuu nykyisin vain pieni osa jäsenistöä. Jatkuessaan tällainen kehitys johtaa jäsenistön vieraantumiseen koko ammattiyhdistystoiminnasta.

Tilanteen korjaaminen vaatii nopeasti kokoontumisoikeuden toteuttamista työaikana sekä oikeutta kutsua ulkopuolisia asiantuntijoita kokoukseen.

Tulkintaetuoikeuden siirtämistä ainakin joissakin asioissa työnantajilta työntekijöille on puhuttu paljon, mutta asiassa ei ole edetty lainkaan. On vaikea kuvitella työpaikkademokratian etenemistä ilman puuttumista tulkintaetuoikeuteen, joten SAK:n on otettava vastaisuudessa tämä asia tosissaan. Työpaikkademokratiasta on puhuttu paljon ilman tuloksia. Nyt on aika tehdä jotakin. Kiitos.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia toveri Pietarila. Seuraava puheenvuoro Pekka Lahtinen, Kirjaliitto, ja valmistautuu Reino Tolvanen, Teke-ri.

Pekka Lahtinen (Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät ammattiyhdistystoverit! En puutu käsiteltävänä olevaan "Työ, teknologia ja tulevaisuus" -selontekoon, koska se on mielestäni erittäin seikkaperäisesti, huolella ja asiantuntemuksella laadittu. Koska selonteossa todetaan näkyvällä tavalla graafisen alan työehtosopimuksen tekstiä, niin koen oikeaksi hieman täydentää asiasta muotoutuvaa kuvaa. Työehtosopimuksestamme lainattu tekstiosuus koskee uuden sanomalehtitekniikan käyttöönottoa ja siten se koskettaa osaa kirjatyöntekijöitä. Tosin tämä osa on hyvin merkittävä ja näkyvä liittossamme, samoin sanomalehtityö on tärkeä osa liittomme harjoittamaa työehtosopimuspolitiikkaa erityisesti sil-

tä osin, mikä liittyy tekniseen kehitykseen ja sen hallittuun käyttöön-
toon.

Useissa eri yhteyksissä puhutaan teknologiasopimuksen aikaansaamisesta ja näissä puheissa ilmenee usein odotus siitä, että jonkinlainen teknologiasopimus laukaisee teknisen kehityksen hallintaan liittyvät odotukset ja epävarmuuden. Käsitykseni mukaan teknologiasopimus kaikkia aloja kattavana on kuin mikä hyvänsä voimassa olevista solmituista sopimuksista. Ne ovat hyviä ja tarpeellisia, mutta ei niillä viime kädessä työpaikkojen ongelmia ratkaista, ellei sen lisäksi ole halua asioita hoitaa ja niistä sopia. Viitataan esimerkiksi yt-lakiin ja siihen liittyviin sopimuksiin; tiedotussopimukseen, rationalisointisopimukseen ja miksei myös työsuojelusopimukseen. Jos nämä sopimukset täyttäisivät niille asetetut vaatimukset ja toiveet, niin tuskinpa tarvitsisimme erillistä teknologiasopimusta. Kirjatyöntekijäin liitto on työehtosopimustoiminnassaan lähtenyt siitä, että alakoh-
tainen tekninen kehitys on hoidettavissa alakohtaisen sopimustoiminnan kautta.

Näin on myös ilmeisesti ajatellut suurin osa SAK:laisista jäsenliitoista, koska viimeisen parinkymmenen vuoden aikana — viime vuosia lukuunot-
tamatta — sopimusneuvotteluissa hallitun teknisen kehityksen puolesta ei ole juuri pantu tikkua ristiin.

Meille kirjatyöntekijöille sitä vastoin teknisen kehityksen haasteet ovat muodostaneet merkittävimmän työehtosopimuspoliittisen haasteen, siinä tärkeimpänä tietenkin alan työllisyyden hoitaminen. Vuoden 1967 lakon lopettamisen yhteydessä saimme työnantajaliiton kanssa sovituksi erittäin merkittävän ja kauaskantoisen sopimuksen. Tuolloin solmittiin uudelleen-
koulutusopimus, joka luo puitteet ja sopimustoiminnan hengen myös tämän päivän tilanteeseen. Tässä ensi vuonna 20 vuoden iän saavuttanees-
sa sopimuksessa sovittiin, että yrityksen palveluksessa olevilla vanhoilla työntekijöillä on etuoikeutettu asema otettaessa ja koulutettaessa työnteki-
jöitä teknisen kehityksen johdosta syntyviin uusiin ammatteihin. Siinä sovittiin myös, että uudelleen-
koulutus tapahtuu pääsääntöisesti työaikana ja että uudelleen-
koulutusajalta maksetaan työntekijän aikaisemman palk-
karyhmän mukainen palkka. 1970-luvun alkuvuosina alkoivat alalla suuret
uudistukset ja hieman 1970-luvun puolivälin jälkeen yli puolet kirjatyönteki-
jistä uudelleen-
koulutettiin teknisen kehityksen mukanaan tuomiin
uusiin tehtäviin ja ammatteihin. Muutokset tapahtuivat ilman työntekijöi-
den irtisanomisia.

Tuon 1967-sopimuksen jälkeen on ammatillista koulutusta, johon oppi-
sopimuskoulutus myös olennaisesti liittyy, sekä kehittyvän tekniikan käyt-
töön-
ottoa käsitelty jokaisessa käydyssä työehtosopimusneuvottelussa. Mis-
sään vaiheessa ei ole ollut kysymyksessä varsinaisen teknologiasopimuksen
tekeminen, vaan työehtosopimusneuvotteluissa on edetty pienin askelin,
eräällä tavalla asia kerrallaan. Varsinaisen käytännön soveltaminen on sit-
ten jäänyt liittojen toimistoille. Hyvin merkityksellistä on ollut se, että liitot
ovat antaneet tässä soveltamisessa yhteisiä ohjeita työpaikoille.

Teknisen kehityksen hallittu käyttöön-
otto ei suoraan ole selvästi ja
yksioikaisesti työehtosopimuksestamme luettavissa. Se on ollut hyvin pit-

käjänteistä sopimustoimintaa. Tämän sopimuspolitiikan kulmakivi on ehdoton työrauhavelvoite ja tehtyjen sopimusten noudattaminen sekä kunnioittaminen puolin ja toisin. Ehdottoman työrauhavelvoitteen vastapainoksi työnantajaliitolla on laajempi sopimuksen valvotavellisuus kuin mitä sopimuksissa yleensä on.

1970-luvun alkupuolella kehitettiin myös yrityskohtaiset pelisäännöt uuden tekniikan vastaanottamiseksi ja alun alkaen on pidetty tärkeänä suunnitellun teknisen uudistuksen tiedottamista työntekijöille. Työehtosopimukseen sovittiin, että mikäli yrityksen tekniikan muutos on merkittävä, niin yrityksen on perustettava koulutustoimikunta. Sopimuksessa lueteltiin tämän toimikunnan tehtävät, joista mainittakoon koko uudistuksesta tiedottaminen, eli koulutustoimikunta oli se elin, jonka kautta muutokseen liittyvät asiat tuotiin työntekijöiden tietoon. Edelleen tämän toimikunnan tehtävänä oli uudelleenkoulutuksen suunnittelu, työntekijöiden uusiin tehtäviin sijoittamisen suunnittelu sekä koko muutosvaiheen toteuttaminen. Työehtosopimuksen mukaan toimikunnan kokoonpano oli neljä tai kahdeksan henkeä, joista puolet oli työntekijöitä, yksi neljäsosa työnjohtajia ja yksi neljäsosa työnantajan nimeämiä edustajia.

Edelleen tässä työehtosopimuksessa: "Mikäli yrityksessä syntyisi erimielisyyttä tämän toimikunnan perustamisen tarpeellisuudesta tai toimikunnan työskentelyssä vallitsee erimielisyys, niin tämän erimielisyyden ratkaisee liittojen välinen graafisen alan koulutustoimikunta".

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Huomautan puhujalle että aika loppuu.

Pekka Lahtinen: Aika meni nopeasti. Ei tässä varsinaista esitystä ole, haluan vain lopuksi, hyvät toverit, tähdentää, että tekninen kehitys ei myöskään graafisella alalla ole pysähtynyt vaan se jatkuu, mutta sellaisia muutoksia ei tule enää kokonaisuudessaan kuin tähän saakka on ollut. Se on jatkuvaa muutosta, tärkein asia teknisen kehityksen hallinnassa on ammattillisen täydennyskoulutuksen aikaansaaminen ja tätä kautta tämän tekniikan hallinta.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia. Seuraavan puheenvuoron käyttäjä Reino Tolvanen Tekeristä ja valmistautuu Heimo Partti, Liikelitto. Reino Tolvanen, ole hyvä!

Reino Tolvanen (Teknisten ja Erikoisammattien Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Ay-liikettä on aina silloin tällöin syytetty kabinettipolitiikoinnista. Kuitenkaan jostain ihmeellisestä syystä ei ole tuotu esiin sitä kabinettipolitiikkaa, jota tekevät taloudelliset päättäjät. Rahoituslaitosten johtajat ja muut vuorineuvokset istuvat kuukausikaupalla kabinetissa, neuvottelevat keskenään, sopivat mikä yritys tapetaan, mikä fuusioidaan ja mikä muuten vain poistetaan pois häiritsemästä heidän suunnitelmiaan. Näissä päätöksissä ei yleensä vaivauduta pahemmin miettimään sitä, mitkä ovat niitten vaikutukset yhteiskunnalle. Ainoa rahavallan kiinnostus on pääoman tuotto ja tämän tuoton varmistamiseksi ollaan valmiit heittä-

mään romukoppaan vastasaneerattuja yrityksiä silloin kun se sopii suunnitelmaan. Tämän vuoksi tarvitaan taloudellista demokratiaa. Erityisesti rahoituslaitosten osalta tarvitaan tähän julkisen vallan kontrolli, koska kuitenkin kun näitä haittavaikutuksia esiintyy, huudetaan isoon ääneen valtion apua.

Yritystasolla tarvitaan myös lisää mahdollisuuksia vaikuttaa päätösten tekoon. Työntekijöillä, jotka työllään luovat uutta arvoa, on oltava oikeus vaikuttaa siihen, miten tätä arvoa käytetään ja tätä oikeutta ei voida saavuttaa muulla kuin sillä, että saamme edustajamme yritysten hallintoon mukaan. Nykyinen yt-laki on niin ympäröivä ja sanktioiltaan niin vähäinen, että siitä ei ole edes pelotteeksi ja siksi se on uudistettava siten, että työntekijät sen avulla saavat todellista vaikutusvaltaa yrityksissä. Kun pääomalla ja sen edustajilla on ainoastaan tuottotavoite mielessään, on sille luotava vastapaino. Tällaiseksi vastapainoksi voivat muodostua palkansaajarahastot, jotka toivon mukaan toteutuessaan toimivat myös siten, että tyytyvät tarvittaessa pienempään tuottoon ja siten turvaavat sellaisten terveiden yritysten toiminnan, joita suurpääoma on valmis keikauttamaan pistämällä rahahanat kiinni.

Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Alkavan edustajakokouksen aikana meidän on tavoiteltava sopimus- ja lainsäädäntöteitse todellista taloudellista demokratiaa, jossa työntekijät voivat säädellä pääoman käyttöä. Tämä tulee toteuttaa ohjaamalla osa voitoista ja omaisuuden kasvusta työntekijöiden palkansaajarahastoiksi.

Puheenjohtaja Lauri Salomaa: Kiitoksia toveri Tolvanen. Lähetekeskustelu jatkuu, mutta me vaihdamme puheenjohtajaa.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Puheenjohtajana jatkaa Raija Ristola ja seuraavana puheenvuoron käyttäjänä on Heimo Partti, Liikeliitto, ja valmistautuu Kari Hernberg, Kirjaliitto.

Heimo Partti (Liiketyöntekijäin Liitto r.y.): Heimo Partti, Liikeliitto. Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit! Ammattiyhdistysliike on nyt sen tosiasian edessä, josta on tiedetty jo pitkään, nimittäin teknologian. Työnantajat ovat saaneet lähes vapaasti toteuttaa uuden teknologian sisääntuloa omilla ehdoillaan. Liitot enempää kuin keskusjärjestökään eivät ole kyenneet esittämään vaihtoehtoja muuta kuin toteamaan tapahtuman. Tästä on ollut seurauksena, että työnantajat tuovat teknologisia ratkaisuja yrityksiinsä ja tätä kautta vähentävät työvoimaa. Yrityksiin jäljelle jääville työntekijöille usein jää myös huonommat elinehdot.

Ilmetyllä sopiikin, miksi miljoonajäseninen keskusjärjestö on katsonut päältä ja tyytynyt eräänlaisen osanottajan rooliin. Koska tapahtumat ovat olleet kaikkien kansalaisten tiedossa, ei voi vetää muuta kuin johtopäätöksen, että keskusjärjestöllä ei ole ollut esittää vaihtoehtoa. Pyöreät kannanotot ja julkilausumat eivät lämmitä työttömyysavustuksen ja sosiaaliavun piiriin jäävää työntekijää. Dramatiikkaa ongelmaan tuo, että kyseessä saattaa olla ainoa työllistäjä paikkakunnalla. Liikekeskuksessa eivät työpaikat

ole yhden yrityksen varassa. Työttömäksi ja huonoille elinehdoille joutuminen on vakava asia.

Myös oman lukunsa teknologia tuo työpaikkansa säilyttävällekin. Teknologia erilaisissa muodoissaan ja hallitsemattomana tuo mitä todennäköisimmin fyysisiä ja psyykkisiä ongelmia, joiden mittavuutta voidaan vasta arvailla. Mikäli emme kykene ammattiyhdistysliikkeessä vastaamaan teknologian tuomiin haasteisiin, on mitä todennäköisimmin edessä edellä kerrotut ongelmat.

Keskusjärjestön ei tule vetäytyä pyöreänä julkilausumien ja kannanottojen taakse, vaan luoda selkeä ohjelmallinen tavoite teknologian käyttöönottamiseksi työntekijää tyydyttävällä tavalla.

Kannatan HRHL:n ja Liikeliiton tekemä esitystä asiasta. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraavana puheenvuoron käyttäjänä on Kari Hernberg, valmistautuu Pirkko Kalliosaari, Metalliliitto.

Kari Hernberg (Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.): Kari Hernberg, Kirjaliitto. Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokousoverit! SAK:n palkan-saajarahastotyöryhmän raportissa on aivan oikein eritelty Suomen taloudessa tapahtunutta keskittymistä ja siihen liittyvää osakeomistuksen keskittymistä. Raportissa on myös todettu, että suomalaisessa talouselämässä erilaiset yhtiöt ja säätiöt ovat tulleet yhä merkittävimmäksi omistajiksi Suomen elinkeinoelämässä. Tähän raportin kohtaan haluankin puuttua, sillä selvityksessä on jätetty vaillinaiseksi, mitä tämä oikein tarkoittaa. Raportissa jätetään mainitsematta, että näitten erilaisten yhtiöiden ja säätiöiden osakeomistuksen antamaa valtaa useissa tapauksissa käyttää kokoonpanoltaan hyvin suppea henkilöryhmä. Viime kädessä tämä valta henkilöityy KOP:n pääjohtaja Lassilaan ja SYP:n pääjohtaja Tiivolaan. Nämä pankkien pääjohtajat ja heidän edusmiehensä käyttävät päätöksentekovaltaa itse yhtiökokouksissa samoin kuin toimeenpanovaltaa yhtiöiden hallin-toelimissä.

Ei ole oikein eikä näin ole ilmeisesti alunperin tarkoitettukaan, että pankit, vakuutuslaitokset ja säätiöt ovat laajentaneet omaa tehtäväaluettaan niistä tehtävistä, joihin nämä erilaiset yhteisöt on alkujaan tarkoitettu. Suutari pysyköön lestissään, eli pankit pysykööt rahan lainaajina, jo siinä on tarpeeksi valtaa. Vakuutusyhtiöt keskittykööt vakuutustoiminnan hoitamiseen, ja säätiöt pysykööt yleishyödyllisinä.

Ehdotankin edustajakokoukselle, että se velvoittaisi SAK:n ryhtymään pikaisiin toimiin pankkien, vakuutuslaitosten ja säätiöiden vallan rajoittamiseksi. Vallan rajoittaminen voidaan aloittaa liikepankeista, koska niiden asema on niin keskeinen. Tämä vallan rajoittaminen antaa mahdollisuuden uuden vallan tuomiseen yrityksen päätöksentekoon. Raportissa on aivan oikein todettu, että jo työn tekeminen pitäisi antaa oikeuden osallistua päätöksentekoon.

Ehdotan edelleen edustajakokoukselle, että se velvoittaisi SAK:ta ryhtymään toimenpiteisiin tämän työn oikeuden muuttamisesta todellisuudeksi

eli kehittämään sellaisia taloudellisen demokratian muotoja, joissa lailla ja sopimuksilla taataan työntekijöille mahdollisuus osallistua heitä koskevaan päätöksentekoon.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraavana puheenvuoron käyttäjänä Pirkko Kalliosaari, Metalliliitto, ja valmistautuu Juhani Kari, Paperiliitto.

Pirkko Kalliosaari (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Edustajakokouksen tärkeimpiä kysymyksiä on teknologia ja sen vaikutukset työläisiin sekä teknisen kehityksen suuntaamiseksi sellaiseksi, että myös työntekijät voivat todeta sen tarkoittavan omaa asemaansa työelämässä.

Keskustelua teknisestä kehityksestä on tiedonvälineissä käyty enemmän ns. asiantuntijoiden välityksellä. Varsinkin naiset on suljettu useimmiten pois tästä keskustelusta ehkä sellaisin verukkein, etteivät naiset tekniikasta juuri mitään ymmärrä. Kuitenkin tekninen kehitys tulee ulottamaan vaikutuksensa kärjekkäämmin juuri naisten työllisyyteen, naisten työtehtävien muutoksiin ja ammattivaatimuksiin. Erityisen uhan alaisessa asemassa tulevat olemaan ikääntyvät naiset, joiden ammatillinen koulutus pohja on heikko.

Esitän, että SAK:n tulisi toimintakautenaan selvittää naisten asemaa teknisen kehityksen muutoksessa ja laatia naisten asemaa parantava toimenpideohjelma, jolla turvataan naisten työllisyys, entistä mielekkäämmät tehtävät, ansiotason kehittyminen, ammatillinen koulutus ja uralla eteneminen teknisen kehityksen muutoksessa.

Esitän muutamia kysymyksiä, joilla korostan asiani tärkeyttä. Onko tekninen kehitys johtanut siihen, että teknistä kehitystä koskevat suunnitelmat teetetään yhä enemmän ulkopuolisilla suunnittelijoilla ja päätösvalta on kehittymässä entistä harvemmille? Onko näiden asiantuntijoiden kesken olemassa sellainen oma merkkikielensä, että ne sulkevat sen avulla tavalliset ihmiset ulkopuolelle? Ja kun nämä ihmiset sitten suunnittelevat, onko heidän tarkoituksensa ihmisten aseman parantaminen vai voittojen kartuttaminen? Onko yritysmaailma sitonut yhä enemmän myös yliopistojen tutkijat vain tuottavuuden kartuttamiseen? Miksi työntekijöiden asiantuntemusta ei hyödynnetä, ja miksi monet työläiset saavat lukea yllätyksekseen omasta työstään koskevista rationalisoinneista, yritysten myynnistä ensimmäistä kertaa usein lehdestä?

Millaiseksi työntekijöiden valvonta on muuttunut? Useat tehtaات ja niiden ympäristö muistuttavat jo ulkoisesti enemmän vankilaa tai keskitysleiriä sähköaitoiineen ja valvovine videosilmineen. Teknisen kehityksen tuomia valvontavälineitä ovat kellokortit. Työn valvomista havainnoivat välineet, koneisiin liitetyt piirturit, videolaitteet jne. Työnantajien edustajien puhumista ihmisoikeuksista ja vapauksista ei työnantajien omissa linnakeissa tänä päivänä juuri näy häivääkään. Valvonnan apuna työnantajilla on vielä äärimmilleen kiristetty työtahti, joka on etukäteen määriteltä. Valvontaa tehostavat usein koneen luona pakkotahtisuus ja urakkapalkkaus.

Minkälaiseksi on muuttunut työajan valvonta sitten usein? Aiemmin mainitsin jo kellokorteista ja laitteista, joilla voidaan havainnoida työntekijän liikkumista. Työpaikoilla ei juuri enää ole mahdollisuuksia työntekijöiden väliseen vuorovaikutukseen. Tähän vaikuttavat ruokataukojen porrastukset, vuorotyön lisääntyminen, työvauhdin kiristyminen. Myös työntekijöiden sijoittelu työpaikalle ja metallialalla oleva melu eristävät työntekijät toisistaan.

Millaisia uusia terveydellisiä riskejä teknisen kehityksen vaikutuksena on naisten kannalta havaittavissa? Millaisten uusien kemiallisten aineiden kanssa naiset joutuvat tekemisiin? Usein naiset ovat olleet tässä suhteessa metallialalla ns. koekaniinin roolissa. Millaisen säteilyn vaikutuksen alaisena naiset ovat, ja mitkä ovat sen vaikutukset ei vain naisiin itseensä vaan myös tuleviin sukupolviin. Kulumasairaudet ja liian nopea loppuunkuluminen kertovat työn liiallisesta kuormittavuudesta. Työpaikkojen melu- ja värinähaitat ovat kasvaneet. Mielenterveysongelmien lisääntyminen on merkki työn aiheuttamasta stressistä. Työntekijöiden eristäytyminen toisista työpaikalla, työntekijöiden keskinäisen kilpailun kiristyminen ja kasvavat työttömyysluvut aiheuttavat turvattomuutta.

Työn vaikutus ei ulotu vain työpaikalle vaan myös perhesuhteisiin ja vapaa-ajan käyttöön. Työn kuluttamat ihmiset eivät kykene virikkeelliseen vuorovaikutukseen läheistensä kanssa.

Tulevaisuudessa ammattiyhdistysliikkeen on entistä kovemmin ajettava aikuisten koulutusmahdollisuuksien parantamista. On taattava koulutuksen ajalta palkka tai muu turva ja kehitettävä sellaisen sosiaalisen tuen muotoja, esimerkiksi apua lastenhoitoon, joka turvaa myös perheellisten naisten ja yksinhuoltajien osallistumisen opiskeluun. Koulutukseen pääsy ei saa olla työnantajan mielivallasta riippuva, vaan jokaisen työntekijän on saatava määrääjain oikeus osallistua ammatilliseen tai yleissivistävään koulutukseen.

Lopuksi totean, että kaikkein tärkeintä meidän naisten kannalta elämän synnyttäjinä ja vaalijoina on, että tekninen kehitys suunnataan rauhanomaisiin tarkoituksiin, ihmisen elämän parantamiseen. Kaikki se taloudellinen tuki ja tiedemiesten työ, joka tänä päivänä suunnataan aseteknologiaan, pitäisi suunnata ihmiskunnan hyväksi, nälänhädän, köyhyyden ja sairauden poistamiseksi.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoron käyttäjä on Juhani Kari, Paperiliitto ja valmistautuu Paavo Kohtala, KTV.

Juhani Kari (Paperiliitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokoustoverit! Selonteon "Taloudellinen demokratia ja palkansaajarahastot" loppupuolella on todettu, että palkansaajarahastoja käsiteltäessä kysymyksen tulevat lähinnä yrityskohtaiset rahastot. Tätä on perusteltu perustuslakimme voimakkaalla omaisuudensuojalla, joka antaa siten työnantajalle mahdollisuuden sanella mahdollisen rahastomallin sisällön.

Tämän tyyppinen lähestyminen väheksyy työntekijöitten, palkansaajien

merkitystä ja vaikutusvaltaa. Jos rahastoista puhutaan, itse en voi hyväksyä ns. yrityskohtaista rahastoa, sillä niihin liittyy usein sellaisia mahdollisuuksia, joissa työntekijät kääntyvät toisiaan vastaan. Me työntekijät olemme kiinnostuneita työpaikkojemme jatkuvuudesta. Raportissa todetaan sivulla 58, että kiinnostus tuotannollisiin investointeihin on vähentynyt ja yksityisten sijoittajien halukkuus valuutta- ja pörssikeinotteluun sekä toiminta harmaan rahan markkinoilla on sen sijaan lisääntynyt huomattavasti.

Vaikka raportissa ansiokkaasti puhutaankin työeläkerahastoista, siinä edetään kertomatta, että osa tuosta keinottelusta on tapahtunut juuri meidän varoillamme työeläkerahastojen kautta saaduilla varoilla. Työeläkerahastojen kautta yrityksen käyttöön meneviin rahoihin ei meillä työntekijöillä ole käytännössä minkäänlaista kontrollia, vaikka kyseessä ovat meidän varamme ja rahamme. Raportissa todetaan: "Mikäli ns. palkansaajarahastoilla halutaan muuttaa vallankäyttö- ja hallitussuhteita, lisätä taloudellista demokratiaa ja vaikuttaa varallisuuden uusjakoon, työeläkejärjestelmän muuttaminen edes osaltaan palkansaajarahastojen luonteiseksi tarjaisi Suomessa nopeimman mahdollisuuden toteuttaa tavoitteen." Tämä on mielestäni tie, jota tässä rahastoasiassa on edettävä.

Ehdotan edustajakokoukselle, että se velvoittaa SAK:n hallituksen ryhtymään välittömästi toimenpiteisiin, joilla taataan työeläkevarojen demokraattinen kontrolli siten, että myös työntekijät pääsevät vaikuttamaan siihen, miten näitä varoja käytetään yrityksissä. Jätän tämän asianomaisen valiokunnan päätettäväksi. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraavan puheenvuoron käyttää Paavo Kohtala, KTV ja valmistautuu Riitta Pikkumäki, Liikelitto.

Paavo Kohtala (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV r.y.): Toveri puheenjohtaja! Puheenvuoroni tulee koskettelemaan tutkimustoimintaa, mutta sitä ennen, seurattuani tätä kokousta teen vertauksen. Olen usein katsonut kuvia eduskuntasalista. Tämä muistuttaa paljon sitä. On paljon arvovaltaa, paljon asiallisia puheenvuoroja, kun vain tietäisi, kuka ottaa nämä asialliset sanomat vastaan.

Itse tutkimustoimintaan mennäkseni johdatan teidät tuollaisella savolaisella sukkeluudella siihen. Ukko meni lääkärille. Lääkäri tutki aikansa, ihmetteli, mistähän lienee kysymys. Kysyi ukolta, että mikkee se vaevo? Ukko pyöritteli hetken silmiään, sanoi: arvooppas!

Hyvät toverit! SAK:n edellinen edustajakokous käsitteli laajan ay-liikkeen tutkimustoimintaa esitelleen selonteon ja edellytti SAK:n hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin ay-liikkeen tutkimustoiminnan aktivoimiseksi.

Tarkasteltaessa nyt viisi vuotta myöhemmin tuolloin tehtyjä päätöksiä voidaan todeta, että viime edustajakokouksen näkemys ay-liikkeen tutkimustoiminnan voimistamiseksi oli oikeaan osunut. Viime vuosien aikana niin työelämässä tapahtumassa olevat muutokset kuin yleinen yhteiskunnallinen kehityskin ovat korostaneet ay-liikkeen oman tutkimustoiminnan tärkeyttä. Erityisen selvästi omista tarpeista lähtevän selvitystyön merkitys

on korostunut järjestöpoliittisella toimintatasolla. On tuskin väärin todeta, että tulevaisuudessa jatkuva järjestöpoliittinen selvitystyö on suorastaan SAK:n liikkeen kehittymisen elinehto. Täytyy siirtyä ns. mututeorialta, minusta tuntuu, faktatietoihin.

Järjestötyössä olemassa olevien ongelmien ratkaiseminen vaatii jatkuvaa selvitystyötä, samoin sitä edellyttää kiristyvä kilpailu muiden palkansaaja-järjestöjen välillä. Täällä aikaisemmat puheenvuorot ovat osin myös viittanneet tähän tutkimustoimintaan, näin olen ymmärtänyt.

Tarkasteltaessa edustajakokouskaudella toteutettuja tutkimustyötä koskeneita päätöksiä voidaan todeta, että huomattava osa viime edustajakokouksen päätöksistä on toteutettu. On perustettu tutkimusasiain valiokunta, sille on saatu nyttemmin myös sihteerityövoimaa ja samoin on saatettu alulle ay-liikkeen tutkimustoiminta. Tästä on annettava tunnustus osin myös vähäiselle läsnäolevalle SAK:n hallitukselle. Asiassa on tapahtunut eteenpäinmenoa, joka on luonut myös edellytykset uusien tavoitteiden asettamiselle.

SAK:n suurin liitto, julkisten alojen palveluliitto ja toisaalta teollisuusalojen merkittävä Puutyöväen Liitto ovat tehneet yhdessä samansuuntaisen esityksen tutkimusohjelman perustamisesta. Ohjelmaan koottaisiin yhteen sekä SAK:ssa että liitoissa käynnissä olevat tutkimuskohteet. Ohjelmaa voitaisiin arvioida myös esimerkiksi ammatillisissa paikallisjärjestöissä ja ammattiosastoissa. Ajan oloon olisi ehkä myös mahdollista, että tuollaiseen tutkimusohjelmaan voitaisiin saada sisällytettyä joitakin paikallisiakin tutkimuskohteita, mikäli ne nähdään yleistä kiinnostusta herättäviksi.

Tässä yhteydessä viittaukseni KTV:n taholta ovat esimerkiksi Hyvin käään aluesairaalan taloudelliset mitoitussuhteet viime syksynä.

Esitetty ajatus tutkimusohjelman luomisesta voisi tässäkin suhteessa olla hyvä ratkaisu. Liitoille varattaisiin mahdollisuus tutkimusohjelmaan sijoitettavien tutkimushankkeiden rahoittamiseen omien mahdollisuuksiensa ja tarpeiden mukaisesti.

Hyvät toverit! Olen edellä käsitellyt ay-liikkeen tutkimustoiminnan puitteiden järjestämistä enkä niinkään yksittäisten hankkeiden toteuttamista.

Esitän kuitenkin edustajakokouksen harkittavaksi ponsilauselman hyväksymistä työajan lyhentämisen työllisyysvaikutuksia selvittävän tutkimusprojektin toteuttamisesta. Juuri nyt kun on hyväksytty ensimmäistä kertaa työajan lyhentämishankkeen toteuttamiseen. Työpaikoilla odotetaan työajan lyhennyksen tuovan uusia työpaikkoja eikä yksistään tehokkuuden lisäystä entisen työmäärän suorittamiseksi lyhyemmässä ajassa. Meidän on myös turha kuvitella, että joku muu taho olisi valmis toteuttamaan tämänkaltaisen tutkimuksen, koska aihe on kiistanalainen. Tarttumalla juuri nyt tämänkertaisiin kysymyksiin ammattiyhdistysliike voi parhaalla mahdollisella tavalla viedä eteenpäin omaa tutkimustyötään ja samalla hankkia tietoa ja näkökohtia oman toimintansa tueksi. Ennen aikaan oli tapana Helsingissä Sörkassa sanoa johonkin aikaan vuorokautta "onks' tietoo" ja useimmiten oli, mutta se tieto oli juovuttavaa. Kiitos toveri puheenjohtaja-

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta! Seuraavana Riitta Pikkumäki, Liikelitto ja valmistautuu Jorma Kumpulainen Metallityövän Liitto.

Riitta Pikkumäki (Liiketyövän Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Teknologian tulemisesta ja siihen liittyvistä ongelmista on puhuttu jo hyvin pitkään ja tuntuu, että puhumisen tasolle se on jäänytkin ainakin ammattiyhdistysliikkeessä.

Kansantaloutemme kehittymisen edellytys on, että pysymme kehityksen mukana, joten vastustamalla teknologian kehittymistä olemme vastustamassa myös kansantaloutemme kehittymistä. Onkin hullua haaskata aikaa puhumiseen, että se tulee. Se, nimittäin teknologian vaikutus meidän jokaisen työhön, on jo tullut ja tulee myös jatkossa lisää ja kehittyy koko ajan. Lopetetaan turhien julkilausumien tekoja tehdään jotain, joka auttaa ihmisiä työpaikoilla. Jos SAK ei tähän pysty, niin kuka pystyy.

Liikelitto ja Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto on tehnyt esityksen n:o 72 ja haluan korostaa kyseisestä esityksestä muutamia keskeisiä kohtia.

1) Sopimuksilla turvattava ihmisten työ myös muuttuvissa olosuhteissa. Tarkoitin sitä, että työnantajille koulutuspakko muuttuviin tehtäviin. Olemme jo liian kauan seuranneet sivusta, kun työnantajat heittävät ulos ammattityöntekijöitä joiden ammattitaito on työnantajan mielestä vanhentunut. Ei ole SAK:n arvon mukaista, että olemme sivusta seuraajia.

2) Työtehtävien uusjako sopimuspakon piiriin. Näin työntekijöillä olisi mahdollisuus olla mukana oman työnsä sisältöalueen määrittelyssä.

3) Teknistä kehitystä ja siihen liittyvää päätöksentekojärjestelmää kehitettävä siten, että työntekijät ja heidän edustajansa ovat mukana jo suunnitteluvaiheessa. Tällä saavuttaisimme sen, että työntekijöiden omien näkemysten huomioon ottaminen paranisi. Voitaisiin valvoa työelämän laadullista kehittymistä. Psykkisen työsuojelun onnistumismahdollisuudet lisääntyisivät ja kokonaisuutena työympäristön ilmapiiri kehittyisi myönteisempään suuntaan.

Työnantajat ovat härkäpäisesti pitämässä kiinni määräysvallastaan, mutta niinhän on ollut monissa muissakin asioissa. Meidän on vain ajateltava, että työläisten on otettava se, mikä meille kuuluu myös tässä asiassa. On nimittäin meidän käsissämme ratkaista tulevaisuuden työ ja sen muuttumisen aiheuttamat ongelmat. Ongelmat eivät ole ainoastaan yksityisen palvelusektorin vaan kaikkien työtätekevien ihmisten ongelmia.

SAK:n työ on vuosikymmenien saatossa ollut mittavaa. Nyt pitäisi mitata, pystytäänkö nykyajan ja tulevaisuuden työläisten ongelmakenttää taistottamaan.

Toverit! On kysymys työstä, tasa-arvosta, turvallisuudesta sekä elämisen laadusta. Kiitos!

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta! Seuraavan puheenvuoron käyttäjä on Jorma Kumpulainen, Metalliliittoja valmistautuu Aino Pasanen, Puutyövän Liitto.

Jorma Kumpulainen (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kotimaisen teknologian ja työllisyyden kannalta merkittävä alue on kaivosteollisuus ja erityisesti sen metalliraaka-aineita tuottavat kohteet. Tuoreimmat arviot kertovat, että ilman uusia hyödyntämiskelpoisia löydöksiä Suomessa toimii vuonna 2000 enää kaksi malmikaivosta. Työllisyyden kannalta kaivostoiminnan mahdollinen loppuminen merkitsee työttömyyden kasvua kaivospaikkakunnilla, jotka jo ennestäänkin kärsivät melkoisesta työttömyydestä verrattuna Etelä-Suomen tilanteeseen.

Samaan aikaan kun kaivostoiminnan synkähkö tulevaisuus on paljastunut talouden ja politiikan päättäjille, malminetsintäkustannuksiin varattuja rahoja ja etsintähenkilöstön määrää on pienennetty. Vuonna 1983 etsintäkustannukset olivat kokonaisuudessaan 115 miljoonaa markkaa ja henkilöstöä tilapäiset mukaanluettuna yli 700. Kuluvana vuonna kustannukset ovat 104,2 miljoonaa markkaa ja henkilöstö 520.

Edellä on kysymys Outokumpu Oy:n ja Rautaruukki Oy:n tutkimuskeskuksista sekä geologian tutkimuskeskuksesta. Muiden osuus on ollut vuosittain noin 10—15 miljoonaa ja henkilöstöä noin 60. Etsintämenetelmänä on tyydytty käyttämään pääasiassa syväkairausta, sen lisäksi näytteitä yritetään kerätä myös kansalaisvoimin maan pinnalta. Selonteossa "Työ, teknologia ja tulevaisuus" toimenpiteet esitetään melko yleisellä tasolla. Teollisuuden kasvun edistäminen alueilla, joilla on mahdollista syntyä uusia pysyviä työpaikkoja, on varmasti oikea suunta, mutta jättää auki sen, mitä uudet alueet voisivat olla vaikka esimerkkeinä.

Epäilen vahvasti, että Suomessa olisi jo tehty kaikki mahdollinen omien mallivarantojen etsimiseksi ja heikkopitoisten mallien hyödyntämiseksi. Kun liiketaloudellinen kannattavuus ratkaisee nykyisten talteenottomenetelmien käytön, se ei välttämättä johda tehokkaaseen omien malmivarojen etsintään ja hyväksikäyttöön, työllisyyden ylläpitoon. Kaivoksissa työskentelevät ovat todenneet pysyvien työpaikkojen mahdollisuuden Suomessa ja sen teollisuudessa lähinnä sananhelinäksi.

Työpaikat näyttävät pysyvän vain niin kauan kuin tuotteella on kysyntää ja sen valmistus tuottaa voittoa tuotannon järjestäjälle. Kansantaloudellisesta voitosta eivät näytä monetkaan olevan kiinnostuneita.

Esitän seuraavaa muutosta päätösesityksessä 72 mainittuun Työ, teknologia ja tulevaisuus toimenpideosaan, jonka SAK:n hallituksen on huomioitava vaikuttaessaan lainsäädäntöön:

"Edistetään ensisijaisesti kotimaisiin mineraaleihin perustuvaa teollisuuden kasvua alueilla, joille on mahdollisuus perustaa uusia työpaikkoja ja turvata työllisyys." Lisäksi esitän, että päätösesityksen viimeinen lause kuuluisi: "SAK:n vuosittaisissa esityksissä valtion tulo- ja menoarvioon tehdään vähintään yksi määrärahaesitys, joka toteutuneena merkitsee kotimaisen kaivos- ja perusteknologian jatkuvuuden turvaamista ja uusien malmialueiden suunnitelmallista sekä nykyaikaiseen teknologiaan perustuvaa etsintää." Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta! Seuraava puheenvuoronkäyttäjä on Aino Pasanen, Puutyöväen Liitto ja valmistautuu Pirkko Tuomi-Nikula, Puutyöväen Liitto.

Aino Pasanen (Puutyöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! SAK:ssa on tehty varsin ansiokasta selvitystyötä koskien tulevaisuuden teknistä kehitystä työelämässä. Kiitos siis tutkijoille ja puheenjohtaja Raimo Kantolalle alustavasta puheenvuorosta.

Todellisuudessa voimakas automaatio on jo tätä päivää, tulevaisuudesta puhumattakaan. Lukiessa selontekoa jäi vaikutelma, • että tulevaisuus on vain nuorten, pitkälle ammattikoulutettujen ja jatkuvasti ammatissaan ajantasalla pysyvien maailma. Karu tosiasia tämän päivän työelämässä on se, että vain osa työvoimasta on saanut edes jonkinlaisen ammatillisen koulutuksen. On aloja, joilla ammattikoulutusta annetaan vain erittäin suppealle osalle työntekijöistä. Erityisesti tämä koskee saha- ja levyteollisuutta, mutta myöskin paljolti puuseppäteollisuutta. Kun puualalla on kysymys perinteisestä teollisuusalasta maassamme, työvoiman ikärakenne on varsin korkea. Samalla alalla naistyövoiman osuus on suuri. Puuala on automaation vauhdissa mukana siinä kuin mikä muu ala tahansa.

Miten ikääntyvien työntekijöiden asema turvataan automaation kiihtyvässä oravanpyörässä? Siihen en vastausta selonteosta löytänyt. Vastaukseksi ei riitä oikeus työttömyyspäivärahaan ja työelämästä ulospotkiminen. Eläkeikään saakka on kyettävä turvaamaan toimeentulo kaikilla aloilla työuransa aloittaneille työntekijöille. Kun "Työ, teknologia ja tulevaisuus"-selonteko tulee käytäntöön sovellettavaksi, esitän, että sitä täydennetään erityisryhmiä koskevien ongelma-alueiden ratkaisuvaihtoehtoilla. Suurimmat automaation jalkoihin helposti jäävistä työntekijäryhmistä muodostuvat ikääntyvistä työntekijöistä ja varsinkin ikääntyvistä naistyöntekijöistä. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos puheenvuorosta. Seuraavana Pirkko Tuomi-Nikula, Puutyöväen Liitto ja valmistautuu Pekka J. Nurmi, Puutyöväen Liitto.

Pirkko Tuomi-Nikula (Puutyöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tutkimustoiminnan kehittämisen tarpeellisuudesta puhuttiin, kuten pöytäkirjasta voimme todeta, jo edellisessä SAK:n edustajakokouksessa. Perustelut, jotka tuotiin esiin jo silloin, ja ovat esillä taas tässä Puutyöväen Liiton esityksessä, ovat yhä pitäviä tosiasioita. Me elämme enenevästi tietoyhteiskunnassa. Kaikki se tieto, mikä tutkimuksen avulla on hankittavissa, on muunnettavissa ja todennettavissa käytännön toimenpiteeksi työelämän eri alueilla. Jotta hankittu tieto olisi laadullisesti parasta ja parhaiten ammattiyhdistysliikkeen pyrkimyksiä vastaavaa, mahdollistuu se parhaiten kehittämällä ja tehostamalla SAK:n omaa tutkimustoimintaa. Tietysti SAK:n jäsenliitoilla on kullakin ainakin ajoittaiset omat tutkitun tiedon tarpeensa. Liitto- ja alakohtaistakin tutkimustoimintaa tarvitaan. Mutta, ettei tässä asiassa hukattaisi perusajatuksia ja perustavoitteita ja ettei

hajaannuttaisi tarpeettomaan hajakeskeisyyteen, yhdyin kannattamaan Puutyöväen Liiton aloitetta ja siihen liittyvää SAK:n hallituksen päätösesitystä SAK:n oman keskitetyn työelämän ongelmatiikkaan perehtyvän tutkimustoiminnan kehittämiseksi ja sen saattamiseksi mahdollisimman lyhyessä ajassa mahdollisimman toiminta- ja käyttövalmiiksi. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos puheenvuorosta. Seuraavana puheenvuoron käyttäjänä Pekka J. Nurmi, Puutyöväen Liitto ja valmistautuu Kalevi Koljonen, VTY.

Pekka J. Nurmi (Puutyöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Tänä aamuna seurattessani jaettujen lahjakellojen aikaansaattamisoperaatiota huomasin miten vaikeaa muuttuva tekniikka voikaan olla. Hyvät toverit! Teollisuuden rakennemuutoksen nopeus ja automatisoituvan tekniikan mukanaan tuomat ongelmat mekaanisen puuteollisuuden työllisyydessä ovat johtaneet tilanteeseen, jossa ammattiyhdistysliike on ns. putoamassa kärryiltä. Miksi näin on tapahtumassa? Erään osavastauksen antaa se seikka, että ammattiyhdistysliikkeen oma tutkimustoiminta on vähäistä ja jälkeensääntä. Emme valitettavasti ole riittävän ajoissa ja riittävällä tarmolla panostaneet työväenehtoiseen tutkimustoimintaan. Siksi onkin välttämätöntä niiden toimenpiteiden nopea käynnistäminen, joita Puutyöväen Liitto esittää tutkimustoiminnan ja siihen vaikuttamisen kehittämiseksi SAK:n toimesta. Esitys on nro 81, jätän puheenjohtajalle tätä koskevan esitykseni. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos puheenvuorosta, ja seuraava puheenvuoron käyttäjä on Kalevi Koljonen VTY, valmistautuu Jorma Kallio HRHL.

Kalevi Koljonen (VTY r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Haluan ensiksi tuoda tyytyväisyyteni omalta osaltani niistä selonteista, joita edustajakokousedustajille on toimitettu. Ne osoittavat minun mielestäni, että meidän järjestömme keskittyy kaikkiin olennaisiin ihmisten elinolosuhteisiin vaikuttaviin asioihin. Minä uskon, että täällä käydyn keskustelun pohjalta pystymme entistä paremmin vastaamaan tuleviin yhteiskunnan muutoksen aiheuttamiin haasteisiin.

Haluan toisaalta kuitenkin korostaa, että monet täällä käytetyt puheenvuorot itse asiassa osoittavat vaatimuksia myös julkiselle sektorille. Joka tapauksessa julkisen sektorin merkitys ihmisten elinolosuhteiden muovaajana on erittäin tärkeä. Julkinen sektori jakaa meille tulonsiirtoja, se tuottaa hyvin monia keskeisesti tarvitsemiamme palveluksia. Sen lisäksi julkisella sektorilla tulevaisuudessa tulee olemaan entistä suurempia haasteita esimerkiksi tutkimustoiminnan ohjaamisessa, jolla huomattavasti vaikutetaan siihen teknilliseen kehitykseen, josta täällä on paljon puhuttu. Sille tulee haasteita esimerkiksi uudelleen koulutuksessa ja hyvin monella muulla alueella.

On luonnollisesti välttämätöntä, että SAK:n päätökset ja toimintalinjat

perustuvat tutkittuun tietoon ja kuten nämä meille jaetut selonteot osoittavat, tutkimustoimintaa SAK on harjoittanut, tietyksi siinä aina on tehostamisen varaa ja tutkimusaiheita on tietenkin paljon. Mutta omalta osaltani ja tuon edellä sanotun perusteella uskallan toivoa kuitenkin, että julkisen sektorin toiminnan ja sen yhteiskunnallisten vaikutusten tutkimista nimenomaan tehostettaisiin SAK:n puolesta.

Oma liittoni VTY on tehnyt edustajakokoukselle tätä asiaa koskevan aloitteen nro 83 ja meitä VTY:läisiä SAK:n hallituksen päätösesitys ei täysin tyydytä. Siksi ehdotan sen muuttamista seuraavaan muotoon:

"Edustajakokous edellyttää, että SAK:n hallitus yhdessä VTY:n, KTV:n ja Työväen Taloudellisen Tutkimuslaitoksen kanssa välittömästi käynnistää selvityksen julkista sektoria koskevan tutkimuksen tarpeesta ja ryhtyy toimenpiteisiin, jotta selvityksen perusteella tehtävien tutkimusten tuloksia olisi käytettävissä jo seuraavassa edustajakokouksessa."

Toiseksi: Haluan vielä puuttua siihen, millaisia tietoja meillä eri alojen palloista ja palkkojen kehityksestä on käytettävissä. Olen itse joutunut 20 vuotta työni puolesta penkomaan palkkatilastoja ja tältä kokemukselta voin todella tunnustaa, että tiedot ovat puutteellisia ja hämäriä eikä mitään oleellista kehitystä tälläkään aikavälillä ole tapahtunut. Se puutteellisuus ja hämäryys näkyy myös näissä selonteissa, joita meille on jaettu. Esimerkiksi talous- ja tulonjakokehitystä koskevassa selonteossa todetaan, että valtion palveluksessa olevilla ovat kaikkein korkeimmat ansiot. Okei. Palkkatilastot näyttävät tältä. Mutta väärinkäsitysten välttämiseksi todettakoon, että tähän lukuun vaikuttavat niin ministerien kuin siivoojienkin palkat. Jos esimerkiksi teollisuudessa samalla tavalla otettaisiin mukaan kaikkein korkeimpien palkattujen johtajien, toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkat päädyttäisiin varmasti ainakin yhtä korkeaan lukuun. Nyt nuo tiedot tuossa raportissakin osoittavat huomattavasti alemmaa ansiotasoa. On syytä pitää mielessä, että esimerkiksi tuolla raportissa mainittu luku runsas 6 000 markkaa kuukaudessa ei kuvaa esimerkiksi VTY:läisten palkkatasoa lainkaan.

Palkkatilastojen kehittämistä ovat aloitteissaan esittäneet sekä Metalliliitto että VTY. Molemmissa esitetyt näkökohdat ovat kannatettavia ja myös SAK:n hallituksen päätösehdotuksessa esityksiin on yhdytty.

Haluaisin kuitenkin kiirehtiä näitä SAK:n hallituksen toimenpiteitä ja esitän päätösehdotuksen muuttamista hieman, seuraavaksi:

"Edustajakokous päättää, että SAK ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin työmarkkinoilla käytettävien palkkatilastojen kehittämiseksi ja niissä ilmenneiden epäkohtien pikaiseksi korjaamiseksi aloitteissa esitetyllä tavalla." Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos puheenvuorosta. Seurava puheenvuoronkäyttäjä on Jorma Kallio, HRHL ja valmistautuu Matti Uski, SEL:stä.

Jorma Kallio (Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan HRHL Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Lienee paikallaan muutama ajatus teknolo-

gia-selonteosta palvelusektorin näkökulmasta. Täällä toveri Pertti Viinanen katsauksessaan esitti ajatuksen, että teknologia-käsite on epämääräinen. Hän sanoi, että teknologialla tarkoitetaan tuotannossa ja tuotekehityksessä sekä tavaraoiden ja palvelujen käyttämisessä tarvittavia tietoja ja taitoja. Esimerkiksi koneita ja laitteita ei katsota tämän määritelmän mukaan teknologiaksi. Tässä esittelypuheenvuorossaan toveri Kantola käsitteli myös teknologia-käsitettä ja totesi, että sitä ei ole ymmärrettävä yksinomaan tekniikan kehitykseksi. On tietysti kysyttävä, että mitä se muu sitten on kuin tekniikan kehitys?

Tässä teknologia-selonteossa, luvussa teknologia ammattiyhdistysliikkeen kannalta, sanotaan: "Vuonna 1971 hyväksytyn periaateohjelman mukaan SAK suhtautuu myönteisesti tekniseen kehitykseen". Samassa luvussa jatketaan: "SAK ei luota siihen, että tekniikka voisi kehittyä ilman ehtoja ja yhteiskunnan ohjausta". Selonteossa siis annetaan teknologialle suppea sisältö eli se liitetään tekniseen kehitykseen. Huomiota vaille jää työorganisaatioiden ja työmenetelmien muutokset ilman mainittavaa teknistä kehitystä sekä johtamisjärjestelmät.

SAK:n jäsenistöstä on puolet palveluissa työskenteleviä. Näillä aloilla teknologia-kehitys on usein muuta kuin teknistä kehitystä tai teknologia-kehitys on pääasiassa muuta kuin teknistä kehitystä. Tosin tähän muutosprosessiin yleensä liittyy myöskin teknistä kehitystä, mutta kysymyksessä on useimmiten juuri työorganisaatioiden muuttuminen ja johtamismenetelmien kehittäminen. Tältä pohjalta on myös ennakoitu, että tulevaisuudessa kaikissa yrityksissä pääosa investoinneista on aineettomia investointeja.

Tässä kokouksessa on nostettu nyt teemaksi ennakoiva edunvalvonta. Tämän pohjalta nykyinen voimakas työelämän muutosprosessi, suoranainen muutuskriisi myös palvelualoilla, asettaa erilaisia vaatimuksia ay-organisaation tavoitteille palvelualoilla kuin on esitetty teknologia-selonteossa.

Selonteon toimenpideoissa päädytään osin virheellisiin johtopäätöksiin palvelualojen kannalta johtuen siitä, että tekniikan kehitys on hallitseva tavoiteasettelussa. Esimerkiksi työtehtävien monipuolistamisvaatimus ei välttämättä ole oikea kaikilla palvelualoilla vaikka se usein on teollisuudessa aivan oikea vaatimus. Jotta SAK:lla olisi oikeaan osunut analyysi teknologiakehityksestä olisi eriteltävä työelämän muuttumista teollisuudessa ja palvelutuotannossa. Näillä pääaloilla kehityslinjat ovat hieman erilaiset.

Nyt esitetyssä selonteossa on ansiokas erittely pääasiassa teollisuuden teknologiakehityksestä siis teknisestä kehityksestä. Sen rinnalle tarvitaan selontekoa palvelutuotannon teknologiakehityksestä, joka painottuu työmenetelmien ja työorganisaatioiden kehittämiseen ja jolla on yhtymäkohta täällä paljon puhuttuun ennakoivaan edunvalvontaan. Vielä 70-luvulla pääasiallinen valvontatyö kentällä oli vähimmäisetujen siis työehtosopimuksissa ja lainsäädännössä saavutettujen vähimmäisetujen ulosmittaamiseksi tapahtuvaa valvontaa. Nyt on muutosprosessin hallinnasta tullut pääasiallinen tehtävä ja valvonnan kohde. Näiden seikkojen vuoksi esitän, että tätä teknologiaselontekoa myöhemmässä vaiheessa jalostettaisiin eli tänne

teknisen kehityksen erittelyn rinnalle otettaisiin nämä teknologiakehityksen muut ainekset ja muotoutettaisiin siltä pohjalta vaatimukset.

Sen takia esitän asianomaiselle valiokunnalle, että se toisi kokoukselle seuraavan esityksen:

Esitän, että SAK:n edustajakokous velvoittaisi SAK:n hallitusta täydentämään teknologiakannanottojaan niin, että palvelualojen ammattiliittojen kanssa valmisteltaisiin sellainen teknologiaselonteko, jossa on käsitelty työelämän muuttumista työorganisaatioiden ja tehtävämuutosten sekä työn uudelleenorganisoinnin kautta sekä johtamisjärjestelmien kehitystä. Tällaisen selonteon kautta olisi asetettava teknologiasta aiheutuvat vaatimukset myös palvelualoille paremmin sopiviksi.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoron käyttäjä on Matti Uski, SEL ja valmistautuu Arja Eder, KTV.

Matti Uski (Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät edustajakokoustoverit! Viimesyksyinen hahajättiläinen TLK eli Tuottajain Lihakeskus kunta osti Pellervolaisen osuusliikkeen kaikki lihanjalostuslaitokset eli OK-Lihan tehtaat. Muistissamme on OTK:n eli nykyisen EKA:n lihalaitosten myynti samalle TLK:lle pari vuotta aikaisemmin. Silloin puhuttiin lihavalion synnystä. Viimesyksyinen TLK—OK-Lihan kauppa liittyy liittooni. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto julisti TLK:n tuotteita koskevan boikotin, jolla yritettiin vaikuttaa siihen, että SOK:laiset osuusliikkeet olisivat myyneet omistamansa OK-Lihan tehtaat Suomen Sokerille. Tällöin ei ainakaan TLK:n monopoli olisi lisää vahvistunut. Osuusliikkeet kuitenkin pakotettiin MTK:n mahtikäskyllä myymään lihatehtaansa juuri TLK:lle. Toimitusboikotti sai kuitenkin aikaan sen, että kaupan yhteydessä saatiin aikaan ns. henkilökuntasopimus, jossa TLK sitoutui pidentämään kaupan johdosta ulosrationaloitavien irtisanomisaikaa ja maksamaan irtisanotuille erillinen kahden kuukauden palkkasaatava irtisanomisrahana.

Liittoni tälle edustajakokoukselle tekemän aloitteen nro 84 kolmantena pontena onkin irtisanomisrahaston perustaminen yrityskauppojen yhteydessä, jossa ostaja ja myyjä yhdessä vastaisivat kaupan johdosta mahdollisesti irtisanottavien paremmasta taloudellisesta turvasta.

Toivon, että SAK:n tuleva hallitus tekee kaikkensa tällaisen irtisanomisrahastomallin aikaansaamiseksi. Samanlaisen TLK—OK-Lihan kaupan yhteydessä mm. työvoimaministeri Urpo Leppänen ja muistaakseni myös ministeri Jermu Laine tukivat julkisuudessa liittoni aloitteen numero 84 neljättä ponsilauselmaa eli keskittymisen estävän lainsäädännön luomista ja monopolien purkamistoiminnan aloittamista. Toivoa sopii, että heidän syksyiset lausuntonsa eivät lentäneet syystuulen mukana unholaan.

Hyvät toverit. Haluan tällä puheenvuorollani painottaa liittoni tekemän aloitteen merkitystä ei vai elintarvikealalla vaan kaikille palkansaajille ja olen iloinen siitä, että SAK:n hallituksen lausunto asiasta on esitystämme tukeva. Lopuksi vielä konkreettinen esimerkki monopolisoitumisen vaikutuksesta tavalliselle kuluttajalle. Oletteko kuulleet, että maito olisi koskaan

tarjouksessa? Eihän toki, siitä kyllä pitää vapaan kilpailun puolesta puhuja, maitomonopoli Valio hyvän huolen. Vielä sentään työmiehen entregottia, lenkkimakkaraa saa tarjoushintaan. Vielä ei TLK:n ole kuin 80 prosenttia lihamarkkinoista. Kiitoksia.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoron käyttäjä on Arja Eder, KTV ja valmistautuu Eeva Laakkonen, KTV.

Arja Eder (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto KTV r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät kokousedustajat! KTV:n aloitteessa liittojen esitykset, numero 74 uuden tekniikan käyttöönotto ja rationalisointisopimuksen kehittäminen, tuodaan esiin huoli siitä, että teknisen kehityksen aikaansaamia mahdollisuuksia rationalisoida ja automatisoida tuotantoa, hallintoa ja palvelutyötä, toteutetaan siten, että välittömät ihmiskontaktit pelkistyvät koneen tai automaation ja ihmisen väliseksi tapahtumaksi. Uuden tekniikan käyttöönoton tapa ratkaisee minkälaisia vaikutuksia sillä on työolosuhteisiin, organisaatioon ja laajemmin sosiaalisiin suhteisiin yhteiskunnassa. Yhteiskunnalliset seuraamukset korostuvat erityisesti julkisilla ja yksityisillä palvelualoilla. Tavaratuotannossa sovelletut työn järjestyperiaatteet ja tekniset ratkaisut eivät sovellu palvelujen tai hallintobyrokratian kehittämiseen. Näin voidaan todeta taylorilaisessa työntutkimuksessa eli töiden osittamisessa yhtä hyvin kuin tavaratuotannossa käyttöönotetusta automattiosta kuten robottien soveltamisesta.

KTV:ssä ollaan huolestuneita tavasta, jolla informaatiotekniikkaa ja automaatiota otetaan käyttöön julkisilla ja yksityisillä palvelualoilla. Esimerkiksi toimistoautomaatiota käyttöönotettaessa ei ole huolehdittu tarpeeksi työntekijöiden koulutuksesta. Automaation myötä ei ole tehty mitään perinteiselle liukuhihnamaisesti organisoidulle toimistorakenteelle. Ei ole selvitetty uusia tehtäväkokonaisuuksia tai eri henkilöstöryhmien välistä työnjakoa. On pitäydytty keskitettyihin toimistopalveluyksiköihin vaikka tiedonsiirto mahdollistaisi toimistopalvelujen hajuttamisen itsehallinto- ja suunnitteluyksiköihin.

Pankkeja edustavien tahojen esitys, että pankkimaksut ulotettaisiin jopa omien tilien käyttöön, osoittaa esittäjien piittaamattomuutta maksujen sosiaalisista seurauksista. Yleinen mielipide oli ehdotusta vastaan, yleisö tajusi minkälaisia ongelmia salaisen, muistissapidettävän tunnusluvun kanssa kamppailevalla vanhuksella olisi pankkiautomaattia käyttäessään. Muovirahan käytön laajentumiseenhan ehdotus tähtäsi. Pankit säästäisivät työvoimakustannuksissaan. Työllisyyteen tämä vaikuttaisi kielteisesti. Palvelusektorin kyky imeä teollisuuden rationalisoimat työntekijät vähenee, jos muovirahan käyttöä laajennetaan pankkien toivomalla tavalla. Automaatio tulee ottaa käyttöön ihmisen sosiaalisia ja psyykkisiä tarpeita tukevalla tavalla. Edellä esitettiin joitakin huomioita uuden teknologian aiheuttamista uhkista palvelualoilla. SAK:n "Työ, teknologia ja tulevaisuus"-selonteko ei mielestäni tarpeeksi ota huomioon uhkia, joita uusi teknologia

tuo mukanaan ihmisten välisten suhteiden kehittymiseen eritoten palvelu-aloilla.

Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Esitän seuraavaa: Ottaen huomioon yhteiskunnallisen kehityksen lisääntymisen kuten teknisen kehityksen, työajan lyhenemisen, vapaa-ajan lisääntymisen ja informaatioammattien sekä palvelutöiden lisääntymisen ja tarpeen osallistua ns. toimistohenkilökeskusteluun, tulisi edustajakokouksen evästä SAK:ta tulevalle viisivuotiskaudelle, että se vaikuttaisi uuden teknologian käyttöönottopaahan siten, että ihmisten vuorovaikutussuhteet tai sosiaaliset suhteet eivät pelkistyisi automaation ja asiakkaan tai automaation ja työntekijän väliseksi tapahtumaksi. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraava puheenvuoron käyttäjä on Eeva Laakkonen, KTV ja valmistautuu Esko Väisänen, Toimittajaliitto.

Eeva Laakkonen (Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto KTV r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto KTV r.y. on tehnyt SAK:n edustajakokoukselle esityksen aikuisten ammatillisen koulutuksen kehittämisestä. Esityksen tueksi haluan tuoda esiin muutamia seikkoja.

Suomen koulutusjärjestelmä on vasta tällä vuosikymmenellä pääsemässä tilanteeseen, jossa koko ikäluokalle on varattu peruskoulun jälkeinen opiskelupaikka, joko ammatillisesti eriytyneessä koulutuksessa tai yleissivistävässä lukiossa. Aiempina vuosikymmeninä suuri osa ikäluokista on siirtynyt työelämään ilman ammatillista koulutusta ja ammattitaito on hankittu työelämässä mahdollisesti eri pituisten kurssien tukemana. Leimallista suomalaiselle yhteiskunnalle on, että koulutuserot kasvavat. Työelämään tulee työelämän nykyiseen vaativuustasoon kohotettuja nuoria, ammattitaitoisia työntekijöitä.

Myös aikaisemmin ammatillisen koulu-, opisto- tai korkea-asteen koulutuksen saaneet ovat voineet osallistua ja ovat osallistuneet työhön liittyvään ammatilliseen lisäkoulutukseen kouluttamattomia enemmän. Heikoimpaan asemaan ovat jääneet ja ovat jatkuvasti jäämässä ammatillisesti kouluttamattomat työntekijät. Työelämässä nykyisin olevista kouluttamattomista työntekijöistä huomattava osa on työikäisiä vielä pitkään. Suurin osa heistä on myös SAK:laisten liittojen jäseniä.

Koulutuksella on kiinteä kytkentä työntekijän asemaan työelämässä. Yhteiskunnan kokema ammatti- ja tehtävärakenteen muutos, jossa oleellisempina muutoksen aiheuttajana on ollut teknologinen kehitys sekä ennen muuta tietotekniikan lisääntyvä hyväksikäyttö on johtanut työtehtävien vaativuustason nousuun. Tehtävät edellyttävät koulutusta. Jos henkilöllä ei ole ilman ammatillista koulutusta ammatillista valmiutta muuttuneiden tehtävien hallintaan, on olemassa vaara, että henkilö joutuu suorittamaan kaikkein yksinkertaisimpia, rutiiniluontoisimpia ja raskaimpia työtehtäviä, joiden arvostus on alhainen tai joutuu kokonaan ulos työmarkkinoilta. Kuitenkin aiemmin vaille koulutusta jääneistä useimmat olisivat halukkaita

kouluttautumaan uusien työtehtävien tasolle, hankkimaan lisäkoulutuksella tehtävien vaatiman ammattitaidon tai uuden tukevan ammatillisen peruskoulutuksen.

Oleellisin este koulutukseen hakeutumiseen on opiskeluaikaisen taloudellisen tuen puute. Muita koulutuksen voimavaroja yhteiskunnallista suunnittelua ja järjestelmällisyyttä lisäämällä todennäköisimmin löytyisi. SAK:n tulisi käyttää yhteiskunnallista vaikutusvaltaansa aikuisten opinto-sosiaalisen tuen kehittämiseksi. Yleistä opintotukea, joka ensisijaisesti tulisi kysymykseen ammatillisia perusopintoja harjoitettaessa, tulisi kehittää siten, että koulutukseen hakeutuvalle maksettaisiin joko ansioon suhteutettu tai muilla perusteilla määräytyvä päiväraha valtion varoista. Varoja kerättäessä keskeisessä asemassa tulisi olla työnantajataho. Viime kädessä juuri työnantaja hyötyy työntekijän lisääntyvistä ammatillisista valmiuksista. Yritysten ja myös julkisen työnantaja—työntekijä-osapuolen välillä tulisi pikaisesti aikaansaada sopimukset henkilöstökoulutuksen kehittämisen edellyttävistä rahoitusjärjestelyistä. Koulutusrahasto toisi ongelmaan ratkaisun.

Työllisyyskoulutukseen käytetään nykyisellään huomattavia resursseja irrallaan työelämän tarpeista. Työllisyyskoulutuksen kytkeminen todellisen työelämän ja yksilön koulutustarpeisiin johtaisi varmasti työvoimapolitiikan parempaan hoitoon. Edellytyksenä tälle on työelämän tutkimuksen lisääminen ja valtion hallinnon suunnittelun ja koordinaation tehostaminen.

Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijainliitto KTV r.y. on kunnallisia palveluja tuottavien ihmisten liitto. Kunnalliset palvelut ovat tunnetusti vakavan yksityistämisenuhan edessä. Yksityistämisen perusteluina käytetään usein yksityisesti tuotettujen palvelujen paremmuutta kunnallisiin palveluihin verrattuna.

Koulutuksen avulla lisätään työntekijöiden tietoa, taitoja ja muita valmiuksia tuottaa motivoitusti hyviä kunnallisia palveluja. KTV:n jäsenistöstä vajaalla kolmanneksella ei ole ammatillista koulutusta. Noin kolmanneksella on vähintään neljän viikon mittainen ammattikurssitasoinen koulutus ja kolmannes on saanut varsinaisen ammatillisen koulutuksen. Ammatillisesti kouluttamattomien ryhmissä esimerkiksi kotipalveluhenkilöstön, perhepäivähoitohenkilöstön, siivoushenkilöstön, sairaala-apulaisten, työn vaatavuustaso on viime vuosina nopeasti kohonnut.

Työntekijöillä on todellinen tarve lisätä ammatillista valmiutta kyetäkseen hoitamaan työtehtäviensä. Tästä syystä KTV on aktiivisesti tukemassa kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla koulutusta vaille jääneiden ammattitaitoa pyritään kehittämään. Näin myötävaikutetaan myös kunnallisten palvelujen tason parantamiseen.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos puheenvuorosta. Seuraavan puheenvuoron käyttäjä on Esko Väisänen, Toimittajaliitto ja valmistautuu Martti Saarela, Metalliliitto.

Esko Väisänen (Toimittajaliitto r.y.): Hyvät toverit! Kokoukselle annettu

selonteko "Talous- ja tulonjakokehitys edustajakokouskaudella 1981 — 1986" sisältää suuren määrän havainnollista tutkimusaineistoa. Puutun ainoastaan muutamaan seikkaan. Tuo aineisto on mielestäni eräs parhaita tälle kokoukselle jätettyjä asiakirjoja. Sen huono puoli on tietysti siinä, että varsinainen arvio sieltä puuttuu ja että tilastot aukevat aika hankalasti. Viimeisten parin vuosikymmenen aikana talouspolitiikan ydinasioita Suomessa on ollut tulopolitiikka. Tulopolitiikkahan on se tapa, jolla kehittyneissä kapitalistisissa maissa säädellään työn ja pääoman välistä tulonjakoa.

Palkankorotuksiin, tämän kevään puheenaiheeseen, SAK:lla on vanhaan ollut sellainen periaatteellinen kanta, että reaaliansioiden tulisi nousta enemmän kuin työn tuottavuus. Näin pystyttäisiin muuttamaan tulonjakoa palkkatulojen hyväksi pääomatulojen kustannuksella. Tulopolitiikka on kuitenkin luonteensa mukaisesti merkinnyt tinkimistä tästä tavoitteesta. Tulopolitiikat ovat asettaneet virallisesti tavoitteeksi, että reaaliansioidet saavat nousta enintään työn tuottavuuden kasvun verran. Tämä siis tarkoittaa sitä, että tulonjakosuhteet pysyvät ennallaan. Se mitä todellisuudessa on sitten tapahtunut, on kuitenkin toista. Sopimuspalkkojen reaaliarvohan on kymmenen vuoden tähtäimellä laskenut koko ajan ja plussan puolella on pääsääntöisesti ja itse asiassa juuri siksi pysytty vain liukumien avulla.

Toinen mielenkiintoinen tilasto on työn tuottavuutta kuvaava tilasto. Vuosina 1977—84 työn tuottavuus nousi kolmanneksen, 33 %, mutta reaaliansioidet vain 5 % ja tästä tietysti herää se kysymys, että mihin se erotus on mennyt. No jokainen meistä tietää sen, että se erotus ei ainakaan ole mennyt sosiaaliturvan parantamiseen ja mitään muita suuria menoeriä valtiolle, teollisuuden tukiaisia lukuunottamatta, ei olekaan tällä välin tullut.

Täällä on jo aikaisemmin kiinnitetty huomiota siihen kasino-tyyppiseen talouteen, joka Suomeen on kehittynyt. On aivan oikein todeta, että Suomesta on muiden kehittyneiden kapitalististen maiden tavoin tulossa keinottelijoiden ja kuponginleikkaajien hallitsema yhteiskunta. Siis käytännössä on tapahtunut niin, että hedelmät työn tuottavuuden kasvusta ovat suurin piirtein kokonaisuudessaan valutettu kapitalistien kukkariihin. Siis ei pidä paikkaansa tulopolitiikan perusteluna se, että sillä saataisiin oikeudenmukaisempi tulonjako. Sillä voidaan tietysti tulonjako pysyttää ennallaan, mutta se ei muutu oikeudenmukaisemmaksi. Tuloksena käytännössä on ollut suurpääoman voittojen kasvu ja tulonjaon muutos.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana talouspolitiikalla on ollut mm. seuraavia seurauksia: verotuksen painopiste on siirtynyt yhä enemmän palkansaajien kulutuksen verottamiseen, pääomien maastavienti on kiihtynyt, kymmenen vuoden sisällä reaalisesti kymmenkertaisesti, 50 000 työpaikkaa on viety ulkomaille. Pääomien keskittyminen ja monopolisoituminen on kaikille tuttua, siis siitä on puhuttu, siihen on viitattu useissa puheenvuoroissa ja työttömyys on säilynyt suurena. Kaikki tämä on tehty kilpailukyvyn nimissä. Kauko Sipponen, EVAn puheenjohtaja, tässä taannoin ilmaisi mielihyvänsä siitä, että kilpailukyvyn turvaaminen on tullut myös työväenliikkeen sanastoon. Tämä on erittäin vaarallinen tendenssi. Suomalaiset palkkatyöläiset eivät ole suomalaisille kapitalisteille mitään velkaa. Ne, jot-

ka kilpailukykyä haluavat edistää, heidän kannattaa miettiä sitä, että kun Valmet ja Wärtsilä nyt tässä fuusioidaan ja järjestetään uuteen uskoon, nämä 4 000, jotka saavat kenkää, he ovat niska limassa turvanneet sitä kilpailukykyä ja tässä on tulos.

Esimerkkejä löytyisi vaikka kuinka paljon. Ja se kilpailukyky, mikä Suomessa saavutetaan, se on kapitalismin lain mukaan muilta poissa, Suomen kilpailukyky on muiden työttömyys ja päin vastoin. Tulevaisuuden vaihtoehto kansainvälisessä taloudellisessa yhteistyössä on tasa-arvoon perustuvat taloudelliset suhteet, eikä kilpailu. Suomen itsenäisyyden vahvistamiseksi länsisidonnaisuutta on siis ryhdyttävä purkamaan. Kaikelle sellaiselle, joka vielä lisää Suomen sidonnaisuutta kriisialttiisiin länsimarkkinoihin, on SAK:n sanottava ei. Sama koskee mm. lakiesitystä siitä, että ulkomaa-laisten mahdollisuutta omistaa suomalaisten yritysten osakkeita lisätään.

Talouspolitiikkaan liittyy luonnollisesti myös verotus ja siitä vielä lyhyesti sen verran, että nyt suunnitteilla olevan energiaverouudistuksen mukaan yrityssektorilla arvioidaan saatavan miljardin markan etu vuodessa. Käytännössä, mikäli tämä hallituksen esitys toteutuu, se tarkoittaa sitä, että ne palkankorotukset, oli ne sitten pieniä tai suuria siitä voi olla montaa mieltä, mutta ne palkan korotukset maksaa jokainen palkansaaja itse. Koska työnantajille palautetaan kuta kuinkin se sama summa verorahoista, mitä he nyt joutuvat maksamaan lisää palkankorotuksina. Siksi tämäntyypisille energiaverouudistuksille on sanottava yksiselitteisesti ei. Myös tähän on puututtu useissa puheenvuoroissa. Siis Suomen talouspolitiikka kaippaa itsenäisyyttä, ei länsisidonnaisuutta. Tässä suhteessa myös SAK tarvitsee itsenäisyyttä suhteessa hallitukseen, ei sitoutumista kapitalistiseen talouspolitiikkaan, eikä varsinkaan sitoutumista OECD:n suosituksiin, jotka yhä enemmän — se on ikävä sanoa — OECD:n suositukset paistavat jonkin verran läpi mm. tässä kohdassa käsiteltävässä selonteossa.

Puheenjohtaja, veropolitiikkaa ja palkkapolitiikkaa koskevat esitykset asianomaiseen kohtaan jätän valiokunnalle, että en niitä tässä käy kertomaan.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitos puheenvuorosta. Seuraavan puheenvuoron käyttäjä on Martti Saarela Metalliliitosta ja valmistautuu Veijo Rantanen, Metalli.

Martti Saarela (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Työsuojeleasiat on otettava tehostetun toiminnan kohteeksi tulevalla kaudella. Asiakirjassa SAK:n tavoitteet ja toimintalinjat esitetään taas kerran ne keskeiset tavoitteet työsuojelelun kehittämisen toimintalinjoiksi, jotka ovat olleet tavoitteenamme jo kuluvallekin tai kuluneelle edustajakaudella. Mielestäni SAK:laisen ammattiyhdistysliikkeen toimintatavaksi tai -linjaksi työsuojelelusuasioissa ei riitä se, että kokoonnumme joka viides vuosi kirjaamaan jo aikaisemmin tehdyt tavoitteet uudestaan, vaan edustajakokouksen tulisi suorittaa kriittinen arvio omasta toiminnastamme sekä tehdä päätöksiä ei vain tavoitteista, vaan myös menettelytavoista, joiden avulla tavoitteet toteutetaan.

Edustajakokoukselle valmistetussa asiakirjaluonnoksessa todetaan mm. "Työsuojelu, työntekijän suojelu tapaturmilta ja työperäisiltä sairauksilta on ollut ja on ammattiyhdistysliikkeen keskeisimpiä toiminta-alueita". Haluaisin mielelläni tältä paikalta yhtyä edellä siteeraamaani toteamukseen, mutta valitettavasti en voi. Työsuojeluasiat ovat jääneet sivurooliin ammattiyhdistysliikkeen edunvalvontatoimissa 80-luvulla. Tästä osoitukseksi mielestäni on mm., että vanhentunutta työsuojelusopimusta vuodelta 1976, huolimatta lukuisista liittojen tekemistä esityksistä, ei ole saatu uudistettua. Työpaikkojen työsuojelullista tasoa määrittelevien alempiasteisten määräysten valmistelu on lähes pysähtynyt ja eduskunnassa käsitellyssä oleva vuosikymmenen työsuojelu-uudistus sisältää esitetyssä muodossaan lukuisia heikennyksiä nykyiseen käytäntöön.

Valitettavasti tässä yhteydessä täytyy tasapuolisuuden nimessä todeta, ettei työsuojeluasioiden jääminen taka-alalle ole pelkästään keskusjärjestössä tapahtunut tosiasia, vaan myös sama ongelma on liittotasolla. Hyvät toverit! Ammattiyhdistysliike on asettanut tavoitteekseen terveellisen, turvallisen, viihtyisän ja kehittävän työympäristön. Toiminta tämän tavoitteen puolesta tulee todella nostaa edustajakokousasiakirjoissa mainittuun keskeisimpien toiminta-alueiden joukkoon. Toiminta parempien työolosuhteiden ja ympäristön puolesta on mitä parhainta toimintaa yhteiskunnallisen tasa-arvon lisäämiseksi. Kiitos.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Seuraavan puheenvuoron käyttäjä Veijo Rantanen, Metalliliitto.

Veijo Rantanen (Metallityöväen Liitto r.y.): Toveri puheenjohtaja, kiitos siitä, että sain puheenvuoron, olin äsken ohjelmavaliokunnassa ja sinne ei koskaan tietoa tullut, että on siirrytty käsittelemään työjärjestyksen kohtaa 16.

Hyvät toverit! Puheenvuoroni tukee Metallityöväen Liiton aloitetta ansiokehityksen seurannasta.

Hiljattain päättynyt virkamieslakko ja siihen liittynyt kärhämöinti tilastoperusteista osoitti, miten ratkaisevia ovat ansiokehitystilastot erimielisyyss tapauksissa: tilanteissa, joissa jonkun tulonsaajaryhmän on mielestään saatava kuoppakorotukseksi naamioidut ylimääräiset lisät palkkoihin, epäyhtenäisillä tilastoilla on käyttöä. Erityisesti teollisuudessa työskentelevien palkkatasoa ja sen muutoksia käytetään hyvinkin häikäilemättömästi esimerkiksi maataloustuloneuvotteluissa.

Teollisuuden ja julkisen sektorin välisessä palkkakeskustelussa näyttää myös olevan jotain kestävämpää, joka johtuu pitkälti tilastohataruudesta. Puutteellinen ja ehkä joskus tarkoitushakuinenkin ansiokehityksen seuranta johtaa jatkuviin palkansaajaväen keskinäisiin kiistoihin, jotka palvelevat työvoiman ostajien tavoitteita. Työmies on palkkansa ansainnut, sanotaan tutussa hokemassa. Palkan määrä ja sen suhde muualla maksettavaan merkitsee kuitenkin toimeentulon kannalta yhä enemmän tämän päivän ihmiselle.

Epäyhtenäisten tilastojen nikkaroinnilla ja sovittamalla ne omiin joko

perusteltuihin tai perustelemattomiin tarpeisiin voidaan lietsä monenlaisia palkkaliikkeitä. Puutteellinen tilastointi, epäyhtenäiset käsitteet ja mitauskohteet vaikeuttavat niin valtakunnallista kuin paikallistakin sopimuskäytäntöä. Vaikka yritykset kokoavatkin melko taajaan palkkatietojaan omiin rekistereihinsä ryhmitellen niitä talousalueittain ja toimialueittain, kaikkien tietojen saanti yhteiseen käyttöön vaikuttaa pulmalliselta.

Keskusjärjestöjen tilastoyhteistyösopimus ei vielääkään sisällä neuvottelutilanteita helpottavaa yhteistä tiedostoa. Palkkatilastoinnin kehittäminen totuutta palvelevaksi ei saata olla ensimmäisiä syitä työnantajien kanssa tehtävälle tilastoyhteistyölle. Vaikka puutteista koituu monenlaista harmia myös yrityksille, nykyiset epäyhtenäiset hyödyt saattavat olla rahallisesti kuitenkin arvokkaita. Jotta sopimuksiin perustuva tilastoyhteistyö ja sen kehittämisvaatimukset olisivat uskottavia, tulisi palkansaajajärjestöjen ensin keskuudessaan päästä samoille linjoille siinä, mitä seurataan ja miten seurataan sekä rakentaa yhteistä käytäntöä samaan suuntaan. Ellei tällainen ole mahdollista tai edes haluttua, miten perustellaan neuvottelukumppaneille yhtenäisten perustietojen hyöty ja tarve.

Hyvät toverit! Teollisuuden palkkojen ja muutosten käyttö perusteluina viljelijän tuntipalkkavaatimukselle kummastuttaa jatkuvasti. Miten on mahdollista, että maatalousyrietykseksi joskus esitelty toimeentulomuoto suvaitsee työläisten ansiot omien tulojensa mittareiksi? Missä on niinkutsuttu yrittäjäriski, jonka muilla aloilla sanotaan määrittävän yrittäjän henkilökohtaista toimeentuloa? Vaikka viljelijä- ja palkansaajaväen vastakainasettelu tulonsaajaryhminä ei olekaan mielekästä, on teollisuustyöntekijän palkkatilastojen käyttö maatalousneuvotteluissa kestäväntöntä. Teollisuudessa työskentelevän perusturvallisuus on uhattuna jatkuvasti. Elinkeipoisen maatilän omistajaviljelijän toimeentulo sitävästoin ei ole lainkaan riippuvainen Suomen markkinavoimista, puhumattakaan, että elintarvikkeiden maailmanmarkkinahinnat vaikuttaisivat meillä nopeasti maataloustuotteiden hintoihin. Tältäkin kannalta arvioituna todellisen ansiokehityksen käytettävissä olevien nettotulojen ja näihin vaikuttavien rakennetekijöiden tilastollinen esittäminen toimialoittain vertailukelpoisesti on hyvinkin perusteltua. Pelaaminen ansio- ja palkkatilastoiden puutteilla on kyettävä estämään, jos mielitään säilyttää edes vähäinen uskottavuus tietokoneajan mittareihin.

Puheenjohtaja Raija Ristola: Kiitoksia puheenvuorosta. Lähetekeskustelu on päättynyt. Keskustelun aikana on käytetty 25 puheenvuoroa.

Käsitelty selonteot merkitään pöytäkirjaan kuulluiksi ja niiden johdosta mahdollisesti edustajakokouksessa tehtävät kannanotot annetaan selontekovalioikunnan valmisteltavaksi lähetekeskustelun pohjalta.

Liittojen esitykset numerot 72—84 lähetetään selontekovalioikunnan käsiteltäväksi.

Työjärjestyksen kohta 16 loppuun käsitelty.